

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1403-884

Chișinău

«29» 10 2015

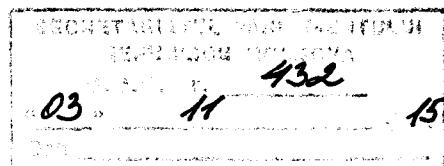
**Biroul Permanent
al Parlamentului
Republicii Moldova**

În temeiul articolelor 73 și 74 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare prioritară proiectul de lege cu privire la gazele naturale (autor – Ministerul Economiei), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.776 din 28 octombrie 2015.

Anexă: Hotărârea Guvernului nr.776 din 28 octombrie 2015 - 2 ex.
Proiectul de lege nominalizat - 2 ex.
Nota informativă

Prim-ministru

VALERIU STRELEȚ

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 776

din 28 octombrie 2015

Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege cu privire
la gazele naturale**

Guvernul **HOTĂRĂȘTE:**

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la gazele naturale.

Prim-ministru

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
ministrul economiei**

Ministrul justiției

VALERIU STRELEȚ

Stephane Christophe BRIDE

Vladimir Cebotari

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGEA****cu privire la gazele naturale**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege transpune parțial Directiva nr. 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a gazelor naturale și de abrogare a Directivei nr. 2003/55/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 211 din 14 august 2009, Directiva nr. 2004/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 127 din 29 aprilie 2004, precum și Regulamentul (CE) nr. 715/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețele pentru transportul gazelor naturale și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 211 din 14 august 2009.

**CAPITOLUL I
DISPOZIȚII GENERALE****Articolul 1. Scopul legii și sfera de aplicare**

(1) Scopul prezentei legi este: instituirea unui cadru juridic general pentru organizarea, reglementarea, asigurarea funcționării eficiente și monitorizarea sectorului gazelor naturale menit să aprovizioneze consumatorii cu gaze naturale în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, calitate și transparență; asigurarea accesului liber la piața gazelor naturale; asigurarea echilibrului adecvat între ofertă și cerere, a nivelului corespunzător al capacității rețelelor de gaze naturale, inclusiv a interconexiunilor, dezvoltarea pieței gazelor naturale și integrarea într-o piață de gaze naturale competitivă, stabilirea de măsuri menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale, îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de serviciu public, asigurarea respectării drepturilor consumatorilor, precum și a normelor menite să asigure protecția mediului.

(2) Sub incidența prezentei legi cad:

- a) producerea de gaze naturale;
- b) stocarea de gaze naturale;
- b) transportul, inclusiv fluxurile transfrontaliere de gaze naturale;
- c) distribuția de gaze naturale;
- d) furnizarea de gaze naturale;

e) stocarea în recipiente a gazelor naturale prin comprimare la presiunea de peste 20 MPa și comercializarea ulterioară a acestora;

f) determinarea și aprobarea prețurilor reglementate pentru gazele naturale, precum și a tarifelor reglementate în legătură cu accesul la rețelele de gaze naturale, la depozitele de stocare și a altor tarife reglementate pentru serviciile prestate de întreprinderile de gaze naturale în conformitate cu prezenta lege;

g) licențierea genurilor de activitate pe piața gazelor naturale;

h) piața gazelor naturale și accesul la piața gazelor naturale;

i) organizarea, funcționarea și monitorizarea sistemului de gaze naturale;

k) securitatea și fiabilitatea în alimentare cu gaze naturale a consumatorilor finali;

l) accesul reglementat al terților la rețelele de gaze naturale;

m) protecția drepturilor consumatorilor.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

acces la rețelele de gazoducte în amonte – drept al utilizatorului de sistem de a utiliza rețelele de gazoducte în amonte, cu excepția părților din aceste rețele și a instalațiilor care sînt utilizate pentru operațiuni locale de producție în locul unde se produc gazele naturale;

acces la depozitul de stocare – drept al utilizatorului de sistem de a injecta și extrage gazele naturale în volumele și pe perioada indicate în contractul pentru prestarea serviciului de stocare prin utilizarea depozitului de stocare, în conformitate cu condițiile stabilite în prezenta lege;

acces la rețea – drept al utilizatorului de sistem, inclusiv al consumatorului final, de a prelua și livra gazele naturale în volumele și pe perioada indicate în contractul pentru prestarea serviciului de transport, în contractul pentru prestarea serviciului de distribuție prin utilizarea rețelelor de transport al gazelor naturale, a rețelelor de distribuție a gazelor naturale, în conformitate cu condițiile stabilite în prezenta lege;

capacitate – flux maxim exprimat în unitate de volum pe unitate de timp sau în unitate de energie pe unitate de timp, la care are dreptul utilizatorul de sistem în conformitate cu prevederile contractului pentru prestarea serviciului de transport sau potrivit contractului pentru prestarea serviciului de stocare;

capacitate contractată – capacitate pe care operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție sau operatorul depozitului de stocare a alocat-o unui utilizator de sistem în conformitate cu contractul pentru prestarea serviciului de transport sau potrivit contractului pentru prestarea serviciului de stocare;

capacitate disponibilă – parte a capacității tehnice care încă nu a fost alocată și care încă este disponibilă pentru sistem în momentul respectiv;

capacitate fermă – capacitate a rețelei de transport al gazelor naturale, a depozitului de stocare garantată de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare ca fiind neîntreruptă;

capacitate întreruptibilă – capacitate care poate fi întreruptă de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare în conformitate cu condițiile stabilite în contractul pentru prestarea serviciului de transport, în contractul pentru prestarea serviciului de stocare;

capacitate neutilizată – capacitate fermă pe care un utilizator de sistem a achiziționat-o în conformitate cu contractul pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, în conformitate cu contractul pentru prestarea serviciului de stocare, dar pe care utilizatorul de sistem nu a nominalizat-o pînă la termenul limită specificat în contractul respectiv;

capacitate tehnică – capacitate fermă maximă care poate fi oferită de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare utilizatorilor de sistem, ținînd cont de necesitatea asigurării integrității sistemului și de necesitatea respectării cerințelor de exploatare a rețelelor de transport al gazelor naturale, a depozitelor de stocare;

certificare – procedură în cadrul căreia se examinează respectarea de către operatorul sistemului de transport a condițiilor privind independența și separarea acestuia, precum și a altor cerințe relevante impuse operatorului sistemului de transport prin prezenta lege și care constituie o precondiție pentru desemnarea și licențierea operatorului sistemului de transport;

conductă directă de gaze naturale – conductă de gaze naturale complementară rețelelor de gaze naturale interconectate;

congestie – situație în care o rețea de gaze naturale nu poate face față tuturor fluxurilor fizice de gaze naturale ce rezultă din tranzacțiile solicitate de participanții la piața gazelor naturale, din cauza lipsei sau a capacității insuficiente a rețelelor de transport al gazelor naturale în cauză;

congestie contractuală – situație în care nivelul cererii de capacitate fermă depășește capacitatea tehnică;

congestie fizică – situație în care nivelul cererii de livrări efective depășește capacitatea tehnică la un moment dat;

consumator – consumator angro sau consumator final ori o întreprindere de gaze naturale ce achiziționează gaze naturale;

consumator angro – persoană fizică, întreprinzător individual, sau persoană juridică care procură gaze naturale în scopul revînzării lor în interiorul sau în exteriorul sistemului de gaze naturale;

consumator casnic – persoană fizică ce procură gaze naturale pentru propriile necesități casnice, cu excepția utilizării acestora în scopuri comerciale, pentru desfășurarea activităților de întreprinzător sau profesionale;

consumator eligibil – consumator de gaze naturale care este liber să își aleagă furnizorul de la care să achiziționeze gaze naturale;

consum excesiv de gaze naturale – consum zilnic de gaze naturale în perioada sezonului rece (din luna octombrie și pînă în luna martie), care depășește cu minimum 20% nivelul consumului mediu zilnic înregistrat în perioadele climaterice reci constatate statistic la fiecare 20 de ani, avînd drept consecință crearea de dezechilibre în rețeaua de transport al gazelor naturale;

consumator final – consumator casnic sau consumator noncasnic, care procură gaze naturale pentru consum propriu;

consumator noncasnic – persoană fizică sau juridică care procură gaze naturale în alte scopuri decât pentru propriile necesități casnice;

consumatori protejați – consumatorii casnici și societățile comerciale mici, întreprinderile care prestează servicii sociale indispensabile conectate la o rețea de transport sau de distribuție a gazelor naturale, instalațiile de producere care livrează energie termică în sisteme centralizate de alimentare cu energie termică, în cazul în care aceste instalații nu pot funcționa cu alte tipuri de combustibil și sînt conectate la o rețea de transport sau de distribuție a gazelor naturale;

consumator vulnerabil – consumator casnic, în conformitate cu actele normative în domeniul protecției sociale, este definit ca persoană sau membru al familiei defavorizate;

contract de furnizare a gazelor naturale – contract în baza căruia se furnizează gaze naturale consumatorului, dar care nu cuprinde un instrument derivat al gazelor naturale;

contract de furnizare a gazelor naturale pe termen lung – contract de furnizare a gazelor naturale încheiat pe o perioadă mai mare de 10 ani;

contract de tip „take-or-pay” – contract de procurare sau de vânzare a gazelor naturale prin care cumpărătorul este obligat să plătească pentru volumul de gaze naturale contractate, indiferent dacă volumul respectiv de gaze naturale a fost sau nu consumat de cumpărător;

contract pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale – contract încheiat între operatorul sistemului de transport și utilizatorul de sistem pentru a realiza livrarea gazelor naturale prin rețelele de transport al gazelor naturale;

debitul de extracție – debit la care utilizatorul de sistem care folosește un depozit de stocare are dreptul să extragă gazele naturale din depozitul de stocare respectiv;

debitul de injecție – debit la care utilizatorul de sistem care folosește un depozit de stocare are dreptul să injecteze gaze naturale în depozitul de stocare respectiv;

depozit de stocare – instalație utilizată pentru stocarea gazelor naturale, care este deținută și/sau exploatată de o întreprindere de gaze naturale, cu excepția instalațiilor folosite la producere și a instalațiilor destinate în exclusivitate operatorului sistemului de transport pentru îndeplinirea funcțiilor sale;

dezvoltarea rețelei de transport sau de distribuție a gazelor naturale – majorare a capacității rețelei existente de transport sau de distribuție a gazelor naturale sau construcția unor noi rețele sau porțiuni de rețele de transport sau de distribuție a gazelor naturale, acțiuni efectuate de operatorul sistemului de transport sau de operatorul sistemului de distribuție pentru satisfacerea cererii de gaze naturale;

distribuție – transmitere a gazelor naturale prin rețelele de distribuție a gazelor naturale în vederea livrării ei către consumatori, fără a se include furnizarea;

echipament de măsurare – aparat sau sistem destinat măsurării volumului de gaze naturale livrate și, după caz, a debitului de gaze naturale, în scopul facturării;

exercitarea controlului asupra unei întreprinderi – situație în care datorită unor drepturi, contracte sau prin orice alte mijloace care, separat sau împreună și având în vedere considerentele de drept sau de fapt implicate, conferă posibilitatea exercitării unei influențe decisive asupra unei întreprinderi, în special prin deținere cu titlu de proprietate sau de folosință a tuturor activelor întreprinderii sau a unei părți din acestea și/sau prin obținerea de drepturi sau prin încheierea de contracte care conferă o influență decisivă asupra structurii, a voturilor sau a deciziilor organelor corporative și/sau a organelor de conducere ale unei întreprinderi;

flux transfrontalier de gaze naturale – flux de gaze naturale transmise, în contextul importului, exportului și/sau a tranzitului, prin punctele de interconexiune a sistemelor de transport al gazelor naturale, ce aparțin mai multor state;

furnizare – vânzare, inclusiv revânzare, a gazelor naturale procurate către consumatori;

furnizor – persoană fizică, întreprinzător individual, sau persoană juridică, titular de licență pentru furnizarea gazelor naturale, care furnizează gaze naturale în condițiile prezentei legi;

furnizor de ultimă opțiune – furnizor care, în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, este desemnat să furnizeze, pentru o perioadă limitată de timp, gaze naturale unei anumite categorii de consumatori finali care și-au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe, în condiții specifice reglementate, stabilite prin prezenta lege;

gaze naturale comprimate pentru vehicul (GNCV) – gaze naturale stocate în recipiente, prin comprimare la presiunea de peste 20 MPa, în scopul utilizării lor drept combustibil pentru vehicule cu motoare cu ardere internă;

integritate a sistemului – stare a unei rețele de transport al gazelor naturale, a unei rețele de distribuție a gazelor naturale, a depozitului de stocare, inclusiv a instalațiilor aferente, în care presiunea și calitatea gazelor naturale nu depășesc limitele minime și maxime stabilite, astfel încât transportul, distribuția sau stocarea gazelor naturale să fie garantate din punct de vedere tehnic;

instrument derivat al gazelor naturale – instrument financiar menit să asigure participanții la piața gazelor naturale împotriva unor posibile fluctuații ale prețului la gazele naturale pe piață, în cazul în care acest instrument ține de sectorul gazelor naturale;

instalație de producere – ansamblu de instalații și de conducte ale producătorului, necesare activității de extragere a gazelor naturale ca zăcămint natural sau activității de producere a gazelor naturale în mod artificial, cu

aducerea parametrilor gazelor naturale în conformitate cu condițiile normative stabilite pentru livrare în rețeaua de gaze naturale;

instalație de racordare – instalație de gaze naturale prin care se face legătura dintre rețeaua de gaze naturale și instalația de utilizare, instalația de producere sau depozitul de stocare;

instalație de utilizare – ansamblu de instalații de gaze naturale ale consumatorului final destinate utilizării gazelor naturale;

interconexiune – conductă de gaze naturale care traversează o frontieră dintre Republica Moldova și o altă țară cu unicul scop al conectării sistemelor naționale de transport al gazelor naturale al Republicii Moldova și al țării respective;

întreprindere de gaze naturale – persoană fizică, întreprinzător individual, sau persoană juridică ce desfășoară cel puțin una din activitățile de producere, de transport, de distribuție, de stocare sau de furnizare a gazelor naturale și care îndeplinește funcții comerciale, tehnice și/sau de întreținere în legătură cu activitățile menționate, dar care nu implică consumatorii finali;

întreprindere de gaze naturale integrată – o întreprindere de gaze naturale integrată pe orizontală sau pe verticală;

întreprindere de gaze naturale integrată pe orizontală – întreprindere de gaze naturale care desfășoară cel puțin una din următoarele activități: producere, transport, distribuție, stocare sau furnizare a gazelor naturale, precum și o altă activitate ce nu ține de sectorul gazelor naturale;

întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală – întreprindere de gaze naturale sau grup de întreprinderi care pot exercita control una asupra alteia sau în cadrul căreia aceeași persoană sau aceleași persoane este (sînt) îndreptățită (te), direct sau indirect, să exercite controlul, după cum este definit în prezenta lege, și care desfășoară cel puțin una din activitățile de transport, de distribuție sau de stocare a gazelor naturale și cel puțin una din activitățile de producere sau de furnizare a gazelor naturale;

întreprindere înrudită – întreprindere afiliată care deține majoritatea drepturilor de vot în cadrul altei întreprinderi sau care are dreptul de a numi sau de a revoca majoritatea membrilor organelor corporative ale unei alte întreprinderi și care este în același timp acționar, fondator al acestei întreprinderi, sau care, în temeiul unui acord cu alți acționari, fondatori ai acestei întreprinderi, deține controlul asupra drepturilor de vot în cadrul acesteia și/sau o filială legată de o întreprindere mamă, și/sau întreprindere asociată care exercită o influență semnificativă asupra politicii financiare și de funcționare a unei alte întreprinderi și/sau o întreprindere influențată de o altă întreprindere și/sau întreprinderi care aparțin aceluiași/acelorași acționari, fondatori sau societăți comerciale care, fără a depinde una de alta, sînt reunite sub o conducere unică ori sînt conduse de organe alcătuite majoritar din aceleași persoane și/sau alte tipuri de societăți comerciale afiliate;

livrare – transmitere a gazelor naturale prin rețelele de transport și/sau de distribuție a gazelor naturale;

loc de consum – amplasament al instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final unde, printr-o singură instalație de utilizare, se consumă gazele naturale livrate prin una sau mai multe instalații de racordare;

gestionarea congestiei – gestionare a portofoliului de capacități al operatorului sistemului de transport sau al operatorului depozitului de stocare în vederea utilizării optime și maxime a capacității tehnice și pentru detectarea în timp util a viitoarelor puncte de congestie și de saturație;

managementul eficienței energetice și gestionarea cererii – abordare globală sau integrală în scopul de a influența volumul și capacitatea, corectitudinea programării consumului de gaze naturale pentru reducerea consumului de gaze naturale și a volumelor de gaze naturale livrate de sursele de vîrf prin acordare de prioritate investițiilor în măsurile de eficiență energetică sau în alte măsuri, precum ar fi contractele de alimentare întreruptibilă cu gaze naturale, investițiilor pentru creșterea capacității de producere, dacă acestea se dovedesc a fi cele mai eficiente și economice opțiuni, avîndu-se în vedere impactul pozitiv pe care îl are economia consumului de gaze naturale asupra mediului, asupra securității aprovizionării cu gaze naturale, precum și asupra costurilor serviciului de distribuție a gazelor naturale aferente acestor măsuri;

metodologii de calculare a prețurilor și a tarifelor reglementate – set de reguli, metode și principii, stabilite de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare – Agenția) și aplicate la calcularea, aprobarea și aplicarea prețurilor reglementate pentru gazele naturale furnizate în contextul obligațiilor de serviciu public și a tarifelor reglementate pentru serviciile reglementate prestate consumatorilor și utilizatorilor de sistem de către întreprinderile de gaze naturale;

nominalizare – raportare prealabilă de către utilizatorul de sistem operatorului sistemului de transport sau operatorului depozitului de stocare a debitului real pe care utilizatorul de sistem dorește să-l injecteze sau să-l retragă efectiv din sistem;

obligații de serviciu public – obligații impuse întreprinderilor de gaze naturale, în interesul economic general, care se pot referi la securitate, inclusiv la securitatea aprovizionării cu gaze naturale, la regularitate, la calitate, la prețurile furnizărilor, precum și la protecția mediului și care nu sînt discriminatorii și nu denaturează concurența în afară de ceea ce este strict necesar pentru a realiza obligația de serviciu în cauză;

operator al depozitului de stocare – întreprindere de gaze naturale, titular al licenței pentru stocarea gazelor naturale, care își desfășoară activitatea de stocare și este responsabilă de exploatarea unui depozit de stocare;

operator al instalației GNCV – persoană fizică, întreprinzător individual, sau persoană juridică ce desfășoară activitate de stocare în recipiente a gazelor naturale prin comprimare la presiunea de peste 20 MPa și de comercializare ulterioară a lor;

operator al sistemului de distribuție – întreprindere de gaze naturale, titular de licență pentru distribuția gazelor naturale, care dispune de rețele de distribuție a gazelor naturale, îndeplinește funcții de distribuție a gazelor naturale

și care este responsabilă de exploatarea, întreținerea, rețehnologizarea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale în anumite zone și a interconexiunilor cu alte rețele de gaze naturale, precum și de asigurarea capacității rețelelor de distribuție a gazelor naturale de a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii privind prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale;

operator de sistem – operatorul sistemului de transport și operatorul sistemului de distribuție;

operator al sistemului de transport – întreprindere de gaze naturale, titular de licență pentru transportul gazelor naturale, care dispune de rețele de transport al gazelor naturale, îndeplinește funcții de transport al gazelor naturale și care este responsabilă de exploatarea, întreținerea, rețehnologizarea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale și a interconexiunilor cu alte rețele de gaze naturale, precum și de asigurarea capacității rețelelor de transport al gazelor naturale de a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii privind prestarea serviciului de transport al gazelor naturale;

parametrii de calitate – totalitate a caracteristicilor gazelor naturale stabilite în standardele de calitate aprobate de organismul național de standardizare și indicate ca obligatorii în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale și în Regulile pieței gazelor naturale;

parte a Comunității Energetice – parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, precum și Uniunea Europeană și statele sale membre;

piață a gazelor naturale – cadru organizat de vânzare-cumpărare a gazelor naturale de către participanții la piață și de prestare a serviciilor de sistem în scopul aprovizionării continue și fiabile a consumatorilor cu gaze naturale în cadrul sistemului de gaze naturale;

piață principală – piață a capacității comercializată direct de operatorul sistemului de transport sau de operatorul depozitului de stocare;

piață secundară – piață a capacității comercializată altfel decât pe piața principală;

planificare pe termen lung – planificare pe termen lung a necesarului de investiții în capacități de producere, de stocare, în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale în vederea satisfacerii cererii de gaze naturale din sistem, pentru a contribui la diversificarea surselor și în scopul garantării continuității furnizării gazelor naturale consumatorilor;

producător – întreprindere de gaze naturale, titular de licență pentru producerea gazelor naturale, ce desfășoară activitatea de extragere a gazelor ca zăcămint natural pe teritoriul Republicii Moldova;

punct de delimitare – loc în care instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final se delimitează, în baza dreptului de proprietate, de instalațiile întreprinderii de gaze naturale sau locul în care instalațiile întreprinderilor de gaze naturale se delimitează în baza dreptului de proprietate;

punct de racordare – punct fizic din rețeaua de gaze naturale la care se racordează, prin intermediul instalației de racordare, instalația de utilizare, instalația de producere sau depozitul de stocare;

racordare – realizare de către operatorul sistemului de transport sau de către operatorul sistemului de distribuție a instalației de racordare a unui solicitant, potențial consumator final, și/sau punere sub presiune a instalației de producere, a depozitului de stocare sau a instalației de utilizare;

renominalizare – raportare ulterioară a nominalizării corectate;

rețea de distribuție a gazelor naturale – sistem format din conducte de gaze naturale cu o presiune de până la 1,2 MPa, inclusiv stații de reglare-măsurare și alte instalații situate în aval de punctul de racordare la rețeaua de transport al gazelor naturale și la depozitele de stocare, la instalațiile de producere, după caz, care servește pentru distribuția gazelor naturale;

rețea de gaze naturale – rețea de transport și de distribuție a gazelor naturale;

rețea de gazoducte în amonte – orice gazoduct sau rețea de gazoducte exploatate și/sau construite ca parte a unui proiect de producere a gazelor naturale sau utilizate la transportul gazelor naturale de la unul sau mai multe locuri de producere de acest tip către o instalație sau către un terminal de prelucrare, sau către un terminal de descărcare de coastă;

rețea de transport al gazelor naturale – sistem format din conducte de gaze naturale de presiune mai mare de 1,2 MPa, cu stații de compresare, de predare și de măsurare și cu alte instalații, care servesc în ansamblu la transportul gazelor naturale, cu excepția rețelelor de gazoducte în amonte;

securitate – securitatea furnizării și livrării de gaze naturale, precum și securitatea tehnică;

servicii auxiliare – servicii adiționale transportului sau distribuției de gaze naturale, acordate utilizatorilor de sistem și terților doar de către operatorul sistemului de transport sau de operatorul sistemului de distribuție, în conformitate cu prezenta lege și potrivit Regulamentului privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale (în continuare – Regulamentul privind racordarea), în baza tarifelor aprobate de Agenție în conformitate cu metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare;

servicii de sistem – servicii necesare pentru asigurarea accesului la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, la depozitele de stocare, precum și pentru exploatarea acestora, inclusiv serviciile de echilibrare, de amestecare și de injectare a gazelor naturale, dar cu excepția instalațiilor destinate operatorului sistemului de transport pentru îndeplinirea funcțiilor sale;

servicii întreruptibile – servicii prestate de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare în legătură cu capacitatea întreruptibilă;

servicii pe termen lung – servicii prestate de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare pentru o perioadă de 1 an sau mai mult;

servicii pe termen scurt – servicii prestate de operatorul sistemului de transport, de operatorul depozitului de stocare pentru o perioadă ce nu depășește 1 an;

sistem de distribuție închis – sistem autorizat în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege, care distribuie gaze naturale într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune, limitat din punct de vedere geografic;

sistem de gaze naturale – instalații de producere, depozite de stocare, rețele de gazoducte în amonte, rețele de transport și de distribuție a gazelor naturale, deținute și exploatate de întreprinderile de gaze naturale, precum și alte instalații conexe necesare pentru asigurarea accesului la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și la depozitele de stocare;

sistem interconectat – ansamblu de rețele de gaze naturale legate între ele prin intermediul unei sau a mai multor interconexiuni;

sistem paușal – metodă de determinare prin calcul a volumului de gaze naturale consumate, în funcție de debitul nominal de gaze naturale al aparatelor de utilizare și de numărul orelor de utilizare a acestor aparate sau în funcție de suprafața încălzită, aplicată în termenele și în condițiile prevăzute de lege;

situație excepțională pe piața gazelor naturale – situație imprevizibilă care, la nivel național, poate conduce la dezechilibru între cererea și oferta de gaze naturale, determinată de:

a) diminuarea volumelor de gaze naturale importate cu mai mult de 20% față de cererea de gaze naturale;

b) înregistrarea unor temperaturi extrem de joase pe teritoriul întregii țări sau în regiuni însemnate ale țării, în decurs de 7 zile consecutive, în perioadele climaterice reci constatate statistic la fiecare 20 de ani, ceea ce conduce la un consum excesiv de gaze naturale;

societate comercială mică – întreprindere care are un număr de angajați de pînă la 50 de persoane și cu o cifră anuală de afaceri sau un bilanț ce nu depășește echivalentul în lei a 10 mil. euro;

subvenții încrucișate – utilizarea unui profit obținut în cadrul desfășurării unui tip de activitate sau pentru o anumită categorie de consumatori, de utilizatori de sistem pentru a acoperi cheltuielile sau pierderile înregistrate în urma desfășurării de către aceeași întreprindere de gaze naturale a altui tip de activitate sau pentru alte categorii de consumatori, de utilizatori de sistem;

stație de predare – ansamblu al instalațiilor de reglare a presiunii, de măsurare a debitului, de filtrare și de odorizare prin care gazele naturale din rețelele de transport al gazelor naturale sînt predate operatorilor sistemelor de distribuție și/sau consumatorilor finali;

stație de reglare-măsurare – ansamblu al instalațiilor de reglare a presiunii, de măsurare a presiunii, a temperaturii, a debitului, de filtrare, conectate printr-un racord la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, prin care gazele naturale din rețelele de presiune înaltă sau medie sînt trecute în rețelele de distribuție a gazelor naturale cu alte nivele de presiune și/sau în instalațiile de utilizare;

stocare a gazelor naturale – ansamblu de activități și de operațiuni desfășurate de întreprinderea de gaze naturale pentru/sau în legătură cu rezervarea capacității de stocare în depozitele de stocare și pentru injecția, stocarea în și extracția din aceste depozite a unor cantități determinate de gaze naturale;

stocare în conductă – stocare a gazelor naturale prin compresie în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, excluzându-se instalațiile rezervate pentru operatorul sistemului de transport în vederea îndeplinirii funcțiilor lor;

tarif de racordare – tarif reglementat, achitat de solicitant operatorului sistemului de transport sau operatorului sistemului de distribuție pentru acoperirea costurilor de racordare, stabilit conform metodologiei aprobate de Agenție;

transport al gazelor naturale – transmitere a gazelor naturale prin rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv a fluxurilor transfrontaliere de gaze naturale, în vederea livrării lor către consumatorii finali, fără a se include furnizarea;

țară terță – orice țară care nu este parte a Comunității Energetice sau care nu este membru al Spațiului Economic European;

utilizator de sistem – persoană fizică sau persoană juridică care livrează în sistemul de gaze naturale sau căreia i se livrează din sistemul de gaze naturale;

zonă de protecție a rețelelor de gaze naturale – zonă adiacentă rețelelor de gaze naturale, cu condiții deosebite de utilizare, stabilită de-a lungul traseului rețelei de gaze naturale și în jurul altor obiecte ale rețelei de gaze naturale, în limitele căreia, în conformitate cu un regulament aprobat de Guvern, se introduc interdicții privind accesul de persoane, efectuarea de lucrări stabilite și regimul construcțiilor, în scopul asigurării condițiilor normale de exploatare și pentru excluderea posibilității de deteriorare a rețelelor de gaze naturale.

Articolul 3. Obiective de reglementare

(1) În conformitate cu prezenta lege, gazele naturale se produc, se stochează, se transportă, se distribuie, se furnizează și se consumă în cel mai eficient mod.

(2) Obiectivele de reglementare ale prezentei legi sînt următoarele:

a) asigurarea dezvoltării durabile a economiei naționale;

b) asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului de gaze naturale menită să garanteze furnizarea neîntreruptă a gazelor naturale și satisfacerea cererilor de gaze naturale ale consumatorilor finali, cu respectarea parametrilor de calitate și a indicatorilor de calitate stabiliți, precum și prestarea serviciilor de sistem și auxiliare;

c) organizarea și asigurarea funcționării pieței gazelor naturale în condiții de transparență, de competitivitate și de nediscriminare, integrarea acesteia în piața regională și europeană, precum și crearea condițiilor necesare pentru asigurarea concurenței pe piața gazelor naturale;

d) asigurarea accesului reglementat și nediscriminatoriu tuturor persoanelor fizice și juridice la piața gazelor naturale, la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, la depozitele de stocare, precum și la serviciile de sistem;

e) stabilirea atribuțiilor Agenției, a drepturilor și obligațiilor întreprinderilor de gaze naturale, a relațiilor reciproce între întreprinderile de gaze naturale, precum și a relațiilor acestora cu Agenția;

f) stabilirea cadrului juridic necesar pentru reglementarea și pentru monitorizarea separării efective a operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție și a operatorului depozitului de stocare, precum și asigurarea independenței lor față de întreprinderile de gaze naturale care desfășoară activitățile de producere sau de furnizare a gazelor naturale;

g) crearea de condiții necesare pentru efectuarea de investiții adecvate în sistemul de gaze naturale, inclusiv pentru asigurarea de capacități suficiente de producere a gazelor naturale, de stocare a gazelor naturale, de capacități suficiente în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, în interconexiunile cu sistemele vecine de gaze naturale, necesare pentru funcționarea stabilă și fiabilă a sistemului de gaze naturale, precum și pentru asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale;

h) facilitarea schimburilor transfrontaliere de gaze naturale în baza unor mecanisme clar definite, transparente și nediscriminatorii privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor în scopul utilizării efective a capacităților de interconexiune, precum și pentru promovarea diversificării și a competitivității la importurile de gaze naturale;

i) stabilirea termenelor și a condițiilor de îndeplinire a obligațiilor de serviciu public în sectorul gazelor naturale și asigurarea protecției drepturilor consumatorilor finali;

j) stabilirea unor măsuri menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali;

k) sporirea eficienței și reducerea impactului negativ al activităților din sectorul gazelor naturale asupra mediului, precum și promovarea dezvoltării acestora în conformitate cu politicile economice de mediu și sociale ale statului;

l) asigurarea cooperării regionale și internaționale a operatorului sistemului de transport și a Agenției, precum și a cooperării între autoritățile de resort ale statului.

CAPITOLUL II

COMPETENȚE ADMINISTRATIVE ȘI DE REGLEMENTARE

Articolul 4. Competența Guvernului

(1) Pentru asigurarea funcționării și dezvoltării durabile a sectorului de gaze naturale, Guvernul:

a) stabilește direcțiile prioritare și politicile de stat în domeniul gazelor naturale;

b) asigură crearea premiselor necesare pentru dezvoltarea și funcționarea durabilă a sectorului de gaze naturale;

c) elaborează strategia energetică și o transmite Parlamentului spre adoptare;

d) aprobă programele de dezvoltare a sistemului de gaze naturale, inclusiv a interconexiunilor cu sistemele de gaze naturale ale altor țări, elaborate de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei;

e) asigură securitatea energetică a statului, inclusiv pentru aprovizionarea cu gaze naturale a consumatorilor finali, prin crearea, la sesizarea Agenției în conformitate cu art. 15 alin. (8) din prezenta lege, a unor întreprinderi care să desfășoare activitatea de transport, de stocare, de distribuție sau de furnizare a gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public;

f) realizează politica de explorare și de utilizare a zăcămintelor de gaze naturale ale Republicii Moldova și atribuie, conform actelor normative în domeniu, dreptul de folosință a sectoarelor de subsoluri pentru extragerea gazelor naturale;

g) aprobă Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale, Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale și componența Comisiei de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, precum și monitorizează, prin intermediul organului central de specialitate în domeniul energiei, respectarea prevederilor privind securitatea aprovizionării cu gaze naturale stabilite în prezenta lege;

h) aprobă construcția rețelelor de transport al gazelor naturale, finanțate de stat, precum și a rețelelor de transport care traversează teritoriul țării și/sau a interconexiunilor cu statele vecine;

i) aprobă hotărâri cu privire la construcția depozitelor artificiale de stocare a gazelor naturale cu capacitatea de peste 0,1 milioane metri cubi, precum și cu privire la adaptarea în aceste scopuri a rezervoarelor naturale;

j) impune întreprinderilor de gaze naturale, în interesul economic general, obligații de serviciu public în conformitate cu prezenta lege;

k) aprobă documentele normativ-tehnice menite să asigure securitatea obiectelor sectorului de gaze naturale, inclusiv a instalațiilor GNCV, elaborate de inspectoratul principal de stat pentru supravegherea tehnică a obiectelor industrial periculoase;

l) aprobă Regulamentul cu privire la protecția rețelelor de gaze naturale;

m) promovează, în limita mijloacelor financiare disponibile, politica de ajutor social;

n) asigură cercetarea științifică specifică sistemului de gaze naturale și promovează utilizarea tehnicii noi și a tehnologiilor avansate în domeniu;

o) promovează interesele sectorului de gaze naturale pe plan internațional;

p) asigură protecția mediului.

(2) Guvernul va asigura cooperarea la diferite niveluri, în scopul armonizării practicilor administrative în sectorul gazelor naturale și pentru promovarea cooperării regionale.

Articolul 5. Competența autorităților administrației publice locale

(1) Autoritățile administrației publice locale acordă, la solicitare, autorizații de construire a obiectelor sistemului de gaze naturale în conformitate cu Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.

(2) La eliberarea autorizațiilor de construire a caselor de locuit, a clădirilor și a altor construcții, autoritățile publice locale sînt obligate să respecte cerințele față de zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale, stabilite în Regulamentul cu privire la protecția rețelelor de gaze naturale.

(3) Autoritățile administrației publice locale sînt responsabile de elaborarea proiectelor de construcție a rețelelor de distribuție a gazelor naturale cu destinație locală în baza avizelor de racordare eliberate de operatorii sistemelor de distribuție și în conformitate cu planurile urbanistice și cu planurile de amenajare a teritoriului, prezintă proiectele respective operatorilor sistemelor de distribuție.

(4) Terenurile proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale se transmit în folosință, cu titlu gratuit, operatorilor sistemelor de transport, operatorilor sistemelor de distribuție pentru efectuarea lucrărilor necesare pentru construcția și/sau exploatarea rețelelor de gaze naturale.

Articolul 6. Autoritatea de reglementare

(1) Autoritatea investită cu competențe de reglementare și de monitorizare a activităților din sectorul gazelor naturale este Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.

(2) Agenția este o autoritate publică centrală de reglementare, are statut de persoană juridică și este independentă în raport cu alte autorități publice sau private.

(3) Agenția este instituită, administrată și își exercită activitatea în conformitate cu Legea cu privire la energetică și cu prezenta lege, precum și potrivit Regulamentului Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat în conformitate cu alin. (7) din prezentul articol.

(4) Directorii Consiliului de administrație și personalul Agenției, la îndeplinirea atribuțiilor de reglementare a sectorului de gaze naturale, acționează în mod independent de orice interes de piață, precum și nu solicită și nu acceptă instrucțiuni directe din partea Guvernului, a Parlamentului, a organelor centrale de specialitate ale administrației publice sau din partea altor autorități.

(5) Anual, pînă la 1 martie, Agenția pregătește un raport financiar pentru anul precedent, despre plățile regulatorii efectuate pe contul său curent, precum și despre cheltuielile pe care le-a efectuat de pe acest cont. În raportul financiar indică, de asemenea, împrumuturile bancare contractate, alte mijloace pe care le-a utilizat. Raportul financiar se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina electronică a Agenției.

(6) Anual, pînă la 31 mai, Agenția pregătește, prezintă Parlamentului și plasează pe pagina sa electronică raportul privind activitatea desfășurată în anul precedent, precum și despre monitorizarea activității participanților la piața gazelor naturale.

(7) Regulamentul Agenției se aprobă de Parlament.

Articolul 7. Atribuțiile Agenției

(1) În domeniul reglementării activităților din sectorul gazelor naturale supuse reglementării prin licențiere și autorizare, Agenția:

a) eliberează, prelungește, reperfectează, suspendă, reia valabilitatea sau retrage licențele eliberate, eliberează copii și duplicate ale acestora în conformitate cu prezenta lege și potrivit Legii nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător;

b) desemnează titularul de licență care va desfășura activitatea licențiată în locul titularului de licență pentru transportul gazelor naturale, pentru distribuția gazelor naturale, pentru stocarea gazelor naturale sau pentru furnizarea gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public a cărui licență a fost suspendată, căruia i s-a retras licența sau a cărui licență a expirat;

c) monitorizează și controlează, în modul și în limitele stabilite în prezenta lege și în Legea nr. 131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător respectarea de către titularii de licențe a obligațiilor stabilite prin prezenta lege privind calitatea serviciilor prestate și performanța activităților desfășurate, precum și a altor condiții stabilite pentru desfășurarea activităților licențiate;

d) certifică operatorul sistemului de transport și monitorizează respectarea continua de către acesta a cerințelor privind separarea și independența, precum și a altor exigențe prevăzute de prezenta lege;

e) monitorizează, în cazul desemnării operatorului de sistem independent, relațiile dintre proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale și operatorul de sistem independent, precum și respectarea de către aceștia a obligațiilor stabilite prin prezenta lege;

f) aprobă contractele încheiate între proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale și operatorul de sistem independent și soluționează eventualele neînțelegeri dintre aceștia;

g) monitorizează respectarea continuă de către operatorul sistemului de distribuție, de către operatorul depozitului de stocare a cerințelor privind separarea și independența, precum și a altor exigențe prevăzute de lege;

h) monitorizează activitatea operatorului sistemului de distribuție care face parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală, luînd măsuri pentru a evita sau elimina eventuale practici care denaturează concurența;

i) monitorizează respectarea de către operatorii de sistem și de către operatorul depozitelor de stocare a prevederilor privind accesul reglementat, echitabil și nediscriminatoriu la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale și la depozitele de stocare, stabilite în prezenta lege, precum și în Regulamentul privind racordarea, în Regulamentul privind condițiile de acces la

rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor și în Regulamentul privind condițiile de acces la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor, aprobate de Agenție în conformitate cu prezenta lege;

j) aprobă Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, precum și regulamentele privind depozitele de stocare, precum și monitorizează respectarea de către operatorii de sistem, de către operatorii depozitelor de stocare a regulamentelor respective, precum și a obligației de întreținere a rețelelor de gaze naturale de către operatorii de sistem;

k) aprobă Regulamentul privind racordarea care reglementează termenele și condițiile de racordare, de deconectare și de reconectare la rețelele de gaze naturale și monitorizează respectarea acestora de către operatorii de sistem;

l) aprobă Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale și monitorizează respectarea de către operatorii de sistem a indicatorilor de calitate;

m) eliberează, prelungește, reperfectează, suspendă, reia valabilitatea sau retrage autorizațiile pentru conductele directe de gaze naturale, precum și eliberează duplicate ale acestora, în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în Legea nr. 160 din 22 iulie 2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și monitorizează activitatea titularilor autorizațiilor pentru conductele directe de gaze naturale;

n) eliberează, prelungește, reperfectează, suspendă, reia valabilitatea sau retrage autorizațiile pentru sistemele de distribuție închise, precum și eliberează duplicate ale acestora, în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și monitorizează activitatea titularilor autorizațiilor pentru sisteme de distribuție închise;

o) aprobă clauzele obligatorii pentru contractele de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali, stabilește termenele și condițiile de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali, inclusiv termenele și condițiile de prestare a obligațiilor de serviciu public și de realizare a furnizării de ultimă opțiune și monitorizează respectarea acestora de către furnizori;

p) aprobă Regulamentul privind procedurile de achiziție a bunurilor, a lucrărilor și a serviciilor utilizate în activitatea titularilor de licență care sînt obligați să respecte principiul desfășurării activităților licențiate cu cheltuieli minime și la eficiență maximă;

q) aprobă Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor în sectorul gazelor naturale;

r) aprobă, în condițiile stabilite prin prezenta lege, planurile de dezvoltare a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale și planurile anuale de investiții ale operatorilor de sistem, monitorizează realizarea acestora și prezintă în raportul său anual informații privind realizarea planurilor anuale de investiții;

s) aprobă Regulamentul privind modul de monitorizare de către Agenție a programelor de conformitate;

t) stabilește informațiile de ordin economic și tehnic referitoare la funcționarea sistemului de gaze naturale, care urmează a fi date publicității de

către titularii de licențe și modul de publicare a acestora, ținând cont de necesitatea nedivulgării informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată;

u) stabilește sistemul de informații în a căror bază titularii de licențe prezintă rapoarte Agenției și monitorizează modul de respectare de către titularii de licențe a obligațiilor privind prezentarea informațiilor necesare participanților la piața gazelor naturale, stabilite prin prezenta lege și prin actele normative de reglementare, aprobate de Agenție.

(2) În domeniul de reglementare a prețurilor și a tarifelor, Agenția:

a) elaborează și aprobă metodologiile de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, inclusiv al fluxurilor transfrontaliere de gaze naturale, pentru serviciul de distribuție al gazelor naturale, inclusiv a tarifelor diferențiate în funcție de nivelul presiunii rețelelor de gaze naturale, pentru serviciul de stocare a gazelor naturale, precum și a prețurilor reglementate pentru furnizarea de ultimă opțiune și pentru furnizarea gazelor naturale în contextul obligației de serviciu public, inclusiv a prețurilor diferențiate în funcție de consum;

b) elaborează și aprobă metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare prestate utilizatorilor de sistem de către operatorul sistemului de transport și de către operatorul sistemului de distribuție, inclusiv a tarifelor de racordare și a tarifelor de reconectare;

c) elaborează și aprobă Regulamentul privind procedurile de prezentare și de examinare, a cererilor titularilor de licențe privind aprobarea prețurilor și a tarifelor reglementate;

d) aprobă tarifele reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, inclusiv al fluxurilor transfrontaliere de gaze naturale, pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, inclusiv tarifele diferențiate în funcție de nivelul de presiune al rețelelor de gaze naturale, tariful reglementat pentru serviciul de stocare a gazelor naturale, precum și prețurile reglementate pentru furnizarea de ultimă opțiune și pentru furnizarea gazelor naturale în contextul obligației de serviciu public, inclusiv prețurile diferențiate în funcție de consum, calculate în conformitate cu metodologiile de calculare a prețurilor și a tarifelor reglementate;

e) aprobă tarifele reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de operatorul sistemului transport, de operatorul sistemului de distribuție, calculate în conformitate cu metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciile auxiliare;

f) asigură ca prețurile și tarifele reglementate și metodologiile de calculare a acestora să fie aprobate cu suficient timp înainte de intrarea acestora în vigoare, precum și că aceste tarife sînt justificate, rezonabile, transparente și nediscriminatorii, bazate pe performanță, că acestea reflectă cheltuielile necesare și justificate și permit efectuarea de investiții necesare pentru asigurarea funcționării continue a rețelelor de gaze naturale și oferă stimulente necesare pentru a spori eficiența și pentru a asigura securitatea aprovizionării cu gaze naturale;

g) monitorizează corectitudinea aplicării de către titularii de licențe a metodologiilor aprobate, a tarifelor și a prețurilor reglementate aprobate în conformitate cu metodologiile respective;

h) stabilește, în condițiile prezentei legi, în vederea evitării discriminărilor, a subvențiilor încrucișate și a denaturării concurenței, cerințe privind separarea contabilității pentru fiecare tip de activitate desfășurată de întreprinderile de gaze naturale, reglementată prin aprobarea de prețuri sau tarife, și pe categorii de consumatori cărora le este asigurată furnizarea gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public și monitorizează respectarea acestor cerințe;

i) asigură excluderea subvențiilor încrucișate între activitățile de producere, transport, stocare, distribuție și furnizare a gazelor naturale și monitorizează respectarea de către întreprinderile de gaze naturale a principiului costurilor și al cheltuielilor necesare și justificate. Cheltuielile care nu sînt necesare și justificate, nu se iau în calcul la aprobarea tarifelor pentru activitățile reglementate.

(3) În domeniul reglementării pieței gazelor naturale și a schimburilor transfrontaliere de gaze naturale, Agenția:

a) aprobă Regulile pieței gazelor naturale care reglementează termenele și condițiile de organizare a pieței gazelor naturale, precum și drepturile și obligațiile participanților la piața gazelor naturale;

b) monitorizează piața gazelor naturale și modul în care participanții la piața gazelor naturale își îndeplinesc obligațiile stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale;

c) promovează, monitorizează și asigură transparența și concurența pe piața gazelor naturale;

d) monitorizează nivelul și eficacitatea deschiderii pieței gazelor naturale, evaluează nivelul de eficiență, de concurență și de transparență pe piața gazelor naturale;

e) monitorizează nivelul de dezvoltare a concurenței pe piața gazelor naturale, inclusiv a piețelor angro și cu amănuntul, respectarea libertății contractuale, inclusiv pe termen lung sau de furnizare întreruptibilă, apariția unor practici contractuale restrictive sau de exclusivitate, a clauzelor care pot împiedica consumatorii noncasnici să încheie contracte cu mai mulți furnizori și sesizează Consiliul Concurenței în cazul în care constată cazuri de denaturare sau de restrîngere a concurenței;

f) inițiază investigații pe piața gazelor naturale în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege;

g) aprobă regulamentele privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale, la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor care să reglementeze condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv pentru schimburile transfrontaliere, la depozitele de stocare, condițiile de alocare a capacităților de transport, inclusiv pentru schimburi transfrontaliere, și a capacităților de stocare, precum și mecanismele de gestionare a congestiilor;

h) monitorizează modul de aplicare de către operatorul sistemului de transport, de către operatorul depozitului de stocare și de către utilizatorii de sistem a regulamentelor privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale, la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor;

i) monitorizează disponibilitatea și calitatea datelor tehnice și comerciale cu privire la interconexiuni, solicitate de utilizatorii de sistem pentru participarea în condiții nediscriminatorii la piața gazelor naturale;

j) colaborează cu autoritățile de reglementare din statele care sînt parte la Comunitatea Energetică, cu Consiliul de Reglementare al Comunității Energetice și cu autoritățile de reglementare ale altor state privind aspectele transfrontaliere, privind dezvoltarea pieței regionale de gaze naturale și privind crearea de condiții necesare pentru concurență loială.

(4) În domeniul protecției consumatorilor finali, Agenția:

a) promovează protecția drepturilor și a intereselor legale ale consumatorilor finali, în special prin asigurarea prestării de către titularii de licențe a serviciilor de calitate, prin promovarea și asigurarea tratamentului echitabil și nediscriminatoriu în raport cu consumatorii finali, prin prevenirea măsurilor anticoncurențiale, precum și prin asigurarea accesului la datele de consum, în condițiile stabilite în prezenta lege;

b) elaborează, aprobă și implementează regulamente, norme, ghiduri și aprobă hotărîri, decizii menite să asigure protecția drepturilor și a intereselor legitime ale consumatorilor finali în conformitate cu prevederile prezentei legi;

c) aprobă termenele și condițiile de schimbare, de către consumatorii eligibili, a furnizorului și monitorizează respectarea acestora de către titularii de licențe;

d) monitorizează respectarea de către titularii de licențe a drepturilor consumatorilor finali stabilite prin prezenta lege și prin Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, Regulamentul privind racordarea, Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului;

e) examinează și soluționează problemele expuse în reclamațiile consumatorilor finali, în conformitate cu prezenta lege și cu respectarea prevederilor Legii nr. 190-XIII din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare;

f) colaborează cu organizațiile care apără interesele consumatorilor;

g) prezintă, la solicitare, organizațiilor care promovează interesele consumatorilor, precum și consumatorilor finali, informația necesară referitoare la activitatea titularilor de licențe, cu excepția informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată;

h) examinează și soluționează în procedură extrajudiciară neînțelegerile survenite între consumatorii finali și furnizori, operatori de sistem, operatori ai depozitelor de stocare, survenite inclusiv în legătură cu racordarea la rețelele de gaze naturale, precum și cele referitoare la încheierea contractelor de furnizare a gazelor naturale;

i) emite decizii privind interzicerea deconectării de la rețelele de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali sau privind

reconectarea pe parcursul examinării reclamațiilor privind facturarea consumatorilor finali.

(5) Agenția exercită alte funcții stabilite în prezenta lege și în Legea cu privire la energetică.

(6) În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale și pentru executarea prezentei legi, Agenția colaborează cu ministerele și cu alte organe centrale de specialitate ale administrației publice, cu autoritățile publice, cu autoritățile de reglementare, cu autoritățile administrației publice locale, cu societatea civilă și consultă, după caz, participanții la piața gazelor naturale. Prevederile prezentului alineat nu pot aplicate în sensul diminuării sau denaturării principiului independenței Agenției.

(7) Pentru a realiza obiectivele stabilite în prezenta lege, Agenția colaborează cu Consiliul Concurenței, cu organele centrale de specialitate ale administrației publice în domeniul finanțelor și cu autoritatea de reglementare a pieței financiare prin stabilirea, de comun acord, a platformei necesare pentru un schimb de informații reciproce și continue, precum și pentru inițierea și desfășurarea controalelor comune în legătură cu problemele ce țin de reglementarea sectorului de gaze naturale. Principiul enunțat în prezentul alineat nu împiedică autoritățile care au participat la controale comune cu Agenția să își exercite drepturile și funcțiile stabilite în legile care reglementează activitatea autorităților respective.

Articolul 8. Drepturile Agenției

(1) Pentru îndeplinirea eficientă a atribuțiilor sale, Agenția este în drept:

a) să controleze, în modul și în limitele stabilite în prezenta lege și în Legea privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, dacă titularii de licență respectă condițiile stabilite pentru desfășurarea activităților licențiate și prevederile prezentei legi, inclusiv cele privind drepturile consumatorilor finali și calitatea serviciilor prestate;

b) să controleze dacă participanții la piața gazelor naturale aplică în mod corect prețurile și tarifele reglementate la gazele naturale;

c) să solicite și să aibă acces la informația din contabilitatea participanților la piața gazelor naturale, la informația și la documentele aferente activităților practicate conform licenței, la informația și la documentele contabile, la informația și la documentele care conțin informații ce constituie secret de stat, secret comercial sau alte informații oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv de la organele centrale de specialitate ale administrației publice, de la organele fiscale, vamale și de la alte autorități publice, în legătură cu activitatea participanților la piața gazelor naturale;

d) să obțină de la participanții la piața gazelor naturale copii, extrase din documentele menționate la lit. c), în condițiile legii, precum și informații suplimentare necesare;

e) să pună în aplicare principiul eficienței maxime la cheltuieli minime la transportul, stocarea, distribuția și furnizarea gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de servicii publice;

f) să impună întreprinderilor de gaze naturale, în interesul economic general, obligații de serviciu public în conformitate cu prezenta lege;

g) să elaboreze și să aprobe, în conformitate cu legea, metodologii, regulamente, alte acte normative de reglementare, care stabilesc drepturile și obligațiile producătorilor operatorilor sistemelor de transport, operatorilor sistemelor de distribuție, operatorilor depozitelor de stocare, furnizorilor și ale consumatorilor;

h) să aprobe hotărâri și să emită decizii obligatorii, în limitele competențelor prevăzute de lege;

i) să inițieze și să desfășoare consultări publice și de cooperare în scopul colectării informațiilor și a propunerilor necesare, pentru evaluarea soluțiilor și pentru a aproba hotărâri și decizii justificate, precum și în scopul armonizării practicilor de reglementare conform planurilor naționale de armonizare;

j) să inițieze investigații privind funcționarea pieței gazelor naturale și să efectueze controale la participanții pieței gazelor naturale în acest sens, să ia decizii și să pună în aplicare măsuri necesare pentru organizarea și funcționarea corespunzătoare a pieței gazelor naturale și pentru promovarea concurenței loiale și efective;

k) să inițieze investigații în contextul sesizărilor parvenite inclusiv pentru soluționarea neînțelegerilor dintre participanții la piața gazelor naturale;

l) să înainteze prescripții în cazul constatării încălcării de către participanții la piața gazelor naturale a prevederilor stabilite în prezenta lege, în Legea cu privire la energetică și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție și să aprobe hotărâri pentru lichidarea încălcărilor depistate;

m) să sesizeze Guvernul, în cazurile prevăzute în art. 15 alin. (8) din prezenta lege, în vederea realizării de către acesta a funcțiilor prevăzute la art. 4, alin. (1), lit. d) din prezenta lege;

n) să constate contravenții în domeniul gazelor naturale și să depună în instanța de judecată procesele-verbale de constatare a contravențiilor;

o) să impună sancțiuni financiare, proporționale și cu efect de descurajare asupra titularilor de licențe, care nu își respectă obligațiile ce le revin în condițiile stabilite în prezenta lege;

p) să participe la forurile și la evenimentele internaționale în domeniu.

q) să colaboreze cu autoritățile publice centrale și locale, cu alte autorități publice, cu autoritățile de reglementare din țările care sînt parte a Comunității Energetice, cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice și cu Secretariatul Comunității Energetice.

(2) Agenția stabilește durata de timp necesară pentru efectuarea controalelor, inițiate în scopuri tarifare, la titularii de licențe, conform competenței, în funcție de complexitatea controlului, care nu poate depăși 90 zile calendaristice. Perioada de întocmire a actului de control și de prezentare a acestuia participantului la piața gazelor naturale, supus controlului nu poate depăși 30 zile lucrătoare de la data încheierii controlului.

(3) Agenția exercită și alte drepturi stabilite în prezenta lege și în Legea cu privire la energetică.

Articolul 9. Transparența activității Agenției. Hotărârile și deciziile Agenției

(1) Transparența activității Agenției o asigură Consiliul de administrație, care, în acest scop:

a) face publice ședințele sale;

b) anunță părțile interesate, cu cel puțin cinci zile calendaristice înainte, despre ordinea de zi a ședinței preconizate și asigură persoanelor interesate, precum și publicului, acces liber la examinarea chestiunilor incluse pe ordinea de zi. La ședințele în cadrul cărora urmează să fie discutate informațiile oficiale cu accesibilitate limitată sînt invitate numai persoanele vizate.

(2) În cazul în care Consiliului de administrație i se propun spre examinare acte normative de reglementare, tarife sau prețuri reglementate ori alte hotărîri care pot avea impact asupra pieței gazelor naturale și asupra îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, Agenția trebuie să respecte procedura de consultare publică, plasînd pe pagina sa electronică proiectul actului ce urmează a fi aprobat prin hotărîre și/sau informațiile ce țin de examinarea proiectelor de hotărîri ce pot avea impact asupra pieței gazelor naturale și asupra îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, inclusiv în legătură cu examinarea cererilor privind aprobarea de tarife sau de prețuri reglementate.

(3) Agenția publică pe pagina electronică proiectele actelor normative de reglementare în termenele și condițiile stabilite în Legea nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și efectuează analiza impactului de reglementare la proiectele actelor normative de reglementare.

(4) Cererile titularilor de licențe cu privire la aprobarea tarifelor și a prețurilor reglementate, precum și alte informații relevante se publică pe pagina electronică a Agenției, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la înregistrarea cererilor respective. Agenția oferă 15 zile lucrătoare publicului pentru prezentarea recomandărilor referitoare la prețurile și tarifele respective. Prin derogare de la Legea privind transparența în procesul decizional, pe pagina electronică a Agenției se publică, cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de data preconizată pentru ședința Consiliului de administrație, informațiile ce țin de examinarea proiectelor de hotărîri ce pot avea impact asupra piețelor relevante și asupra îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, inclusiv în legătură cu examinarea cererilor privind aprobarea de tarife sau de prețuri reglementate.

(5) Agenția face accesibile publicului rezultatele consultărilor publice, inclusiv motivele pentru care a respins obiecțiile și/sau propunerile prezentate de părțile interesate. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor care se publică pe pagina electronică a Agenției.

(6) Persoanele care au solicitat înscrierea adresei lor de poștă electronică pe lista de corespondență a Agenției urmează a fi informate referitor la începerea consultărilor.

(7) Cu excepția situațiilor ce țin de examinarea și de soluționarea neînțelegerilor dintre părți, pentru organizarea executării legilor, Consiliul de administrație aprobă, în numele Agenției, hotărâri. Hotărârile Agenției care prezintă interes public, precum și mențiunile cu privire la licențele eliberate, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(8) Pentru organizarea executării actelor normative secundare în sectorul gazelor naturale, precum și pentru soluționarea neînțelegerilor dintre părți, un director al Consiliului de administrație emite, în numele Agenției, decizii care vizează raporturile juridice dintre un utilizator de sistem, consumator final, persoană fizică sau juridică și un titular de licență sau de autorizație sau raporturile juridice dintre doi titulari de licențe sau de autorizații. Deciziile produc efecte obligatorii pînă la o eventuală hotărîre judecătorească contrarie, emisă ca urmare a exercitării unei căi de atac.

(9) Agenția asigură că hotărârile și deciziile luate sînt pe deplin întemeiate, motivate și disponibile publicului, cu respectarea principiului nedivulgării informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată.

(10) Hotărârile și deciziile Agenției pot fi contestate în instanța de contencios administrativ în conformitate cu Legea contenciosului administrativ.

(11) La cererea persoanelor fizice și a persoanelor juridice, Agenția furnizează informația solicitată, cu excepția informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată. Informația din registrele de licențiere poate fi furnizată la cerere.

Capitolul III

ORGANIZAREA ȘI LICENȚIEREA ACTIVITĂȚILOR DESFĂȘURATE ÎN SECTORUL GAZELOR NATURALE

Articolul 10. Activitățile desfășurate în sectorul gazelor naturale

(1) În sectorul gazelor naturale se desfășoară și se reglementează următoarele activități:

- a) producerea gazelor naturale;
- b) transportul gazelor naturale;
- c) stocarea gazelor naturale;
- d) distribuția gazelor naturale;
- e) furnizarea gazelor naturale;

f) stocarea în recipiente a gazelor naturale prin comprimare la presiunea de peste 20 MPa și comercializarea ulterioară a acestora.

(2) Întreprinderile din sectorul gazelor naturale, care desfășoară activitățile indicate în alin. (1) din prezentul articol, sînt organizate și reglementate în conformitate cu legea și își desfășoară activitatea în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale.

(3) Guvernul și Agenția asigură, în limitele competențelor stabilite prin lege, ca întreprinderile din sectorul de gaze naturale să își desfășoare activitatea în condiții nediscriminatorii, în baza principiilor caracteristice unei piețe de gaze naturale competitive, sigure și durabile.

(4) Întreprinderile de gaze naturale funcționează într-un sistem unic. Producătorii, operatorii depozitelor de stocare, operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție și furnizorii colaborează în conformitate cu principiul dirijării operativ-tehnologice unice a sistemului de gaze naturale.

(5) Raporturile juridice dintre participanții la piața gazelor naturale se stabilesc în bază de contract, conform condițiilor stipulate în licențele de activitate, în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile prezentei legi.

Articolul 11. Obligații de serviciu public

(1) În interesul economic general, pentru a asigura securitatea, inclusiv securitatea aprovizionării cu gaze naturale, continuitatea, calitatea și prețurile furnizărilor, precum și protecția mediului, întreprinderile de gaze naturale pot fi obligate să îndeplinească obligații de serviciu public. Obligațiile de serviciu public pot fi impuse de Guvern sau de Agenție, conform competențelor stabilite prin prezenta lege, în mod nediscriminatoriu, în calitate de măsură limitată în timp și pot fi revizuite cu regularitate, din oficiu, în scopul determinării necesității menținerii a astfel de obligații.

(2) În conformitate cu prevederile prezentei legi obligațiile de serviciu public pot fi impuse în special întreprinderilor de gaze naturale care desfășoară următoarele activități reglementate:

- a) transportul gazelor naturale;
- b) distribuția gazelor naturale;
- c) stocarea gazelor naturale;
- d) furnizarea gazelor naturale.

(3) Întreprinderilor de gaze naturale care desfășoară activitățile menționate la alin. (2) din prezentul articol le pot fi impuse obligațiile de serviciu public care țin de:

- a) securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- b) parametrii de calitate și indicatorii de calitate stabiliți prin prezenta lege;
- c) aplicarea prețurilor și a tarifelor stabilite în condiții reglementate în conformitate cu prezenta lege;
- d) protecția mediului și de creșterea eficienței energetice;
- e) protecția sănătății, a vieții și a proprietății;
- f) măsurile de protecție a consumatorilor finali.

(4) Obligațiile de serviciu public urmează a fi îndeplinite în mod transparent, nediscriminatoriu și ușor de verificat. Orice forme de retribuire financiară sau de alt gen, precum și drepturile exclusive, care pot fi acordate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public se impun și se îndeplinesc în mod transparent și nediscriminatoriu.

(5) Odată la doi ani, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, în baza informației prezentate de Agenție, este obligat să elaboreze și să prezinte Guvernului și Secretariatului Comunității Energetice, rapoarte privind monitorizarea modului de îndeplinire de către

întreprinderile de gaze naturale a obligațiilor de serviciu public impuse în conformitate cu prezenta lege, care vor include informații, inclusiv cu privire la măsurile adoptate în temeiul prezentei legi referitor la condițiile de asigurare a furnizării de ultimă opțiune, a altor obligații de serviciu public, cu privire la protecția consumatorilor, precum și referitor la impactul lor posibil asupra concurenței pe piața gazelor naturale, pe plan național sau regional.

Articolul 12. Principii generale de licențiere a activităților din sectorul gazelor naturale

(1) Activitățile indicate în art. 10 alin. (1) din prezenta lege sînt activitățile reglementate se desfășoară doar în baza licențelor eliberate de Agenție, în conformitate cu legea.

(2) Agenția eliberează următoarele tipuri de licențe:

- a) licență pentru producerea gazelor naturale;
- b) licență pentru transportul gazelor naturale;
- c) licență pentru stocarea gazelor naturale;
- d) licență pentru distribuția gazelor naturale;
- e) licență pentru furnizarea gazelor naturale;
- f) licență pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare.

(3) Activitatea de producere a gazelor naturale se desfășoară de către producător în baza licenței pentru producerea gazelor naturale.

(4) Activitatea de transport al gazelor naturale se desfășoară de către operatorul sistemului de transport în baza licenței pentru transportul gazelor naturale.

(5) Activitatea de stocare a gazelor naturale se desfășoară de către operatorul depozitului de stocare în conformitate cu licența pentru stocarea gazelor naturale.

(6) Activitatea de distribuție a gazelor naturale se desfășoară de către operatorul sistemului de distribuție în baza licenței pentru distribuția gazelor naturale.

(7) Activitatea de furnizare a gazelor naturale, inclusiv furnizarea în contextul obligației de serviciu public, furnizarea de ultimă opțiune se desfășoară de furnizor în baza licenței de furnizare a gazelor naturale.

(8) Activitatea de stocare în recipiente a gazelor naturale prin comprimare la presiunea de peste 20 MPa și comercializarea ulterioară a acestora se desfășoară de către operatorul instalației GNCV în baza licenței pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare.

(9) Licențele enumerate în alin. (2) lit. a)-e) din prezentul articol se eliberează pe un termen de 25 ani. Licența pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare se eliberează pe un termen de 10 ani. La expirarea termenului de valabilitate, la solicitarea titularului de licență, Agenția prelungește termenul de valabilitate a licențelor eliberate în condițiile stabilite în prezenta lege și în Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.

(10) La licență se anexează, în mod obligatoriu, condițiile de desfășurare a activității licențiate, care sînt conforme cu legea și care fac parte integrantă a licenței.

Articolul 13. Sfera de acțiune a licențelor și externalizarea serviciilor de către titularii de licențe

(1) Licența pentru transportul gazelor naturale și licența pentru distribuția gazelor naturale acordă titularului dreptul de a desfășura tipul respectiv de activitate în limitele teritoriului specificat în licență.

(2) Licențele pentru producerea, stocarea și furnizarea gazelor naturale sînt valabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în condițiile specificate în licență. Numărul licențelor eliberate pentru activitățile respective nu este limitat, iar intrarea pe piața gazelor naturale de noi producători, de noi operatori ai depozitelor de stocare și de noi furnizori nu poate fi restricționată.

(3) Furnizorii de gaze naturale pot fi obligați să îndeplinească obligațiile de serviciu public, inclusiv să efectueze furnizarea de ultimă opțiune, în limitele teritoriului specificat de Agenție în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege.

(4) Licența pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare acordă titularului dreptul de a desfășura genul respectiv de activitate la stațiile de alimentare.

(5) Se interzice titularului de licență să transmită altor persoane fizice sau juridice drepturi și obligații aferente activității pentru a cărei desfășurare i s-a acordat licență. Prin derogare de la principiul enunțat, titularul de licență este în drept să externalizeze un serviciu pe care trebuie să îl îndeplinească cu condiția obținerii acordului prealabil al Agenției și după demonstrarea faptului că externalizarea serviciului respectiv va conduce, în mod obligatoriu, la reducerea costurilor și la eficientizarea activității aferente serviciului externalizat, fără a fi afectată calitatea serviciului respectiv, independența și separarea operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție, a operatorului depozitului de stocare în raport cu întreprinderile integrate sau înrudite.

(6) Externalizarea unui serviciu nu are ca efect transmiterea responsabilității titularului de licență pentru respectarea obligațiilor ce-i revin, conform prezentei legi, actelor normative și licenței deținute. În cazul constatării de către Agenție a faptului că externalizarea unui serviciu de către titularul de licență a condus la înrăutățirea calității serviciului respectiv și/sau a faptului că externalizarea unui serviciu nu a avut ca efect reducerea costurilor și eficientizarea activității aferente serviciului externalizat sau dacă urmare a externalizării au fost încălcate principiile privind independența și separarea operatorului sistemului de transport, a operatorului sistemului de distribuție, a operatorului depozitului de stocare în raport cu întreprinderile integrate sau înrudite, titularul de licență este obligat să desfacă, în termen de cel mult 3 luni, de la solicitarea Agenției, contractul cu prestatorul serviciului externalizat și să continue prestarea serviciului respectiv de sinestator.

(7) Se interzice externalizarea unui serviciu de către un titular de licență cu scopul de a se eschiva de la controlul Agenției. La solicitarea Agenției, titularul de licență este obligat să prezinte informația și documentele aferente serviciului externalizat, inclusiv documentele ce țin de activitatea prestatorului serviciului externalizat. În cazul în care urmare a externalizării unui serviciu de către titularul de licență, Agenția nu are acces la toate informațiile și documentele necesare pentru monitorizarea în modul corespunzător a modalității de prestare a serviciului externalizat, titularul de licență este obligat să desfășoare, în termen de cel mult 3 luni, de la solicitarea Agenției, contractul cu prestatorul serviciului externalizat și să continue prestarea serviciului respectiv de sinestator.

Articolul 14. Condițiile și procedura de obținere a licențelor

(1) Licențele pentru activitățile prevăzute la art. 12 alin. (2) lit. f) și lit. g) din prezenta lege se acordă persoanelor fizice, întreprinzători individuali sau persoanelor juridice, iar licențele pentru activitățile prevăzute în art. 12 alin. (2) lit. a)-e) din prezenta lege se acordă persoanelor juridice în exclusivitate.

(2) Pentru a obține licență pentru producerea, transportul, distribuția, stocarea gazelor naturale și furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare, persoanele prevăzute la alin. (1) trebuie:

a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte document confirmativ în acest sens;

b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul inițierii afacerii;

c) să fie dotate tehnic pentru desfășurarea activității, să dețină instalație de producere, de rețele de transport sau de distribuție a gazelor naturale sau de depozit de stocare, după caz, și să prezinte documente care confirmă dotarea tehnică și că instalația de producere, depozitul de stocare sau rețelele de gaze naturale sînt conforme cerințelor tehnice stabilite prin lege;

d) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care solicită licență și să prezinte documente confirmative în acest sens.

(3) Pentru a obține licență pentru furnizarea gazelor naturale, persoanele prevăzute la alin. (1) din prezentul articol trebuie:

a) să fie înregistrate în Republica Moldova și să prezinte document confirmativ în acest sens;

b) să prezinte situația financiară pentru anul precedent, în cazul persoanei juridice care activează, sau extras din contul bancar, în cazul inițierii afacerii;

c) să dispună de personal calificat, necesar activității pentru care solicită licență și să prezinte documente confirmative în acest sens.

(4) Administratorul întreprinderii care solicită licență trebuie să corespundă următoarelor criterii:

a) să aibă studii superioare;

b) să nu aibă antecedente penale nestinse pentru comiterea infracțiunilor din intenție, prevăzute de Codul penal.

(5) Agenția este în drept să refuze eliberarea operatorului sistemului de transport a licenței de transport al gazelor naturale dacă acesta nu este certificat, în conformitate cu art. 36 și 38 din prezenta lege.

(6) Eliberarea licenței, prelungirea termenului de valabilitate a licenței, eliberarea duplicatului licențelor și reperfectarea licențelor, suspendarea și reluarea valabilității licențelor, precum și retragerea licențelor pentru activitățile prevăzute la art. 12 alin. (2) din prezenta lege, se efectuează în condițiile prezentei legi și conform procedurilor stabilite în Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.

(7) Termenul de examinare a declarației privind eliberarea licențelor pentru desfășurarea activităților pe piața gazelor naturale și a declarației privind prelungirea termenului lor de valabilitate este de cel mult 15 zile calendaristice de la data depunerii la Agenție a declarației, precum și a documentației stabilite în prezenta lege.

Articolul 15. Obligațiile și drepturile titularului de licență

(1) Titularul de licență este obligat:

a) să îndeplinească condițiile stipulate în licență, precum și să întrunească, pe toată perioada de desfășurare a activității licențiate, condițiile stabilite pentru eliberarea acesteia;

b) să nu admită discriminarea participanților la piața gazelor naturale;

c) să nu întrerupă prestarea de servicii și furnizarea gazelor naturale, cu excepția cazurilor de neplată, a motivelor tehnice și de securitate stipulate în contracte și în prezenta lege;

d) să țină contabilitatea în modul și în condițiile prevăzute de lege și să efectueze, în conformitate cu prezenta lege, separarea contabilității, separarea funcțională (organizațională și decizională) și separarea legală pe gen de activitate desfășurată;

e) să publice informații cu privire la sursele de gaze naturale procurate pentru acoperirea cererii de gaze naturale;

f) să prezinte Agenției, în termenele și în condițiile stabilite de prezenta lege și de actele normative de reglementare aprobate de Agenție, în conformitate cu prezenta lege, rapoarte, inclusiv raportul cu privire la activitatea desfășurată pe piața gazelor naturale, precum și altă informație solicitată de Agenție, necesară în exercitarea atribuțiilor, conform legii;

g) să nu transmită unor alte persoane fizice sau juridice drepturi și obligații aferente activității pentru a cărei desfășurare i s-a acordat licență;

h) să efectueze trimestrial, în termen de cel mult 10 zile calendaristice ale trimestrului următor, plățile regulatorii, stabilite în conformitate cu Legea cu privire la energetică.

(2) În desfășurarea activității licențiate, titularul de licență trebuie să respecte obligațiile referitoare la: securitatea, calitatea, eficiența și continuitatea aprovizionării cu gaze naturale, respectând normele de securitate și de sănătate a muncii și de protecție a mediului, precum și prevederile contractelor încheiate cu consumatorii.

(3) Titularul de licență nu poate fi obligat să continue prestarea de servicii sau furnizarea gazelor naturale persoanei fizice sau persoanei juridice care nu își onorează obligațiile de plată prevăzute în contract sau care nu respectă condițiile aprobate, de prestare a acestor servicii, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege.

(4) Titularul de licență poate dezvălui informațiile și datele pe care le-a obținut de la consumatorul final sau de la terți și informațiile referitoare la consumul și la achitarea facturilor emise numai după ce a obținut acordul scris al consumatorului final sau al terțului, cu excepțiile prevăzute în art. 7 și 8 din prezenta lege sau în alte situații stabilite în Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

(5) Operatorii de sistem și operatorii depozitelor de stocare sînt obligați să publice pe pagina electronică informația necesară pentru asigurarea accesului eficient și nediscriminatoriu la rețelele de gaze naturale, la depozitele de stocare, precum și altă informație în condițiile prezentei legi.

(6) Titularul de licență are drept de acces la echipamentele de măsurare de pe teritoriul consumatorului final pentru realizarea evidenței volumului de gaze naturale consumate și pentru verificarea funcționalității și a integrității echipamentului de măsurare, în conformitate cu Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale.

(7) Operatorii de sistem, operatorul depozitului de stocare, furnizorii care furnizează în conformitate cu prevederile art. 89 din prezenta lege, furnizorii de ultimă opțiune sînt obligați să se conducă, în activitatea licențiată, după principiul eficienței maxime la cheltuieli minime și să prezinte Agenției calculele argumentate ale cheltuielilor suportate.

(8) Operatorii de sistem, operatorii depozitelor de stocare sau furnizorii care îndeplinesc obligații de serviciu public sînt obligați să anunțe Agenția cu cel puțin 3 luni înainte despre intenția lor de a solicita suspendarea ori retragerea licenței sau cu cel puțin 3 luni înainte de expirarea licenței, în cazul în care nu intenționează să o prelungească. Dacă titularii de licență menționați anunță despre intenția de suspendare sau de retragere a licenței într-un termen mai mic de 3 luni, Agenția va da curs cererii lui la expirarea termenului de 3 luni de la înregistrarea unei astfel de cereri. Întreprinderea a cărei licență a expirat și care nu a respectat prevederile prezentului alineat este obligată să presteze activitatea pentru care i s-a acordat licență pe perioada de timp stabilită prin hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției, dar care nu poate depăși 3 luni. În cazul în care Agenția, din motivul inexistenței unui alt titular de licență pentru transportul, distribuția, stocarea gazelor naturale sau furnizarea gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, nu poate desemna alt titular de licență care să desfășoare activitatea licențiată în locul titularului a cărui licență a fost suspendată, căruia i s-a retras licența sau a cărui licență a expirat, aceasta sesizează Guvernul pentru a întreprinde măsurile necesare în vederea creării unei întreprinderi noi.

(9) Furnizorii care nu sînt specificați în alin. (8) din prezentul articol, sînt obligați să anunțe consumatorii cărora le furnizează gaze naturale și Agenția, cu cel puțin 3 luni înainte, despre intenția de a solicita suspendarea sau retragerea

licenței sau, cu cel puțin 3 luni înainte de expirarea licenței, despre intenția de a nu prelungi licența.

(10) Furnizorii gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare sînt obligați să comercializeze GNCV numai la stațiile de alimentare.

Articolul 16. Reperfectarea, suspendarea și reluarea valabilității licenței

(1) Reperfectarea licenței se efectuează în conformitate cu prevederile Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.

(2) Suspendarea licenței poate fi efectuată prin hotărîrea Agenției, la cererea titularului de licență. În celelalte cazuri, licența poate fi suspendată la cererea Agenției, prin hotărîre judecătorească, adoptată în temeiul legii.

(3) În cazul în care se constată că titularul de licență nu și-a îndeplinit obligațiile, ceea ce a condus la întreruperea furnizării gazelor naturale către consumatori pe o perioadă mai mare decît cea stabilită pentru înlăturarea cauzelor motivate, fiind pusă în pericol securitatea națională, viața și sănătatea oamenilor, sau în cazul în care acțiunile ori inacțiunile titularului de licență conduc la încălcarea ordinii publice și impun remedierea imediată a consecințelor survenite, licența poate fi suspendată de către Agenție, cu adresarea ei ulterioară în instanța de judecată. Adresarea în instanță trebuie să se facă în termen de 3 zile lucrătoare de la aprobarea de către Agenție a hotărîrii privind suspendarea. În cazul nerespectării acestui termen, hotărîrea privind suspendarea licenței devine nulă de drept. Hotărîrea Agenției privind suspendarea licenței se aplică pînă la aprobarea unei hotărîri judecătorești definitive și irevocabile. Concomitent, Agenția este în drept să aplice titularului de licență respectiv sancțiunea financiară stabilită în art. 113 alin. (1) lit. c) din prezenta lege.

(4) Drept temei pentru suspendarea licenței sîrvesc:

- a) cererea titularului de licență privind suspendarea licenței;
- b) nerespectarea de către titularul de licență a termenului de depunere a cererii de eliberare a duplicatului licenței pierdute sau deteriorate;
- c) nerespectarea de către titularul de licență a prescripției privind lichidarea, în termenul stabilit de Agenție, a încălcării condițiilor de desfășurare a activității licențiate;
- d) incapacitatea provizorie a titularului de licență de a desfășura genul de activitate licențiat conform prevederilor legii;
- e) neefectuarea plății regulatorii în termenele stabilite de prezenta lege;
- f) situația prevăzută în art. 37 alin. (8) din prezenta lege.

(5) În situațiile menționate la alin. (4) lit. b)-f) din prezentul articol, hotărîrea privind suspendarea licenței se aprobă de Agenție în termen de 3 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a hotărîrii judecătorești și este adusă la cunoștință titularului de licență în termen de 3 zile lucrătoare de la data aprobării. În hotărîrea Agenției privind suspendarea licenței se indică termenul concret de suspendare, care nu poate depăși 3 luni.

(6) Pentru perioada suspendării licenței pentru transportul, distribuția și stocarea gazelor naturale, precum și pentru perioada suspendării licenței furnizorului care asigură furnizarea în contextul obligației de serviciu public,

Agenția desemnează un nou titular de licență, în cadrul obligațiilor de serviciu public, pentru desfășurarea unuia din genurile de activitate menționate în locul titularului de licență căruia i-a fost suspendată licența. Întreprinderea de gaze naturale a cărei licență a fost suspendată nu va împiedica în nici un mod activitatea titularului de licență desemnat, oferindu-i întreaga informație și documentație, necesare pentru desfășurarea activității respective.

(7) Titularul de licență este obligat să informeze în scris Agenția despre lichidarea circumstanțelor care au condus la suspendarea licenței.

(8) Termenul de valabilitate a licenței nu se prelungește pe durata de suspendare a acesteia.

(9) Reluarea valabilității licenței se efectuează în temeiul hotărârii Agenției aprobate în baza hotărârii instanței de judecată, în condițiile legii.

Articolul 17. Retragera licenței

(1) Licența poate fi retrasă prin hotărâre judecătorească, aprobată în temeiul legii, la cererea Agenției, cu excepția retragerii licenței conform temeiurilor prevăzute la alin. (2) lit. a) și b), care se efectuează direct de către Agenție.

(2) Drept temei pentru retragerea licenței servesc:

- a) cererea titularului de licență privind retragerea;
- b) decizia cu privire la anularea înregistrării de stat a titularului de licență;
- c) depistarea unor date neautentice în documentele prezentate Agenției în legătură cu eliberarea, prelungirea sau reperfectarea licenței;
- d) constatarea faptului că titularul de licență nu întrunește condițiile stabilite pentru eliberarea și prelungirea licenței;
- e) stabilirea faptului de transmitere a licenței sau a copiei de pe aceasta către o altă persoană în scopul desfășurării genului de activitate indicat în licență;
- f) neînlăturarea în termen a circumstanțelor care au condus la suspendarea licenței;
- g) nerespectarea repetată a prescripțiilor de lichidare a încălcării condițiilor de desfășurare a activității licențiate, emise de Agenție;
- h) incapacitatea de a desfășura activitatea pentru care a obținut licența.

(3) Agenția aprobă hotărârea privind retragerea licenței în cel mult 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a hotărârii judecătorești și o aduce la cunoștință titularului de licență, cu indicarea temeiurilor retragerii, în cel mult 3 zile lucrătoare de la data aprobării.

(4) În cazul retragerii licenței, taxa pentru licență nu se restituie.

(5) În cazul retragerii licenței pentru transportul, distribuția sau stocarea gazelor naturale, precum și a licenței furnizorului care asigură furnizarea în contextul obligației de serviciu public, Agenția desemnează un nou titular de licență, în cadrul obligațiilor de serviciu public, pentru desfășurarea activității pentru unul din genurile de activitate menționate în locul titularului de licență căruia i-a fost retrasă licența. În acest caz, întreprinderea de gaze naturale a cărei licență a fost retrasă nu va împiedica în nici un mod activitatea titularului de

licență desemnat, oferindu-i întreaga informație și documentație, necesare pentru desfășurarea activității.

(6) Titularul de licență căruia i-a fost retrasă licența este obligat, în termen de 10 zile lucrătoare de la data aprobării hotărârii de retragere a licenței, să depună la Agenție licența retrasă.

(7) Titularul de licență căruia anterior i s-a retras licența poate să depună o nouă declarație privind eliberarea unei noi licențe de activitate în sectorul gazelor naturale doar după expirarea termenului de 6 luni de la data retragerii licenței anterioare.

Articolul 18. Reorganizarea întreprinderilor de gaze naturale

(1) Reorganizarea operatorului sistemului de transport, operatorului sistemului de distribuție, operatorului depozitului de stocare, inclusiv fuziunea acestuia cu alte societăți comerciale se efectuează doar cu acordul Agenției. În acest caz, Agenția este obligată ca, în termen de o lună, să aprobe hotărârea privind acordul sau dezacordul la reorganizarea întreprinderii de gaze naturale respectivă. În cazul aprobării hotărârii privind acordul la reorganizarea întreprinderii de gaze naturale, Agenția este în drept să modifice condițiile stipulate în licență. Din motive întemeiate, perioada de examinare a solicitării întreprinderii de gaze naturale poate fi prelungită pînă la cel mult 2 luni. Agenția poate solicita, după caz, opinia Consiliului Concurenței. Dacă Agenția nu aprobă, în termenul stabilit, hotărârea privind acordul sau dezacordul la reorganizarea întreprinderii de gaze naturale, acordul se consideră oferit.

(2) Operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție și operatorul depozitului de stocare nu au dreptul să procure acțiuni ale altor titulari de licență, direct sau indirect, de sinestătător sau împreună cu persoanele sale afiliate, fără acordul Agenției. În acest caz, Agenția este obligată ca, în termen de o lună, să aprobe hotărârea privind acordul sau dezacordul la procurarea de acțiuni de către întreprinderea de gaze naturale respectivă. Din motive întemeiate, perioada de examinare poate fi prelungită pînă la cel mult 2 luni. Agenția poate solicita, după caz, opinia Consiliului Concurenței. Dacă Agenția nu aprobă, în termenul stabilit, hotărârea privind acordul sau dezacordul la procurarea de acțiuni de către întreprinderea de gaze naturale, acordul se consideră oferit.

(3) În cazurile prevăzute de Legea concurenței, reorganizarea întreprinderilor de gaze naturale se efectuează numai după notificarea Consiliului Concurenței și după autorizarea lor de către acesta.

CAPITOLUL IV PRODUCEREA GAZELOR NATURALE

Articolul 19. Principiile generale de producere a gazelor naturale

(1) Construcția, întreținerea, exploatarea, majorarea capacității instalațiilor de producere a gazelor naturale și racordarea acestora la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale se efectuează în conformitate cu prezenta lege,

Legea nr. 116 din 18 mai 2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase și Regulamentul privind racordarea.

(2) Construcția și exploatarea instalațiilor de producere a gazelor naturale se efectuează doar cu condiția atribuirii de către Guvern a dreptului de folosință a sectoarelor de subsol pentru extragerea gazelor naturale. Ulterior, beneficiarul este obligat să obțină de la autoritățile administrației publice locale autorizația de construire în conformitate cu Legea nr. 163 din 9 iulie 2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.

(3) Pentru desfășurarea activității de producere a gazelor naturale producătorul, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este obligat să obțină de la Agenție licență pentru producerea gazelor naturale.

(4) Producătorul participă la piața gazelor naturale dacă respectă cerințele tehnice de racordare la rețeaua de gaze naturale, iar parametrii de calitate a gazelor naturale livrate corespund parametrilor de calitate stabiliți.

(5) Producătorul este în drept să vândă gazele naturale produse pe piața gazelor naturale, cu respectarea condițiilor stabilite în prezenta lege. Producătorul este în drept să vândă gaze naturale pe piața angro a gazelor naturale în baza licenței de producere a gazelor naturale, iar pe piața gazelor naturale cu amănuntul cu condiția obținerii licenței de furnizare a gazelor naturale.

(6) Producătorul trebuie să fie independent, din punct de vedere legal, de orice întreprindere care desfășoară activitatea de transport, de distribuție sau de stocare a gazelor naturale. El nu poate deține licența pentru transportul gazelor naturale, distribuția gazelor naturale sau pentru stocarea gazelor naturale.

Articolul 20. Obligațiile producătorului de gaze naturale

(1) Producătorul este obligat:

a) să-și desfășoare activitatea în conformitate cu prezenta lege, cu respectarea condițiilor licenței, Regulamentului privind rețelele de gaze naturale și Regulilor pieței gazelor naturale;

b) să instaleze și să utilizeze echipamente de măsurare care să permită măsurarea gazelor naturale livrate în rețelele de gaze naturale în conformitate cu respectarea prevederilor prezentei legi și ale Regulamentului privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale;

c) să întrețină și să exploateze instalațiile de producere a gazelor naturale, astfel încât să asigure funcționarea sigură și continuă a acestora;

d) să respecte cerințele privind protecția mediului și să promoveze eficiența energetică;

e) să respecte Regulile pieței gazelor naturale și să nu denatureze concurența pe piața gazelor naturale;

f) să echipeze, întrețină, exploateze, modernizeze și să majoreze capacitatea instalațiilor de producere a gazelor naturale, precum și a instalațiilor conexe utilizate pentru livrarea gazelor naturale în rețelele de gaze naturale, în condițiile stabilite în prezenta lege;

g) să pună la dispoziția operatorului sistemului de transport sau a operatorului sistemului de distribuție datele necesare pentru exploatarea rețelelor de gaze naturale și pentru gestionarea sistemului de gaze naturale;

h) să acorde acces personalului operatorului sistemului de transport și personalului operatorului sistemului de distribuție la echipamentele și la instalațiile sale de producere, care sînt utilizate pentru măsurarea și pentru livrarea gazelor naturale în rețelele de gaze naturale;

i) să asigure accesul la rețelele de gazoducte în amonte în conformitate cu art. 57 din prezenta lege;

j) să prezinte Agenției rapoarte cu privire la activitatea desfășurată, precum și orice altă informație solicitată în conformitate cu prezenta lege și potrivit condițiilor licenței.

(2) Producătorul este obligat să elaboreze și să publice pe pagina sa electronică planul anual de măsuri ce urmează a fi întreprinse pentru sporirea eficienței energetice, raportul privind rezultatele obținute în legătură cu realizarea măsurilor respective, precum și raportul cu privire la activitatea desfășurată în anul precedent.

(3) Producătorul îndeplinește și alte obligații stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile prezentei legi.

Articolul 21. Drepturile producătorului

(1) Producătorul are următoarele drepturi:

a) să producă, în baza licenței de producere a gazelor naturale, eliberate de Agenție, gaze naturale în instalațiile de producere, cu respectarea parametrilor de calitate, a cerințelor de protecție a mediului și a cerințelor de securitate prevăzute de lege;

b) să aibă acces la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, în mod nediscriminatoriu, în condițiile prezentei legi;

c) să vîndă gazele naturale produse pe piața angro a gazelor naturale, în baza licenței de producere a gazelor naturale ;

d) să vîndă gazele naturale produse pe piața gazelor naturale cu amănuntul în baza licenței pentru furnizarea gazelor naturale.

(2) Producătorul are și alte drepturi stabilite în prezenta lege și în actele normative în domeniu, inclusiv în actele de reglementare aprobate de Agenție.

CAPITOLUL V TRANSPORTUL GAZELOR NATURALE

Articolul 22. Operatorul sistemului de transport

(1) Transportul gazelor naturale se efectuează de operatorul sistemului de transport în baza licenței pentru transportul gazelor naturale, eliberată de Agenție în condițiile legii.

(2) Operatorul sistemului de transport este organizat în calitate de întreprindere de gaze naturale specializată și independentă, cu statut de persoană juridică, certificată potrivit prevederilor art. 36 din prezenta lege.

(3) La executarea obligațiilor și a funcțiilor sale, operatorul sistemului de transport este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de producere, de distribuție, de stocare sau de furnizare a gazelor naturale și nu poate deține licența pentru producerea, distribuția, stocarea sau furnizarea gazelor naturale, cu excepția situației stabilite în art. 50 din prezenta lege.

(4) Independența operatorului sistemului de transport se asigură prin punerea în aplicare și prin respectarea condițiilor și a termenelor privind separarea operatorului sistemului de transport, stabilite în art. 23 din prezenta lege.

Articolul 23. Separarea operatorului sistemului de transport

(1) În cazul în care rețelele de transport al gazelor naturale aparțin unei întreprinderi de gaze naturale integrată pe verticală, operatorul sistemului de transport trebuie să fie independent, cel puțin în ceea ce privește forma juridică, organizarea și procesul decizional, față de alte activități care nu au legătură cu transportul.

(2) Independența operatorului sistemului de transport se asigură prin aplicarea unuia din următoarele modele:

a) modelul separării proprietății în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în art. 25 din prezenta lege;

b) modelul operatorului de sistem independent, cu respectarea termenelor și a condițiilor stipulate în art. 26-28 din prezenta lege;

c) modelul operatorului de transport independent în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în art. 29-35 din prezenta lege.

(3) Până la separarea efectivă, în conformitate cu exigențele stabilite în alin. (2) din prezentul articol, operatorul sistemului de transport este obligat să implementeze și să respecte, în conformitate cu termenele și condițiile prevăzute în art. 24 din prezenta lege, principiile stipulate în alin. (1) din prezentul articol.

(4) Întreprinderile de gaze naturale care au luat deja măsuri aferente separării contabile, funcționale sau legale, ce asigură o independență mai mare a operatorului sistemului de transport în cadrul întreprinderii de gaze naturale integrate, nu pot anula aceste măsuri sau măsurile întreprinse pentru separarea operatorului sistemului de transport.

(5) În conformitate cu prevederile stabilite în prezenta lege, Agenția urmează să asigure implementarea și respectarea de către operatorul sistemului de transport a principiilor privind separarea și, respectiv, privind independența acestuia.

Articolul 24. Separarea legală și funcțională a operatorului sistemului de transport

(1) În scopul asigurării independenței operatorului sistemului de transport, în conformitate cu art. 23 alin. (1) din prezenta lege, urmează să fie respectate următoarele principii:

a) persoanele care răspund de administrarea operatorului sistemului de transport să nu facă parte din structurile întreprinderii de gaze naturale integrate

care răspunde direct sau indirect, de gestionarea cotidiană a activităților de producere, de distribuție și/sau de furnizare a gazelor naturale;

b) să fie întreprinse măsurile necesare pentru a garanta că interesele profesionale ale persoanelor care răspund de administrarea operatorului sistemului de transport sînt luate în considerare, astfel încît să se asigure faptul că au posibilitatea de a acționa independent;

c) operatorul sistemului de transport să dispună de suficiente drepturi pentru a lua decizii cu privire la exploatarea, întreținerea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, independent de întreprinderea de gaze naturale integrată;

d) operatorul sistemului de transport să elaboreze și să implementeze un program de conformitate, cu respectarea principiilor și a obligațiilor stabilite în art. 34 din prezenta lege, inclusiv a obligațiilor privind raportarea și monitorizarea îndeplinirii programului de conformitate.

(2) Implementarea principiului stabilit în alin. (1) lit. c) din prezentul articol nu trebuie să împiedice existența unor mecanisme de coordonare adecvate care să asigure că sînt protejate drepturile întreprinderii dominante de supraveghere economică și cele de supraveghere a gestionării rentabilității activelor operatorului sistemului de transport, întreprindere dependentă. În special, aceasta permite întreprinderii dominante să aprobe planul financiar anual al operatorului sistemului de transport sau orice alt document echivalent, precum și să stabilească plafonul maxim de îndatorare al operatorului sistemului de transport, întreprindere dependentă.

(3) Se interzice întreprinderii dominante să dea instrucțiuni operatorului sistemului de transport, întreprindere dependentă, cu privire la activitatea sa zilnică, cu privire la deciziile aferente dezvoltării și modernizării, rețelelor de transport al gazelor naturale, care nu depășesc condițiile stabilite în planul financiar aprobat sau în oricare alt document echivalent.

Articolul 25. Separarea proprietății operatorului sistemului de transport

(1) Întreprinderea de gaze naturale care deține cu titlu de proprietate și exploatează rețelele de transport al gazelor naturale își desfășoară activitatea în calitate de operator al sistemului de transport, cu respectarea condițiilor licenței pentru transportul gazelor naturale

(2) Pentru a asigura independența operatorului sistemului de transport, aceeași persoană sau aceleași persoane nu sînt în drept:

a) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra unei întreprinderi care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra operatorului sistemului de transport sau în legătură cu o rețea de transport;

b) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra operatorului sistemului de transport sau în legătură cu o rețea de transport și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare;

c) să numească membri în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, în cazul operatorului sistemului de transport sau în cazul rețelei de transport și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare;

d) să fie membru în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, atât în cazul unei întreprinderi care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare, precum și în cazul operatorului sistemului de transport sau al unei rețele de transport.

(3) Drepturile menționate în alin. (2) din prezentul articol cuprind, în special:

a) competența de a exercita drepturi de vot;

b) competența de a numi membri în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic;

c) deținerea unei cote majoritare.

(4) Obligația prevăzută în alin. (1) din prezentul articol se consideră îndeplinită în cazul în care două sau mai multe întreprinderi care dețin rețele de transport au creat o asociație în participațiune care exercită în două sau mai multe țări, care sînt parte a Comunității Energetice rolul de operator al sistemului de transport în raport cu rețelele de transport în cauză. Nici o altă întreprindere nu poate lua parte la asociația în participațiune decît dacă a fost desemnată ca operator de sistem independent sau ca operator de transport independent în urma îndeplinirii cerințelor corespunzătoare privind separarea și dacă a fost certificată în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege.

(5) În cazul în care persoana sau persoanele menționate în alin. (2) din prezentul articol reprezintă un organ central de specialitate al administrației publice sau o autoritate publică, două organe centrale de specialitate ale administrației publice separate, care exercită controlul asupra operatorului sistemului de transport sau asupra unei rețele de transport, pe de o parte, și asupra unei întreprinderi care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare, pe de altă parte, nu se consideră a fi aceeași persoană sau aceleași persoane.

(6) Se interzice operatorului sistemului de transport, care face parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală, să transmită informația ce constituie secret comercial și/sau personalul său întreprinderii care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare.

(7) În sensul prezentului articol, noțiunea de „întreprindere care desfășoară una din activitățile de producere sau de furnizare” include noțiunea de „întreprindere care îndeplinește una din activitățile de producere sau de furnizare” în sensul prevăzut de Legea cu privire la energia electrică, iar termenii „operatorul sistemului de transport” și „rețea de transport” vizează și noțiunea de

„operator al sistemului de transport ” și de „rețea de transport” în semnificația prevăzută în legea menționată.

Articolul 26. Operatorul de sistem independent

(1) Prin derogare de la art. 25 din prezenta lege, la solicitarea proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale, Agenția poate să desemneze un operator de sistem independent, dacă rețelele de transport al gazelor naturale au aparținut unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală.

(2) O întreprindere propusă pentru a fi desemnată ca operator de sistem independent (în continuare – operator candidat) poate fi desemnată de Agenție ca operator de sistem independent, în cazul în care sînt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) operatorul candidat demonstrează că ar corespunde condițiilor stabilite în art. 25 alin. (2) din prezenta lege;

b) operatorul candidat demonstrează că dispune de resurse financiare, tehnice, fizice și umane necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor stipulate în prezenta lege pentru operatorul sistemului de transport, în special în art. 39;

c) operatorul candidat și-a asumat obligația de a executa planurile de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani, respectarea cărora este monitorizată de Agenție;

d) proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale demonstrează că dispune de capacitatea necesară pentru a îndeplini obligațiile prevăzute în art. 27 alin. (3) din prezenta lege. În acest sens, acesta trebuie să prezinte copiile de pe toate contractele/antecontractele încheiate cu operatorul candidat și cu orice altă entitate relevantă;

e) operatorul candidat demonstrează că dispune de capacitatea necesară pentru a îndeplini obligațiile privind acordarea accesului la rețelele de transport al gazelor naturale și privind colaborarea cu operatorii de transport la nivel european și regional.

Articolul 27. Obligațiile operatorului de sistem independent și ale proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale

(1) Întreprinderea de gaze naturale care a îndeplinit condițiile stabilite în art. 26 din prezenta lege și care a fost desemnată operator de sistem independent, are următoarele obligații:

a) să acorde și să gestioneze accesul terților la rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv să colecteze tarifele de racordare, tarifele pentru prestarea serviciului de transport și alte plăți pentru serviciile prestate în calitate de operator al sistemului de transport;

b) să exploateze, întrețină, modernizeze și să dezvolte rețelele de transport al gazelor naturale și să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru a acoperi cereri rezonabile privind transportul gazelor naturale, elaborînd și executînd planurile de dezvoltare a rețelelor de

transport al gazelor naturale pentru zece ani și planurile anuale de investiții. La modernizarea și la dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, operatorul de sistem independent este responsabil de planificarea, construcția și darea în exploatare a infrastructurii noi. În acest sens, operatorul de sistem independent urmează să îndeplinească funcțiile și obligațiile stabilite în art.39 din prezenta lege.

(2) Proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale nu poate îndeplini funcțiile privind acordarea și gestionarea accesului terților la rețelele de transport al gazelor naturale pe care le deține cu titlu de proprietate și nici privind elaborarea și executarea planurilor de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale și a planurilor de investiții.

(3) În cazul în care a fost desemnat un operator de sistem independent, proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale are următoarele obligații:

a) să coopereze cu operatorul de sistem independent și să-i acorde suportul necesar pentru îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor stabilite prin prezenta lege, precum și să îi ofere informațiile necesare în acest sens;

b) să finanțeze investițiile asupra cărora a decis operatorul de sistem independent și care au fost aprobate de către Agenție, sau să își exprime consimțământul pentru finanțare din partea oricărei alte părți interesate, inclusiv din partea operatorului de sistem independent. Toate aranjamentele financiare relevante necesită aprobare din partea Agenției. Înainte de aprobare, Agenția urmează să se consulte cu proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale, precum și cu alte părți interesate;

c) să își asume răspunderea în legătură cu activele rețelelor de transport al gazelor naturale, cu excepția răspunderii aferente funcțiilor și obligațiilor operatorului de sistem independent;

d) să ofere garanții, în caz de necesitate, pentru a facilita finanțarea dezvoltării rețelelor de transport al gazelor naturale, cu excepția investițiilor pentru care și-a dat acordul să fie finanțate de către orice altă parte interesată, inclusiv de către operatorul de sistem independent, în conformitate cu lit. b) din prezentul alineat.

Articolul 28. Separarea proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale

(1) Dacă după îndeplinirea condițiilor stabilite în art. 26 din prezenta lege a fost desemnat un operator de sistem independent, proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale care este parte a unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală trebuie să fie independent cel puțin în ceea ce privește forma juridică, organizarea și procesul decizional de alte activități care nu sînt legate de transportul, distribuția sau stocarea gazelor naturale.

(2) Pentru a asigura independența proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale în conformitate cu alin. (1) din prezentul articol se aplică următoarele principii:

a) persoanele responsabile pentru administrarea proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale să nu participe în structurile întreprinderii de gaze

naturale integrate care este responsabilă, direct sau indirect, de îndeplinirea zilnică a activităților de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale;

b) să fie întreprinse măsurile necesare pentru a garanta că interesele profesionale ale persoanelor care răspund de administrarea proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale sînt luate în considerare, astfel încît să se asigure faptul că au posibilitatea de a acționa independent;

c) proprietarul rețelelor de transport al gazelor naturale să elaboreze un program de conformitate care să conțină măsurile întreprinse pentru a garanta excluderea de practici discriminatorii, precum și pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a respectării acestui program. Programul de conformitate trebuie să conțină, de asemenea, informații cu privire la obligațiile specifice impuse angajaților proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale pentru realizarea obiectivului menționat în prezenta literă. Persoana sau organul care răspunde de monitorizarea programului de conformitate urmează să prezinte Agenției un raport anual care să menționeze măsurile întreprinse pentru realizarea programului de conformitate. Raportul elaborat respectiv se publică pe pagina electronică a proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale.

Articolul 29. Operatorul de transport independent

(1) Prin derogare de la art. 25 din prezenta lege, la solicitarea proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale, Agenția este în drept să desemneze un operator de transport independent dacă rețelele de transport al gazelor naturale au aparținut unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală.

(2) Operatorul de transport independent este obligat să exercite funcțiile și să îndeplinească obligațiile stabilite în art. 39 din prezenta lege, precum și exigențele stipulate în art. 30-35 din prezenta lege.

Articolul 30. Activele, echipamentul, personalul și identitatea operatorului de transport independent

(1) Operatorul de transport independent trebuie să dispună de toate resursele financiare, tehnice, fizice și umane necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor care îi revin în conformitate cu prezenta lege în legătură cu desfășurarea activității de transport al gazelor naturale și să îndeplinească următoarele criterii:

a) activele necesare pentru desfășurarea activității de transport al gazelor naturale, inclusiv rețelele de transport al gazelor naturale trebuie să fie în proprietatea operatorului de transport independent;

b) personalul necesar pentru desfășurarea activității de transport al gazelor naturale, inclusiv pentru îndeplinirea tuturor sarcinilor din cadrul întreprinderii, trebuie să fie angajat de operatorul de transport independent;

c) este interzisă transmiterea de personal și prestarea de servicii de către și spre orice parte a întreprinderii de gaze naturale integrate pe verticală. Un

operator de transport independent este în drept să furnizeze servicii întreprinderii de gaze naturale integrate pe verticală, dacă:

i) prin prestarea serviciilor nu sînt discriminați utilizatorii de sistem, serviciile sînt disponibile tuturor utilizatorilor de sistem în aceleași condiții și nu restrînge, denaturează sau împiedică concurența la nivelul producerii sau a furnizării gazelor naturale;

ii) termenele și condițiile de prestare a serviciilor respective sînt aprobate de către Agenție;

d) fără a aduce atingere funcțiilor Consiliului de supraveghere al operatorului de transport independent, stabilite în art. 33 din prezenta lege, întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală pune la dispoziția operatorului de transport independent, în timp util, resurse financiare necesare pentru dezvoltarea de noi rețele de transport al gazelor naturale sau pentru modernizarea rețelelor de transport al gazelor naturale existente, în baza unei cereri corespunzătoare din partea operatorului de transport independent.

(2) În afară de funcțiile și obligațiile stabilite în art. 39 din prezenta lege, la desfășurarea activității de transport a gazelor naturale, operatorul de transport independent este obligat să îndeplinească cel puțin următoarele sarcini:

a) să reprezinte propriile interese în raport cu terții și cu Agenția;

b) să acorde și să gestioneze accesul terților fără a face discriminare între utilizatorii de sistem sau între categoriile de utilizatori de sistem;

c) să colecteze tarifele de racordare, tarifele pentru prestarea serviciului de transport și alte plăți pentru serviciile prestate în calitate de operator al sistemului de transport;

d) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de transport al gazelor naturale sigure, fiabile și eficiente din punct de vedere economic;

e) să asigure planificarea investițiilor care să garanteze capacitatea pe termen lung a rețelelor de transport al gazelor naturale de a satisface cererile rezonabile și să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale;

f) să instituie asociații în participațiune corespunzătoare, inclusiv cu unul sau cu mai mulți operatori de transport, cu operatori de piață și cu alți actori relevanți, pentru crearea și pentru dezvoltarea de piețe regionale sau pentru facilitarea procesului de liberalizare;

g) să asigure realizarea în cadrul întreprinderii a tuturor serviciilor necesare pentru funcționarea acesteia, inclusiv a celor juridice, de contabilitate și a serviciilor IT.

(3) Operatorul de transport independent urmează a fi organizat sub forma juridică de întreprindere de stat, de societate pe acțiuni sau de societate cu răspundere limitată.

(4) Se interzice operatorului de transport independent să creeze, utilizînd identitatea sa corporativă, mijloacele de comunicare, imaginea de marcă sau spațiul său, confuzii cu privire la independența sa în raport cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală sau cu oricare întreprindere din cadrul acesteia.

(5) Se interzice operatorului de transport independent să utilizeze în comun aceleași sisteme sau echipamente IT, spații fizice și sisteme de acces securizat cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală sau cu oricare întreprindere din cadrul acesteia sau să implice aceeași consultanți sau contractanți externi pentru sistemele sau echipamentele IT și pentru sistemele de acces securizate.

(6) Persoana care efectuează auditul rezultatelor economico-financiare ale întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală sau ale oricărei alte întreprinderi din cadrul acesteia nu este în drept să efectueze auditul rezultatelor economico-financiare ale operatorului de transport independent.

Articolul 31. Independența operatorului de transport independent

(1) Fără a aduce atingere funcțiilor Consiliului de supraveghere al operatorului de transport independent, stabilite în art. 33 din prezenta lege, operatorul de transport independent dispune de împuterniciri, precum:

a) putere decizională efectivă, independent de întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, în ceea ce privește activele necesare pentru exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale;

b) dreptul de a obține finanțare pe piețele de capital, în special prin împrumuturi și prin aport de capital.

(2) La desfășurarea activității sale, operatorul de transport independent acționează astfel încât să se asigure că dispune de resursele necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor sale în mod corespunzător și eficient, inclusiv pentru dezvoltarea și menținerea unor rețele de transport al gazelor naturale sigure, fiabile și eficiente din punct de vedere economic.

(3) Filialele întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală și care își desfășoară activitatea de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale, nu pot deține, direct sau indirect, acțiuni ale operatorului de transport independent. Operatorul de transport independent nu este în drept să dețină, direct sau indirect, acțiuni la nici o filială a întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală care își desfășoară activitatea de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale și nici să primească dividende sau alte beneficii financiare de la filiala în cauză.

(4) Structura generală de conducere și statutul operatorului de transport independent trebuie să asigure independența efectivă a acestuia în conformitate cu prevederile art. 30-33 din prezenta lege. Întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală nu este în drept să influențeze, direct sau indirect, comportamentul concurențial al operatorului de transport independent în legătură cu activitățile zilnice ale acestuia, în raport cu activitatea de exploatare, de întreținere, de modernizare și de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale și nici în legătură cu activitățile necesare pentru elaborarea și pentru executarea planurilor de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani și a planurilor de investiții, cu respectarea termenelor și a condițiilor stabilite în prezenta lege.

(5) La îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor sale în conformitate cu prevederile prezentei legi, operatorul de transport independent nu este în drept să facă discriminare între persoanele fizice sau juridice sau să restrângă, să denatureze sau să împiedice concurența la nivelul activităților de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale.

(6) Orice relații comerciale și financiare între întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală și operatorul de transport independent, inclusiv împrumuturile acordate de operatorul de transport independent întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală, se stabilesc cu respectarea condițiilor de piață. Operatorul de transport independent este obligat să păstreze informații detaliate cu privire la relațiile comerciale sau financiare de acest gen și să le prezinte Agenției, la solicitarea acesteia.

(7) Operatorul de transport independent este obligat să prezinte Agenției, pentru aprobare, toate acordurile comerciale și financiare încheiate cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală.

(8) Operatorul de transport independent este obligat să informeze Agenția cu privire la resursele financiare menționate în art. 30 alin. (1) lit. d) din prezenta lege, disponibile pentru dezvoltarea de noi rețele de transport al gazelor naturale sau a rețelelor de transport al gazelor naturale existente.

(9) Se interzice întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală se facă orice acțiune care ar împiedica sau ar prejudicia realizarea de către operatorul de transport independent a funcțiilor și a obligațiilor stabilite în art. 30-33 din prezenta lege, precum și să solicite operatorului de transport independent să-i ceară acordul pentru îndeplinirea acestor funcții și obligații.

Articolul 32. Independența personalului și gestionarea operatorului de transport independent

(1) Deciziile privind numirea, prelungirea mandatului, condițiile de lucru, inclusiv cele privind remunerarea, precum și cele privind încetarea mandatului persoanelor cu funcție de conducere și/sau a membrilor organelor de administrare ale operatorului de transport independent se aprobă de către Consiliul de supraveghere al operatorului de transport independent, numit în conformitate cu art. 33 din prezenta lege.

(2) Operatorul de transport independent este obligat să informeze Agenția cu privire la identitatea și condițiile care reglementează termenul și referitor la durata și încheierea mandatului persoanelor desemnate de către Consiliul de supraveghere a operatorului de transport independent în calitate de persoane cu funcție de conducere și/sau de membri ai organelor de administrare ale operatorului de transport independent, pentru prima dată sau în cadrul reînnoirii mandatului, precum și să comunice Agenției argumentele care justifică orice propunere de decizie privind încheierea mandatului unei persoane cu funcție de conducere și/sau a unui membru al organelor de administrare.

(3) Deciziile luate în conformitate cu alin. (1), precum și propunerile formulate potrivit alin. (2) din prezentul articol vor avea caracter obligatoriu doar

în cazul în care Agenția nu le-a contestat în decursul a 3 săptămâni de la data notificării.

(4) Agenția este în drept să conteste deciziile și propunerile menționate în alin. (1) și (2) din prezentul articol în următoarele cazuri:

a) dacă există dubii rezonabile privind independența profesională a unei persoane nominalizate pentru a îndeplini o funcție de conducere și/sau în calitate de membru al organelor de administrare;

b) în cazul încheierii anticipate a unui mandat, dacă există îndoieli întemeiate cu privire la justificarea acestui fapt.

(5) Nu poate fi numit în calitate de persoană cu funcție de conducere și/sau de membru al organelor de administrare ale operatorului de transport independent, candidatul care în perioada de trei ani premergători numirii a deținut o funcție sau a avut vreo responsabilitate profesională ori care a avut un interes sau a fost în relații de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari, cu excepția operatorului de transport independent.

(6) Persoana cu funcții de conducere și/sau membrii organelor de administrare, precum și angajații operatorului de transport independent nu pot deține nici o funcție sau nu pot avea nici o responsabilitate profesională, nu pot avea nici interes sau nu pot fi în relații de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari.

(7) Persoana cu funcție de conducere și/sau membrii organelor de administrare, precum și angajații operatorului de transport independent, nu pot avea nici un interes și nici nu pot primi, în mod direct sau indirect, beneficii, inclusiv beneficii financiare, de la întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală sau de la o întreprindere a acesteia, cu excepția operatorului de transport independent. Remunerarea acestora nu poate depinde de activitățile sau de rezultatele întreprinderii de gaze naturale integrate pe verticală, cu excepția celor ale operatorului de transport independent.

(8) În caz de încheiere anticipată a mandatelor lor, persoana cu funcție de conducere și/sau membrii organelor de administrare ale operatorului de transport independent trebuie să dispună de căi efective de atac la Agenție.

(9) Timp de patru ani după încetarea mandatului deținut în cadrul operatorului de transport independent, persoana cu funcție de conducere și/sau membrii organelor de administrare ale acestuia nu pot deține nici o funcție sau nu pot avea nici o responsabilitate profesională, nu pot avea nici interes sau nu pot fi în relație de afaceri, în mod direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari.

(10) Exigențele stabilite în alin. (5) din prezentul articol se aplică majorității persoanelor cu funcție de conducere și/sau membrilor organelor de administrare ale unui operator de transport independent.

(11) Persoanele cu funcții de conducere și/sau membrii organelor de administrare ai operatorului de transport independent care nu sînt vizați de prevederile alin. (5) din prezentul articol nu trebuie să fi desfășurat nici o activitate de conducere sau vreo altă activitate relevantă în cadrul întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală pentru o perioadă de cel puțin șase luni înainte numirii acestora.

(12) Prevederile alin. 6-9 din prezentul articol se aplică tuturor persoanelor cu funcții executive și de conducere și celor care sînt direct subordonate acestora cu privire la chestiuni legate de exploatarea, întreținerea, modernizarea sau dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale.

Articolul 33. Organul de supraveghere al operatorului de transport independent

(1) Operatorul de transport independent trebuie să dispună de un organ de supraveghere responsabil de luarea deciziilor susceptibile de a avea un impact major asupra valorii activelor acționarilor din cadrul operatorului de transport independent, în special a deciziilor privind aprobarea planurilor financiare anuale și, pe termen lung, a nivelului de îndatorare a operatorului de transport independent și a mărimii dividendelor distribuite acționarilor.

(2) Organul de supraveghere al operatorului de transport independent nu poate lua decizii legate de activitățile curente ale operatorului de transport independent și cu privire la exploatarea rețelelor de transport al gazelor naturale, precum și decizii cu privire la activitățile întreprinse pentru elaborarea planurilor de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani, întocmite în conformitate cu art. 42 din prezenta lege.

(3) Organul de supraveghere al operatorului de transport independent este compus din membri care reprezintă întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, din membri care reprezintă acționarii terți și din membri care reprezintă alte părți interesate, precum angajații operatorului de transport independent.

(4) Prevederile alin. 2 și ale alin. 5-9 din art. 32 din prezenta lege se aplică cel puțin unei jumătăți a membrilor Organului de supraveghere al operatorului de transport independent minus unul.

(5) Prevederile art. 32 alin. 4 lit. b) din prezenta lege se aplică tuturor membrilor Organului de supraveghere a operatorului de transport independent.

Articolul 34. Programul de conformitate și agentul de conformitate

(1) Operatorul sistemului de transport este obligat să elaboreze un program de conformitate care să conțină măsurile întreprinse pentru a garanta excluderea de practici discriminatorii, precum și pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a respectării acestui program. Programul de conformitate trebuie să conțină, de asemenea, informații cu privire la obligațiile specifice impuse angajaților operatorului sistemului de transport pentru realizarea obiectivului menționat în prezentul alineat. Programul de conformitate se supune spre aprobare Agenției. Monitorizarea respectării de către operatorul sistemului de transport a programului de conformitate se asigură de un agent de conformitate,

care nu suplinește funcțiile Agenției privind monitorizarea, stabilite prin prezenta lege.

(2) Persoana ce urmează să exercite funcțiile agentului de conformitate se propune spre aprobare Agenției de către operatorul sistemului de transport. Concomitent, operatorul sistemului de transport urmează să prezinte Agenției proiectul contractului ce urmează a fi încheiat de acesta cu agentul de conformitate, inclusiv prevederile referitoare la: începerea, durata și încetarea contractului, condițiile de salarizare, drepturile și obligațiile de bază, precum și referitor la alte drepturi și obligații.

(3) Agentul de conformitate poate fi o persoană fizică sau juridică care urmează să fie independentă în toate acțiunile sale în raport cu operatorul sistemului de transport.

(4) Pentru a asigura independența agentului de conformitate trebuie întrunite următoarele condiții:

a) agentul de conformitate nu poate deține nici o funcție sau nu poate avea nici o responsabilitate profesională, nu poate avea nici un interes sau nu poate fi în relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari ori cu orice întreprindere de gaze naturale care desfășoară altă activitate decât transportul gazelor naturale;

b) cu cel puțin trei ani pînă la data desemnării, agentul de conformitate nu poate deține nici o funcție sau nu poate avea nici o responsabilitate profesională, nu poate avea nici un interes sau nu poate fi în relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari, cu excepția operatorului sistemului de transport;

c) timp de patru ani după încetarea mandatului deținut în cadrul operatorului sistemului de transport, agentul de conformitate nu poate deține nici o funcție sau nu poate avea nici o responsabilitate profesională, nu poate avea nici un interes sau nu poate fi în relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, cu vreo întreprindere a acesteia sau cu acționarii săi majoritari ori cu orice întreprindere de gaze naturale care desfășoară orice altă activitate în afară de transportul gazelor naturale;

d) agentul de conformitate nu poate avea nici un interes și nu poate primi, în mod direct sau indirect, beneficii financiare de la întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală, de la o întreprindere a acesteia sau de la o întreprindere de gaze naturale care desfășoară orice altă activitate în afară de transportul gazelor naturale.

(5) Agenția examinează propunerea parvenită în conformitate cu alin. (2) din prezentul articol, în termen de o lună de la data primirii propunerii respective. Agenția este în drept să respingă persoana propusă în calitate de agent de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. La examinarea proiectului contractului ce urmează a fi încheiat între operatorul sistemului de transport și agentul de conformitate, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de transport să modifice prevederile

din contractul respectiv, dacă acestea afectează independența agentului de conformitate.

(6) Operatorul sistemului de transport trebuie să creeze agentului de conformitate toate condițiile necesare pentru a-i asigura independența, inclusiv prin punerea la dispoziția acestuia a tuturor resurselor necesare pentru îndeplinirea funcțiilor sale.

(7) După ce a încheiat contractul corespunzător cu agentul de conformitate, operatorul sistemului de transport este în drept să modifice condițiile contractuale sau să desfacă acest contract numai dacă a obținut, în prealabil, acordul Agenției în acest sens. La solicitarea Agenției, operatorul sistemului de transport este obligat să desfacă contractul cu agentul de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. Agenția examinează solicitarea operatorului sistemului de transport în legătură cu modificarea sau desfacerea contractului cu agentul de conformitate în termen de cel mult o lună.

(8) Pe durata mandatului său, agentul de conformitate nu poate deține o altă funcție, nu poate avea o altă obligație profesională sau un interes, direct sau indirect, în raport cu nici o parte a întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală sau față de acționarii majoritari ai acesteia ori cu o întreprindere de gaze naturale care desfășoară orice altă activitate în afară de transportul gazelor naturale.

Articolul 35. Funcțiile și obligațiile Agentului de conformitate

(1) Agentul de conformitate are următoarele funcții:

- a) să monitorizeze implementarea programului de conformitate;
- b) anual, în termen de pînă la 31 martie, să elaboreze un raport care să conțină măsurile întreprinse de operatorul sistemului de transport în legătură cu îndeplinirea planului de conformitate și să prezinte raportul respectiv Agenției. Raportul privind măsurile întreprinse de operatorul sistemului de transport în legătură cu îndeplinirea planului de conformitate se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de transport;
- c) să raporteze organelor de conducere ale operatorului sistemului de transport referitor la respectarea programului de conformitate și privind punerea în aplicare a acestuia și să formuleze recomandări în acest sens;
- d) să notifice Agenția cu privire la orice încălcare gravă în legătură cu punerea în aplicare a programului de conformitate, în termen de 7 zile calendaristice din ziua în care a aflat despre încălcarea respectivă;
- e) să raporteze Agenției cu privire la orice relații comerciale sau financiare ale operatorului sistemului de transport în cadrul întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală.

(2) Dacă un operator de sistem independent a fost desemnat în calitate de operator al sistemului de transport, agentul de conformitate urmează să formuleze recomandări cu privire la deciziile de numire în funcție și de extindere a mandatului, condițiile de lucru, inclusiv remunerarea și încheierea mandatului persoanelor cu funcții de conducere și/sau al membrilor organelor de

administrare ale proprietarului rețelelor de transport al gazelor naturale și ale operatorului de sistem independent.

(3) Agentul de conformitate este obligat să prezinte Agenției propunerile de decizii privind planurile de investiții sau privind investițiile individuale în rețeaua de transport al gazelor naturale, imediat ce respectivele decizii se supun spre aprobare organului de supraveghere al operatorului sistemului de transport de către persoanele cu funcții de conducere.

(4) Agentul de conformitate este obligat să notifice Agenția în cazul în care în cadrul Adunării generale sau prin votul membrilor organului de supraveghere al întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală a fost blocată aprobarea unei decizii și ca urmare a fost blocată sau împiedicată efectuarea de investiții în legătură cu executarea în următorii trei ani a planului de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani.

(5) Agentul de conformitate poate participa la toate ședințele organelor de conducere sau ale organelor de administrare ale operatorului sistemului de transport, precum și la cele ale organului de supraveghere și ale adunării generale, acestea fiind obligate să informeze agentul de conformitate despre toate ședințele programate și să îi ofere toate materialele necesare în legătură cu subiectele ce urmează a fi discutate în cadrul ședințelor respective. Agentul de conformitate participă, în mod obligatoriu, la toate ședințele la care urmează să fie discutate următoarele subiecte:

a) condițiile de acces la rețea și de utilizare a rețelelor de transport al gazelor naturale, în special tarifele pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, serviciile aferente acordării accesului la rețea și cele ce țin de utilizarea rețelelor de transport al gazelor naturale, alocarea capacității de transport și gestionarea congestiilor, transparența, mecanismele de echilibrare și piețele secundare;

b) proiectele realizate în legătură cu exploatarea, întreținerea, modernizarea și cu dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, inclusiv investițiile în interconexiuni, proiectele pentru extinderea capacității rețelelor de transport al gazelor naturale sau pentru optimizarea capacității existente;

c) achizițiile și vânzările necesare pentru exploatarea rețelelor de transport al gazelor naturale, inclusiv serviciile auxiliare și de echilibrare.

(6) Agentul de conformitate este obligat să monitorizeze respectarea de către operatorul sistemului de transport a prevederilor privind confidențialitatea atât în raport cu operatorul sistemului de transport, cât și în raport cu proprietarul rețelei de transport.

(7) Agentului de conformitate i se asigură accesul la sediile operatorului sistemului de transport, precum și la toate datele și la informațiile relevante pentru îndeplinirea funcțiilor sale. Agentul de conformitate are drept de acces la sediile operatorului sistemului de transport fără notificare prealabilă.

(8) Agentul de conformitate este obligat să prezinte Agenției rapoarte trimestriale, în scris sau verbal, precum și este în drept să raporteze, în scris sau verbal, organului de supraveghere al operatorului sistemului de transport.

Articolul 36. Desemnarea și certificarea operatorului sistemului de transport

(1) Înainte de a fi desemnată în calitate de operator al sistemului de transport, prin eliberarea licenței pentru transportul gazelor naturale în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în alte acte normative în domeniu, întreprinderea de gaze naturale urmează să fie certificată în conformitate cu procedura de certificare prevăzută în prezentul articol.

(2) După îndeplinirea tuturor cerințelor privind separarea operatorului sistemului de transport, stabilite în art. 23 din prezenta lege, întreprinderea este obligată să notifice, în scris, Agenția în legătură cu acest fapt, să solicite certificarea și să prezinte toate documentele, datele și informațiile corespunzătoare.

(3) În termen de cel mult 4 luni din data depunerii de către operatorul sistemului de transport a notificării și după prezentarea tuturor documentelor, a datelor și a informațiilor care atestă respectarea de către operatorul sistemului de transport a cerințelor privind separarea și independența, Agenția aprobă o hotărâre privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(4) În cazul în care Agenția, după expirarea termenului indicat în alin. (3), nu aprobă hotărârea privind certificarea provizorie sau nu comunică, în scris, operatorului sistemului de transport despre refuzul privind certificarea, aceasta se consideră acordată în baza principiului aprobării tacite. După expirarea termenului stabilit, la solicitarea operatorului sistemului de transport, Agenția este obligată, în termen de 5 zile lucrătoare, să aprobe o hotărâre referitor la constatarea aprobării tacite privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(5) Agenția notifică, în termen de cel mult 5 zile lucrătoare, Secretariatul Comunității Energetice despre hotărârea privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport, aprobată în mod explicit sau tacit și prezintă acestuia documente și informații pertinente în acest sens. În termen de 4 luni de la primirea notificării, Secretariatul Comunității Energetice prezintă Agenției avizul său cu privire la îndeplinirea de către operatorul sistemului de transport a condițiilor de certificare. În cazul în care, în termenul stabilit, Secretariatul Comunității Energetice nu emite un aviz, se consideră că acesta nu a avut nici un fel de obiecții împotriva hotărârii Agenției privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport.

(6) În termen de cel mult două luni de la primirea avizului Secretariatului Comunității Energetice cu privire la îndeplinirea de către operatorul sistemului de transport a condițiilor privind certificarea, Agenția aprobă hotărârea finală cu privire la certificarea operatorului sistemului de transport, luând în considerare avizul Secretariatului Comunității Energetice.

(7) Hotărârea finală a Agenției cu privire la certificarea operatorului sistemului de transport și avizul Secretariatului Comunității Energetice se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, pe pagina electronică a Agenției, precum și a Comunității Energetice. În cazul în care hotărârea finală a Agenției cu privire la certificarea operatorului sistemului de transport diferă de

avizul Secretariatului Comunității Energetice, Agenția indică în hotărîre și publică împreună cu hotărîrea motivele care au stat la baza deciziei sale divergente, precum și informează în mod corespunzător Secretariatul Comunității Energetice.

(8) În cadrul procedurii de certificare, Agenția și Secretariatul Comunității Energetice sînt în drept să solicite operatorului sistemului de transport, producătorilor și furnizorilor să prezinte orice informații necesare privind certificarea operatorului sistemului de transport. Agenția și Secretariatul Comunității Energetice sînt obligate să nu divulge informațiile care constituie secret comercial.

(9) Operatorul sistemului de transport se consideră certificat numai în cazul aprobării hotărîrii Agenției cu privire la certificarea, după finalizarea procedurii specificate în prezentul articol, și după publicarea hotărîrii respective în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(10) După finalizarea procedurii de certificare, la solicitarea operatorului sistemului de transport sau din oficiu, Agenția urmează să decidă cu privire la eliberarea unei noi licențe pentru transportul gazelor naturale sau referitor la reperfectarea licenței eliberate operatorului sistemului de transport pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Articolul 37. Monitorizarea principiilor aferente separării operatorului sistemului de transport

(1) Agenția monitorizează respectarea de către operatorul sistemului de transport a cerințelor privind independența și separarea acestuia, stipulate în prezenta lege. În conformitate cu prezentul articol, Agenția își exercită funcția de monitorizare, indiferent de nivelul de independență cerut și/sau de modelul de separare aplicat de operatorul sistemului de transport.

(2) Pe perioada implementării de către operatorul sistemului de transport a principiilor stabilite în art. 24 din prezenta lege, prevederile aferente monitorizării se aplică integral, cu excepția celor care reglementează procedura de certificare.

(3) Agenția este în drept să inițieze repetat procedura de certificare pentru evaluarea respectării cerințelor privind independența și separarea operatorului sistemului de transport în următoarele cazuri:

a) urmare a notificării parvenite de la operatorul sistemului de transport în conformitate cu alin. (4) din prezentul articol;

b) din oficiu, atunci cînd a luat cunoștință de faptul că o modificare planificată a drepturilor sau a influenței asupra operatorului sistemului de transport poate conduce la încălcarea condițiilor privind independența și privind realizarea separării operatorului sistemului de transport sau atunci cînd are motive să creadă că s-ar fi produs o asemenea încălcare;

c) la cererea motivată a Secretariatului Comunității Energetice.

(4) Operatorul sistemului de transport este obligat să notifice Agenția cu privire la orice tranzacție planificată care poate necesita o reevaluare a respectării

de către acesta a condițiilor privind independența și separarea operatorului sistemului de transport.

(5) Agenția aprobă hotărârea privind certificarea repetată a operatorului sistemului de transport în termen de cel mult 4 luni din data apariției cazurilor indicate în alin. (3) din prezentul articol.

(6) În sensul prezentului articol, Agenția urmează să efectueze repetat certificarea operatorului sistemului de transport în conformitate cu prevederile art. 36 din prezenta lege.

(7) În cazul în care Agenția constată că cerințele privind independența și/sau separarea operatorului sistemului de transport au fost încălcate, operatorul sistemului de transport este obligat să înlăture aceste încălcări în termenele stabilite în hotărârea Agenției. Operatorul sistemului de transport prezintă Agenției toate documentele, datele și informațiile care atestă înlăturarea încălcărilor.

(8) În cazul în care operatorul sistemului de transport nu înlătură, în termenele stabilite, încălcările constatate, Agenția este în drept să inițieze procedura de suspendare a licenței pentru transportul gazelor naturale, în conformitate cu prezenta lege și să aplice sancțiunea financiară stabilită în art. 113 alin. (3) lit. c) din prezenta lege.

Articolul 38. Certificarea în raport cu terții

(1) În cazul în care Agenția înregistrează o solicitare privind certificarea din partea operatorului sistemului de transport care este sub controlul unei persoane sau a unor persoane dintr-una sau mai multe țări terțe, Agenția este obligată să notifice Secretariatul Comunității Energetice în legătură cu acest fapt.

(2) Operatorul sistemului de transport este obligat să informeze Agenția despre survenirea oricăror circumstanțe în urma cărora o persoană sau unele persoane din una sau din mai multe țări terțe ar obține posibilitatea exercitării controlului asupra operatorului sistemului de transport sau asupra unei rețele de transport al gazelor naturale. În acest caz, Agenția notifică fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice cu privire la survenirea circumstanțelor menționate în prezentul alineat.

(3) Certificarea în raport cu țările terțe se efectuează cu respectarea procedurii stabilite în art. 36 din prezenta lege, ținându-se cont de cerințele specifice menționate în prezentul articol.

(4) Agenția este în drept să refuze certificarea operatorului sistemului de transport care este controlat de o persoană sau de persoane dintr-o țară terță sau din țări terțe, în cazul în care nu se demonstrează că:

a) operatorul sistemului de transport îndeplinește condițiile privind independența și separarea, stabilite prin prezenta lege;

b) acordarea certificării nu pune în pericol securitatea aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova și a Comunității Energetice. La examinarea acestui aspect, Agenția ține cont de:

i) drepturile și obligațiile Comunității Energetice față de țara terță respectivă, conform principiilor dreptului internațional, inclusiv de drepturile și

de obligațiile care rezultă din oricare acord încheiat cu una sau cu mai multe țări terțe la care Comunitatea Energetică este parte și în care sînt abordate aspecte legate de securitatea aprovizionării cu gaze naturale;

ii) drepturile și obligațiile Republicii Moldova în raport cu țara terță în cauză în conformitate cu acordurile încheiate cu aceasta, în măsura în care acestea nu contravin Tratatului Comunității Energetice;

iii) drepturile și obligațiile care rezultă din acordul de asociere sau din acordurile comerciale încheiate între Republica Moldova și Uniunea Europeană;

iv) alte circumstanțe specifice cazului dat și țării terțe implicate.

(5) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și/sau alte autorități ale administrației publice centrale sînt obligate să ofere Agenției, la cerere, un aviz cu privire la aspectele menționate la alin. (4) din prezentul articol.

(6) Agenția, luînd în considerare avizul Secretariatului Comunității Energetice, este în drept să refuze certificarea dacă acordarea certificării pune în pericol securitatea aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova sau a oricărei alte părți contractante la Tratatul Comunității Energetice, sau dacă acordarea certificării pune în pericol interesele de securitate publică ale Republicii Moldova.

Articolul 39. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de transport

(1) Indiferent de modelul de separare implementat, operatorul sistemului de transport are următoarele funcții și obligații:

a) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de transport al gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului înconjurător. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, operatorul sistemului de transport aplică în mod obligatoriu metode moderne de management al eficienței energetice și de gestionare a cererii, cu respectarea standardelor minime privind întreținerea și dezvoltarea rețelelor de transport al gazelor naturale, inclusiv a interconexiunilor;

b) să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru a acoperi cererile rezonabile de transport al gazelor naturale, elaborînd și executînd planuri de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani, ținînd cont de prognoza producerii și a consumului de gaze naturale;

c) să contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale prin rețele de transport al gazelor naturale și la fiabilitatea sistemului de gaze naturale și să prezinte organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei informațiile aferente în conformitate cu prezenta lege;

d) să gestioneze fluxurile de gaze naturale în rețelele de transport al gazelor naturale, ținînd cont de schimburile cu alte sisteme interconectate. În acest scop, operatorul sistemului de transport asigură funcționarea sigură, fiabilă și eficientă a rețelelor de transport al gazelor naturale, precum și disponibilitatea tuturor serviciilor de sistem, inclusiv a celor oferite la cerere, în măsura în care

această disponibilitate nu depinde de un alt sistem de transport cu care este interconectată rețeaua sa;

e) să acorde prioritate, în cazul conformității calității gazelor naturale extrase ca zăcămint natural sau produse în mod artificial pe teritoriul Republicii Moldova la dispecerizarea capacităților de producere a gazelor naturale, cu condiția ca prețurile propuse să nu depășească prețul mediu de import al gazelor naturale și în măsura în care nu este afectată siguranța funcționării sistemului de gaze naturale;

f) să îndeplinească funcția de gestionare a congestiilor în rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv la interconexiuni, în conformitate cu Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor, precum și să asigure utilizarea eficientă a capacităților rețelelor de transport al gazelor naturale, inclusiv a interconexiunilor;

g) să furnizeze altui operator al sistemului de transport sau unui operator al depozitului de stocare și/sau unui operator al sistemului de distribuție informații suficiente pentru a asigura siguranța și eficiența exploatării, precum și dezvoltarea coordonată și interoperabilitatea rețelelor de gaze naturale și a depozitelor de stocare interconectate;

h) să nu facă discriminare între utilizatorii de sistem sau categoriile de utilizatori de sistem, evitând în special discriminarea în favoarea întreprinderilor înrudite;

i) să furnizeze, într-un mod inteligibil, cuantificabil și accesibil, toate informațiile necesare utilizatorilor de sistem pentru accesul eficient la și pentru utilizarea rețelelor de transport al gazelor naturale, precum și referitor la serviciile pe care le prestează și referitor la condițiile relevante aplicate, inclusiv informațiile despre capacitatea contractată și capacitatea disponibilă, fără a se limita la informațiile de ordin tehnic, cu excepția informațiilor determinate de Agenție ca fiind informații oficiale cu accesibilitate limitată;

j) să răspundă la orice solicitare de serviciu în termenele și în condițiile stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor, în Regulamentul privind racordarea, în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale;

k) să efectueze racordarea, deconectarea și reconectarea la rețelele de transport al gazelor naturale în condițiile și în termenele stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind racordarea;

l) să plaseze zilnic pe pagina sa electronică informații cu caracter operativ și tehnic privind funcționarea rețelelor de transport al gazelor naturale. Lista informațiilor ce urmează să fie publicate se aprobă de Agenție;

m) să întreprindă alte măsuri necesare pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, inclusiv a serviciilor de sistem, precum și pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public în condiții reglementate, echitabile și

nediscriminatorii pentru toți utilizatorii de sistem, cu respectarea condițiilor prevăzute în licență, a prevederilor stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind racordarea, în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale și în Regulile pieței gazelor naturale, cu respectarea principiilor de accesibilitate, disponibilitate, eficiență, continuitate, fiabilitate, calitate și de transparență;

n) să prezinte Agenției, cel puțin odată la trei luni sau la solicitare, un raport cu privire la volumul gazelor naturale importate, exportate și referitor la schimburile de gaze naturale pe parcursul lunii/lunilor anterioare;

o) să respecte, în activitatea licențiată, actele normative de reglementare în domeniul protecției mediului, inclusiv normele de construcție, standardele tehnice și documentele normativ-tehnice aplicabile, stabilite prin lege, în vederea reducerii/limitării/eliminării impactului rețelelor de transport al gazelor naturale asupra mediului.

(2) Pentru desfășurarea activității de transport al gazelor naturale, operatorul sistemului de transport poate utiliza rețelele de gaze naturale transmise lui în folosință de persoane terțe, cu respectarea condițiilor stabilite în legislația civilă, dar fără a se încălca principiile de independență și separare stabilite în prezenta lege.

(3) Operatorul sistemului de transport este obligat să construiască capacitatea transfrontalieră suficientă pentru a conecta sistemul de transport al gazelor naturale din Republica Moldova cu sistemul de transport al gazelor naturale din alte părți ale Comunității Energetice și/sau pentru a-l integra în piața regională, răspunzând tuturor solicitărilor justificate din punct de vedere tehnic și economic referitor la capacitate și luând în considerare necesitatea asigurării securității aprovizionării cu gaze naturale.

(4) Operatorul sistemului de transport îndeplinește funcțiile de dispecerat în scopul gestionării volumelor de gaze naturale livrate prin rețelele de transport al gazelor naturale și asigură echilibrarea sistemului de gaze naturale, precum și prestarea serviciilor de sistem, cu respectarea principiului eficienței maxime la costuri minime, în condițiile stabilite în prezenta lege, în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, în Regulile pieței gazelor naturale. Regulile utilizate de operatorul sistemului de transport în acest scop trebuie să fie obiective, transparente și nediscriminatorii, inclusiv regulile privind taxarea utilizatorilor de sistem pentru provocarea dezechilibrelor în rețelele de transport al gazelor naturale. Termenele și condițiile, inclusiv regulile și tarifele pentru prestarea serviciilor de către operatorul sistemului de transport, se stabilesc, în mod nediscriminatoriu. Ele trebuie să reflecte costurile și să fie publicate după aprobarea lor de către Agenție.

(5) Operatorul sistemului de transport este obligat să presteze serviciul de transport al gazelor naturale în conformitate cu un contract pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, încheiat în conformitate cu prezenta lege, potrivit Regulamentului privind racordarea.

(6) Operatorul sistemului de transport procură gazele naturale necesare acoperirii consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale din rețelele de transport al gazelor naturale și menține rezerva de capacitate din rețelele sale în conformitate cu procedurile nediscriminatorii și transparente stabilite în Regulile pieței gazelor naturale, în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.

(7) Operatorul sistemului de transport achiziționează energia sau alte bunuri, servicii și lucrări necesare pentru desfășurarea activității licențiate în conformitate cu procedurile transparente, nediscriminatorii, stabilite în Regulamentul privind procedurile de achiziție a bunurilor, a lucrărilor și a serviciilor utilizate în activitatea titularilor de licență, în Regulile pieței gazelor naturale și în Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobate de Agenție în condițiile prezentei legi. .

(8) Operatorul sistemului de transport este obligat să se abțină, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, de la divulgarea informației oficiale cu accesibilitate limitată obținută la desfășurarea activității licențiate și să se abțină de la oferirea în mod discriminatoriu a informației despre propria activitate, care poate fi avantajoasă din punct de vedere comercial utilizatorilor de sistem. În scopul garantării respectării depline a normelor privind separarea informațiilor, statele membre se asigură de asemenea că proprietarul sistemului de transport, inclusiv, în cazul unui operator de sistem combinat, operatorul de distribuție, și partea rămasă din întreprindere nu utilizează servicii comune, de exemplu, nu utilizează un serviciu juridic comun, cu excepția serviciilor pur administrative sau a celor informatice.

(9) Este interzis operatorului sistemului de transport să facă abuz de informația obținută de la terți în legătură cu acordarea accesului la rețelele de transport al gazelor naturale în situația în care procurarea sau vânzarea gazelor naturale se efectuează prin intermediul întreprinderilor înrudite.

(10) Operatorul sistemului de transport îndeplinește și alte obligații și funcții, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege, cu respectarea principiilor asigurării stabilității, fiabilității, securității și a eficienței funcționării sistemului de gaze naturale. La îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor stabilite prin prezentul articol și în prezenta lege, operatorul sistemului de transport ține cont de necesitatea facilitării stabilirii unei piețe regionale a gazelor naturale, în conformitate cu Strategia energetică a Republicii Moldova, precum și de necesitatea liberalizării acesteia.

Articolul 40. Prezentarea datelor și a informațiilor de către operatorul sistemului de transport

(1) Operatorul sistemului de transport este obligat să publice pe pagina sa electronică informații cu privire la serviciile prestate, referitor la condițiile relevante aplicate, precum și informația de ordin tehnic necesară pentru

asigurarea unui acces eficient al utilizatorilor de sistem la rețelele de transport al gazelor naturale.

(2) Pentru a asigura tarife transparente, obiective și nediscriminatorii și pentru a facilita utilizarea eficientă a rețelelor de transport al gazelor naturale, operatorul sistemului de transport publică pe pagina sa electronică informații cu privire la modul de formare a tarifelor pentru serviciile prestate și referitor la metodologia de calcul și structura tarifelor.

(3) În ceea ce privește serviciile prestate, operatorul sistemului de transport este obligat să publice pe pagina sa electronică informații referitor la: capacitățile tehnice, capacitățile contractate și capacitățile disponibile la toate punctele relevante, inclusiv la punctele de intrare și de ieșire ale rețelei de transport al gazelor naturale, precum și alte informații necesare pentru asigurarea unui acces eficient la rețelele de transport al gazelor naturale.

(4) Informația menționată la alin. (3) din prezentul articol se publică periodic, în mod continuu și într-o formă standardizată și accesibilă, cu respectarea prevederilor stabilite în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor, aprobat de Agenție. Operatorul sistemului de transport urmează să prezinte toate informațiile necesare în conformitate cu prezenta lege în mod inteligibil, neechivoc, cuantificabil, ușor accesibil și nediscriminatoriu.

(5) Punctele relevante ale unei rețele de transport al gazelor naturale, pentru care urmează să fie publicate informațiile menționate în alin. (3) din prezentul articol se stabilesc de operatorul sistemului de transport și se prezintă Agenției pentru aprobare, după consultarea prealabilă a utilizatorilor de sistem.

(6) Operatorul sistemului de transport publică *ex ante* și *ex post* informații disponibile cu privire la cerere și ofertă, în baza nominalizărilor, a prognozelor și a fluxurilor efective de gaze naturale, înregistrate la punctele de intrare și de ieșire ale rețelei de transport al gazelor naturale. Agenția monitorizează respectarea de către operatorul sistemului de transport a obligației de a publica informația respectivă.

(7) Operatorul sistemului de transport este obligat să publice informații despre măsurile luate, precum și despre costurile suportate și despre veniturile obținute în legătură cu asigurarea echilibrului în sistemul de gaze naturale.

(8) Pentru a garanta securitatea și fiabilitatea funcționării rețelelor de transport al gazelor naturale în contextul gestionării congestiilor, operatorul sistemului de transport colaborează cu operatorii de transport din statele vecine, inclusiv prin aplicarea unui mecanism de schimb de informații continuu. Operatorul sistemului de transport face schimb de informații cu privire la indicațiile echipamentelor de măsurare și de alte informații necesare pentru reglarea presiunii și pentru efectuarea schimbului de gaze naturale cu operatorii sistemelor de transport care exploatează sistemele de gaze naturale interconectate.

(9) Operatorul sistemului de transport este obligat să elaboreze și să prezinte, pînă la 31 martie, organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și Agenției un raport anual, care să cuprindă

informații cu privire la realizarea funcțiilor și a obligațiilor în anul precedent, precum și referitor la: acoperirea balanței între ofertă și cerere în sistemul de gaze naturale, prognoza cererii și sursele de acoperire disponibile, capacitățile suplimentare planificate sau în curs de construcție, calitatea serviciului de transport al gazelor naturale și nivelul de întreținere al rețelelor de transport al gazelor naturale, măsurile de acoperire a cererii de vîrf și a deficitului în furnizarea gazelor naturale în cazul indisponibilității unui sau a mai multor furnizori, inclusiv în situațiile excepționale pe piața gazelor naturale, punerea în aplicare a Regulamentului privind rețelele de gaze naturale și a Codului rețelelor de gaze naturale, nivelul consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport al gazelor naturale, precum și cu privire la securitatea aprovizionării cu gaze naturale, inclusiv privind acțiunile care trebuie întreprinse în caz de reducere a volumelor furnizate de unul sau de mai mulți furnizori. Raportul se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de transport.

(10) Operatorul sistemului de transport este obligat să păstreze documentele aferente informației menționate în prezentul articol timp de 5 ani și să le prezinte, la cerere, autorităților publice, inclusiv Agenției și Consiliului Concurenței, dar și Secretariatului Comunității Energetice.

Articolul 41. Prezentarea de informații operatorului sistemului de transport

(1) La cererea operatorului sistemului de transport, producătorii, operatorii sistemelor de distribuție, operatorii depozitelor de stocare, furnizorii și consumatorii finali racordați la rețelele de transport al gazelor naturale prezintă operatorului sistemului de transport informații necesare în legătură cu:

a) dezvoltarea și exploatarea rețelelor de transport al gazelor naturale, precum și pentru înregistrarea și analiza evenimentelor operative;

b) examinarea regimurilor de consum al gazelor naturale și alte informații necesare pentru reglajul presiunii și pentru gestionarea schimbului de gaze naturale;

c) acordarea accesului la rețele de transport al gazelor naturale și pentru utilizarea rețelelor de transport al gazelor naturale;

d) prognozarea cererii de gaze naturale, precum și a abaterilor de la planurile de investiții;

e) prestarea serviciilor de sistem;

f) monitorizarea calității serviciului de transport al gazelor naturale;

g) monitorizarea securității aprovizionării cu gaze naturale.

(2) Participanții la piața gazelor naturale prezintă operatorului sistemului de transport și alte date și informații necesare pentru îndeplinirea de către operatorul sistemului de transport a obligațiilor și a funcțiilor stabilite prin prezenta lege și prin alte acte normative în domeniu, inclusiv a funcțiilor de colectare și de agregare a informațiilor respective.

(3) Participanții la piața gazelor naturale sînt obligați să prezinte operatorului sistemului de transport informațiile menționate în prezentul articol

în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale.

Articolul 42. Dezvoltarea rețelilor de transport al gazelor naturale și planurile de investiții

(1) Operatorul sistemului de transport efectuează dezvoltarea rețelilor de transport al gazelor naturale în legătură cu creșterea cererii de gaze naturale, astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale. Cheltuielile de dezvoltare a rețelilor de transport al gazelor naturale le suportă operatorul sistemului de transport. Aceste cheltuieli se iau în considerare la stabilirea tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale în cazul în care s-au efectuat în conformitate cu condițiile stipulate în licență, cu metodologia de calculare a tarifelor și cu Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor în sectorul gazelor naturale (în continuare – Regulamentul privind investițiile), aprobate de Agenție.

(2) În contextul obligației stabilite în art. 39 alin. (1) lit. c) din prezenta lege, operatorul sistemului de transport este obligat, ținând cont de strategia energetică aprobată de Guvern, de oferta și de cererea actuale și prognozate, să elaboreze și, după consultarea prealabilă cu toate părțile interesate, să prezinte Agenției un plan de dezvoltare a rețelilor de transport al gazelor naturale pentru zece ani (în continuare planul de dezvoltare). Planul de dezvoltare trebuie să conțină măsuri eficiente pentru a garanta fiabilitatea sistemului de gaze naturale și securitatea aprovizionării cu gaze naturale și să indice participanților la piața gazelor naturale principalele rețele de transport al gazelor naturale care se preconizează a fi reconstruite sau reabilitate în următorii zece ani, să conțină informații cu privire la investițiile deja stabilite, să identifice noi investiții care trebuie să fie efectuate în trei ani și să prevadă un interval de timp pentru toate proiectele de investiții. Planul de dezvoltare trebuie să conțină, fără a se limita:

a) descrierea infrastructurii existente, a stării ei actuale și a gradului de uzură, lista intervențiilor efectuate în ultimul an, precum și rezultatele obținute în urma studiilor efectuate privind dezvoltarea rețelilor de transport al gazelor naturale și instalarea echipamentelor de măsurare;

b) descrierea rețelilor de transport al gazelor naturale și a obiectivelor aferente, necesare de a fi construite, modernizate, în următorii zece ani;

c) calendarul pentru proiectele de investiții planificate de a fi efectuate în următorii zece ani;

d) estimarea capacităților necesare, prognoza evoluției importurilor și a producerii, măsuri de eficiență energetică, precum și prognoza consumului;

e) descrierea mijloacelor și a investițiilor necesare pentru a satisface cererea estimată de gaze naturale,

f) descrierea investițiilor care au fost aprobate și care urmează să fie aprobate și efectuate în următorii trei ani, precum și calendarul pentru realizarea acestor proiecte;

g) obiectivele și efectele financiare planificate de a fi obținute în urma implementării planului de dezvoltare, în special în ceea ce privește impactul investițiilor asupra tarifelor pentru transportul gazelor naturale și pentru alte servicii de sistem prestate de operatorul sistemului de transport, utilizării capacităților, micșorării duratei întreruperilor și presiunea gazelor naturale în rețelele de transport al gazelor naturale, reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport al gazelor naturale și îndeplinirea altor indicatori de calitate ai serviciului de transport al gazelor naturale.

(3) La elaborarea planului de dezvoltare, operatorul sistemului de transport trebuie să formuleze ipoteze rezonabile privind evoluția schimburilor transfrontaliere cu alte țări, în special a importurilor, a producerii, a furnizării și a consumului de gaze naturale, luând în considerare planurile de investiții pentru rețelele adiacente. În acest scop, operatorul sistemului de transport colaborează cu operatorii sistemelor de distribuție, precum și cu operatorii de transport din statele vecine.

(4) Operatorul sistemului de transport este obligat să prezinte Agenției pentru examinare și aprobare planul de dezvoltare. La examinarea planului de dezvoltare Agenția, în caz de necesitate, solicită operatorului sistemului de transport să consulte autoritățile publice, întreprinderile de gaze naturale și unii utilizatori de sistem existenți sau potențiali în legătură cu planul de dezvoltare și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. Agenția solicită operatorului sistemului de transport să își modifice planul de dezvoltare, inclusiv dacă acesta nu corespunde necesităților de investiții identificate în procesul de consultare.

(5) După examinarea și evaluarea planului de dezvoltare, inclusiv prin prisma abordării necesităților de investiții identificate în procesul de consultare publică, Agenția aprobă planul de dezvoltare respectiv.

(6) Planul de dezvoltare aprobat de Agenție se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de transport și pe pagina electronică a Agenției. Agenția monitorizează și evaluează punerea în aplicare a planului de dezvoltare aprobat. Odată la doi ani sau în funcție de necesitate, la solicitarea Agenției, operatorul sistemului de transport examinează oportunitatea modificării planului de dezvoltare și, după respectarea procedurii descrise în prezentul articol, prezintă spre aprobare Agenției planul de dezvoltare modificat.

(7) În situațiile în care operatorul sistemului de transport, din motive neimputabile lui, nu execută o investiție, care, în conformitate cu planul de dezvoltare respectiv, trebuia executată în următorii trei ani și care este necesară conform planului de dezvoltare, cu ultimele modificări, Agenția, pentru a garanta executarea investiției în cauză, are obligația de a lua cel puțin una dintre următoarele măsuri:

a) să solicite operatorului sistemului de transport să execute investiția în cauză;

b) să organizeze licitație pentru executarea investiției în cauză, deschisă tuturor investitorilor care prezintă interes pentru investiție;

c) să oblige operatorul sistemului de transport să finanțeze investițiile prevăzute în planul de dezvoltare, inclusiv prin majorarea de capital și să permită unor investitori independenți să participe la majorarea capitalului.

(8) În cazul în care Agenția a recurs la dreptul său stabilit în alin. (7) lit. b) din prezentul articol, aceasta poate obliga operatorul sistemului de transport să realizeze una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) finanțarea de către o parte terță;

b) construcția de către o parte terță;

c) construcția rețelei de transport al gazelor naturale de către operatorul sistemului de transport;

d) exploatarea rețelei noi de transport al gazelor naturale de către operatorul sistemului de transport.

(9) Operatorul sistemului de transport este obligat să pună la dispoziția investitorilor toate informațiile necesare pentru realizarea investiției, să racordeze rețeaua nouă de transport al gazelor naturale la rețelele de transport al gazelor naturale existente și să depună toate eforturile necesare pentru a facilita punerea în aplicare a proiectului de investiții. Contractele cu privire la punerea în aplicare a unui astfel de proiect de investiții, inclusiv cu privire la finanțare, se supun spre aprobare Agenției.

(10) În cazul în care Agenția a recurs la drepturile sale prevăzute la alin. (7) și alin. (8) din prezentul articol, costurile respectivelor investiții se includ în tarif.

(11) În baza planului de dezvoltare, aprobat de Agenție, ținând cont de cererile parvenite din partea utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, precum și de informația actualizată privind starea și gradul de uzură al rețelelor de transport al gazelor naturale, operatorul sistemului de transport este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției spre aprobare, anual, în termen de până la 30 septembrie, planul de investiții pentru anul următor (în continuare – planul anual de investiții). Planurile anuale de investiții se elaborează de operatorul sistemului de transport în conformitate cu cerințele stipulate în Regulamentul privind investițiile.

(12) Agenția examinează și aprobă planul anual de investiții prezentat de operatorul sistemului de transport, în termen de până la 30 noiembrie, cu posibilitatea extinderii termenului de examinare cu cel mult o lună. La examinarea planului anual de investiții Agenția, în caz de necesitate, solicită operatorului sistemului de transport să consulte autoritățile publice, întreprinderile de gaze naturale și unii utilizatori de sistem existenți sau potențiali în legătură cu planul anual de investiții și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. Dacă planul anual de investiții prezentat de operatorul sistemului de transport nu corespunde cerințelor stipulate în Regulamentul privind investițiile, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de transport să facă modificările de rigoare.

(13) Operatorul sistemului de transport publică pe pagina electronică planurile anuale de investiții aprobate de Agenție, detaliat pe proiecte, ce urmează a fi realizate de operator.

(14) Anual, pînă la 30 aprilie, operatorul sistemului de transport prezintă Agenției un raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent, cu respectarea cerințelor stipulate în Regulamentul privind investițiile. Agenția nu aprobă, în scopul recuperării prin tarif, investițiile efectuate de operatorul sistemului de transport care nu corespund planurilor anuale de investiții aprobate de Agenție.

CAPITOLUL VI DISTRIBUȚIA GAZELOR NATURALE

Articolul 43. Operatorul sistemului de distribuție

(1) Întreprinderea de gaze naturale care deține cu titlu de proprietate sau de folosință și care exploatează rețelele de distribuție a gazelor naturale își desfășoară activitatea în calitate de operator al sistemului de distribuție, în temeiul licenței pentru distribuția gazelor naturale, eliberată de Agenție în conformitate cu legea.

(2) Operatorul sistemului de distribuție este organizat ca întreprindere de gaze naturale, specializată și independentă, cu statut de persoană juridică.

(3) La îndeplinirea funcțiilor și a obligațiilor sale, operatorul sistemului de distribuție este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de producere, stocare, transport sau furnizare a gazelor naturale și nu poate deține licență pentru producerea, stocarea, transportul sau furnizarea gazelor naturale, cu excepția situației stabilite în art. 50 din prezenta lege.

Articolul 44. Separarea operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție care face parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată, trebuie să fie independent, cel puțin din punct de vedere organizațional, decizional și al formei juridice, în raport cu alte activități care nu țin de activitatea de distribuție a gazelor naturale.

(2) Principiul independenței operatorului sistemului de distribuție stabilit în alin. (1) din prezentul articol nu impune obligația de a separa proprietatea activelor operatorului sistemului de distribuție de întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală.

(3) În scopul asigurării independenței operatorului sistemului de distribuție în activitatea acestuia urmează să fie respectate următoarele condiții minime:

a) persoanele cu funcții de conducere ale operatorului sistemului de distribuție nu pot să facă parte din conducerea întreprinderilor de gaze naturale integrate, responsabile, direct sau indirect, de gestionarea zilnică a activităților de producere, transport sau furnizare a gazelor naturale;

b) urmează a fi întreprinse măsurile corespunzătoare pentru a se asigura faptul că interesele profesionale ale persoanelor cu funcții de conducere ale operatorului sistemului de distribuție sînt luate în considerare, astfel încît aceste persoane să aibă posibilitatea de a acționa independent;

c) operatorul sistemului de distribuție trebuie să aibă drepturi decizionale depline și efective, independent de întreprinderile de gaze naturale integrate, în ceea ce privește utilizarea activelor necesare în scopul exploatării, întreținerii și al dezvoltării rețelelor de distribuție a gazelor naturale. Pentru a îndeplini aceste funcții, operatorul sistemului de distribuție trebuie să dispună de resurse necesare, inclusiv de resurse umane, tehnice, fizice și financiare.

(4) Independența operatorului sistemului de distribuție nu împiedică întreprinderea dominantă să aprobe planul financiar anual sau oricare alt instrument echivalent, precum și să stabilească plafonul maxim de îndatorare al operatorului sistemului de distribuție, întreprindere dependentă.

(5) Se interzice întreprinderii dominante să dea instrucțiuni operatorului sistemului de distribuție, întreprindere dependentă, cu privire la activitatea sa zilnică, cu privire la deciziile aferente dezvoltării și modernizării rețelelor de distribuție a gazelor naturale, care nu depășesc condițiile stabilite în planul financiar aprobat sau în oricare alt document echivalent.

(6) Se interzice operatorului sistemului de distribuție să obțină avantaje utilizând faptul că face parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală pentru a denatura concurența pe piața gazelor naturale. În special, la desfășurarea activităților sale de comunicare și de publicitate, operatorul sistemului de distribuție, care face parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală, nu este în drept să creeze confuzie cu privire la identitatea separată a furnizorului din cadrul întreprinderii de gaze naturale integrată pe verticală.

(7) Întreprinderile de gaze naturale care au luat deja măsuri aferente separării contabile, funcționale sau juridice, ce asigură o independență mai mare a operatorului sistemului de distribuție în cadrul întreprinderilor de gaze naturale integrate nu pot anula aceste măsuri sau măsurile întreprinse pentru separarea operatorului sistemului de distribuție.

(8) Agenția monitorizează respectarea de către operatorul sistemului de distribuție a condițiilor stabilite prin prezentul articol și prin prezenta lege în vederea asigurării independenței și a separării acestuia.

Articolul 45. Programul de conformitate și agentul de conformitate

(1) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze un program de conformitate, care să conțină măsurile întreprinse pentru a garanta separarea, excluderea de comportament și de practici discriminatorii, precum și pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a respectării acestui program. Programul de conformitate trebuie să conțină informații cu privire la obligațiile specifice impuse angajaților operatorului sistemului de distribuție pentru realizarea obiectivului menționat în prezentul alineat.

(2) Monitorizarea respectării de către operatorul sistemului de distribuție a programului de conformitate se asigură de un agent de conformitate, care nu suplinește funcțiile Agenției privind monitorizarea, stabilite prin prezenta lege. Operatorul sistemului de distribuție este obligat să asigure agentului de conformitate toate condițiile și resursele necesare pentru a-și desfășura

activitatea și pentru a-i garanta independența, inclusiv să-i asigure accesul la toate informațiile aferente îndeplinirii funcțiilor pe care le are operatorul sistemului de distribuție, precum și oricare întreprindere înrudită.

(3) Persoana fizică sau juridică, ce urmează să exercite funcțiile agentului de conformitate se propune spre aprobare Agenției de către operatorul sistemului de distribuție. Concomitent, operatorul sistemului de distribuție urmează să prezinte Agenției proiectul contractului ce urmează a fi încheiat de acesta cu agentul de conformitate, inclusiv prevederile referitoare la: începerea, durata și încetarea contractului, condițiile de salarizare, drepturile și obligațiile de bază și alte drepturi și obligații.

(4) Agenția examinează propunerea parvenită în conformitate cu alin. (3) din prezentul articol, în termen de o lună de la data primirii propunerii respective. Agenția este în drept să respingă persoana propusă în calitate de agent de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. La examinarea proiectului contractului ce urmează a fi încheiat între operatorul sistemului de distribuție și agentul de conformitate, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de distribuție să modifice prevederile din contractul respectiv, dacă acestea afectează independența agentului de conformitate.

(5) După ce a încheiat contractul corespunzător cu agentul de conformitate, operatorul sistemului de distribuție este în drept să modifice condițiile contractuale sau să desfacă acest contract numai dacă a obținut, în prealabil, acordul Agenției în acest sens. La solicitarea Agenției, operatorul sistemului de distribuție este obligat să desfacă contractul cu agentul de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. Agenția examinează solicitarea operatorului sistemului de distribuție în legătură cu modificarea sau desfacerea contractului cu agentul de conformitate în termen de cel mult 10 zile lucrătoare.

(6) Pe durata mandatului său, agentul de conformitate nu poate deține o altă funcție, nu poate avea o altă obligație profesională sau un interes, direct sau indirect, în raport cu nici o parte a întreprinderii de gaze naturale integrate pe verticală sau față de acționarii, fondatorii majoritari ai acesteia.

(7) Agentul de conformitate are următoarele atribuții:

a) să monitorizeze punerea în aplicare a programului de conformitate;

b) anual, pînă la 31 martie, să elaboreze un raport, care să conțină măsurile întreprinse de operatorul sistemului de distribuție și să prezinte raportul respectiv Agenției. Raportul privind măsurile întreprinse de operatorul sistemului de distribuție în contextul planului de conformitate se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de distribuție;

c) să raporteze organelor de conducere ale operatorului sistemului de distribuție referitor la respectarea programului de conformitate și privind punerea în aplicare a acestuia și să formuleze recomandări în acest sens;

d) să notifice Agenția cu privire la orice încălcare gravă a punerii în aplicare a programului de conformitate, în termen de 7 zile calendaristice din ziua în care a aflat despre încălcarea respectivă;

e) să raporteze Agenției cu privire la orice relații comerciale sau financiare ale operatorului sistemului de distribuție în cadrul întreprinderii de gaze naturale integrate pe verticală.

Articolul 46. Funcțiile și obligațiile operatorului sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție are următoarele funcții și obligații:

a) să exploateze, să întrețină, să modernizeze și să dezvolte rețelele de distribuție a gazelor naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția mediului înconjurător și eficiența energetică. La exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale operatorul sistemului de distribuție aplică, în mod obligatoriu, metode moderne de management al eficienței energetice și de gestionare a cererii;

b) să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor de distribuție a gazelor naturale pentru a acoperi cererile rezonabile de distribuție a gazelor naturale, elaborând și executând planuri de perspectivă privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, ținând cont de prognoza consumului de gaze naturale;

c) să gestioneze fluxurile de gaze naturale din rețelele de distribuție a gazelor naturale;

d) să acorde prioritate, în cazul conformității calității gazelor naturale extrase, ca zăcămint natural sau produse în mod artificial pe teritoriul Republicii Moldova, la dispecerizarea capacităților de producere a gazelor naturale, cu condiția ca prețurile propuse să nu depășească prețul mediu de import al gazelor naturale și în măsura în care nu este afectată siguranța funcționării sistemului de gaze naturale;

e) să nu facă discriminare între utilizatorii de sistem sau categoriile de utilizatori de sistem, în special în favoarea întreprinderilor înrudite;

f) să furnizeze operatorilor sistemelor de transport, operatorilor sistemelor de distribuție, care exploatează rețelele de gaze naturale interconectate cu rețeaua sa și operatorilor depozitelor de stocare informații suficiente pentru a asigura eficiența și securitatea exploatării, precum și dezvoltarea coordonată și interoperabilitatea rețelelor de gaze naturale și a depozitelor de stocare, interconectate;

g) să furnizeze, într-un mod inteligibil, cuantificabil și accesibil, toate informațiile necesare utilizatorilor de sistem pentru a asigura accesul eficient la rețelele de distribuție a gazelor naturale și pentru utilizarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, precum și referitor la serviciile pe care le prestează;

h) să răspundă la orice solicitare de serviciu în termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, Regulamentul privind racordarea, Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale și în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale;

i) să efectueze racordarea, deconectarea și reconectarea la rețelele de distribuție a gazelor naturale în condițiile și în termenele stabilite în prezenta lege și în Regulamentul privind racordarea;

j) să întreprindă alte măsuri necesare pentru prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale, inclusiv a serviciilor de sistem, precum și pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public, în condiții reglementate, echitabile și nediscriminatorii pentru toți utilizatorii de sistem, în conformitate cu condițiile prevăzute în licență, cu prevederile stabilite în Regulile pieței gazelor naturale, Regulamentul cu privire la calitatea serviciului de transport și de distribuție a gazelor naturale și în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, în alte acte normative de reglementare aprobate de Agenție, cu respectarea principiilor de accesibilitate, disponibilitate, eficiență, continuitate, fiabilitate, calitate și transparentă;

k) să respecte, în activitatea licențiată actele normative în domeniul protecției mediului, inclusiv normele de construcție, standardele tehnice și documentele normativ-tehnice, stabilite prin lege, în vederea reducerii impactului rețelelor de distribuție a gazelor naturale asupra mediului.

(2) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să presteze serviciul de distribuție a gazelor naturale, în conformitate cu un contract pentru prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale, încheiat în conformitate cu prezenta lege și potrivit Regulamentului privind racordarea.

(3) Operatorul sistemului de distribuție procură gaze naturale pentru a acoperi consumul tehnologic și pierderile de gaze naturale din rețelele de distribuție a gazelor naturale și pentru a menține o rezervă de capacitate în rețelele lor, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și în conformitate cu Regulile pieței gazelor naturale.

(4) Cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, operatorul sistemului de distribuție este obligat să se abțină de la divulgarea informației oficiale cu accesibilitate limitată, obținută la desfășurarea activității licențiate și să se abțină de la oferirea în mod discriminatoriu a informației despre propria activitate, care poate fi avantajoasă din punct de vedere comercial utilizatorilor de sistem.

(5) Este interzis operatorului sistemului de distribuție să facă abuz de informația obținută de la terți în legătură cu acordarea accesului la rețelele de distribuție a gazelor naturale, în situația în care procurarea sau vânzarea gazelor naturale se efectuează prin intermediul întreprinderilor înrudite.

(6) Operatorul sistemului de distribuție îndeplinește și alte obligații și funcții, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege.

Articolul 47. Prezentarea datelor și a informațiilor de către operatorul sistemului de distribuție

(1) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să publice pe pagina sa electronică informații cu privire la serviciile prestate, referitor la condițiile

aplicate, precum și informația de ordin tehnic necesară pentru asigurarea unui acces eficient al utilizatorilor de sistem la rețelele de distribuție a gazelor naturale.

(2) Pentru a asigura tarife transparente, obiective și nediscriminatorii și pentru a facilita utilizarea eficientă a rețelilor de distribuție a gazelor naturale, operatorul sistemului de distribuție publică pe pagina sa electronică informații cu privire la modul de formare a tarifelor pentru serviciile prestate și referitor la metodologia de calcul și structura tarifelor.

(3) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției și organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, până la 30 aprilie, un raport anual, care să cuprindă informații privind: activitatea desfășurată în anul precedent, calitatea serviciului de distribuție a gazelor naturale, nivelul de întreținere a rețelilor de distribuție a gazelor naturale, măsurile de acoperire a cererii de vîrf, consumul tehnologic și pierderile de gaze naturale în rețelele de distribuție a gazelor naturale, cu privire la întreruperile în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale, precum și referitor la racordarea la și deconectarea de la rețelele de distribuție a gazelor naturale. Raportul se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de distribuție.

Articolul 48. Prezentarea de informații operatorului sistemului de distribuție

(1) La cererea operatorului sistemului de distribuție, producătorii, operatorii depozitelor de stocare, furnizorii și consumatorii finali racordați la rețelele de distribuție a gazelor naturale prezintă operatorului sistemului de distribuție date și informații necesare pentru:

a) dezvoltarea și exploatarea rețelilor de distribuție a gazelor naturale, precum și pentru înregistrarea și analiza evenimentelor operative;

b) examinarea nivelului de consum și a caracteristicilor consumului de gaze naturale, a datelor privind producerea de gaze naturale, precum și alte informații necesare pentru îndeplinirea de către operatorul sistemului de distribuție a funcțiilor sale;

c) acordarea accesului la rețelele de distribuție a gazelor naturale și pentru utilizarea rețelilor de distribuție a gazelor naturale, precum și pentru a elabora planurile anuale de investiții și planurile de dezvoltare a rețelilor de distribuție a gazelor naturale pentru trei ani;

d) monitorizarea calității serviciului de distribuție a gazelor naturale;

e) monitorizarea securității aprovizionării cu gaze naturale.

(2) Operatorul sistemului de distribuție face schimb de informații cu privire la indicațiile echipamentelor de măsurare, precum și de alte informații necesare pentru reglarea presiunii și a schimbului de gaze naturale cu operatorii sistemelor de transport și cu alți operatori ai sistemelor de distribuție, precum și cu operatorii depozitelor de stocare.

Articolul 49. Dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale și planurile de investiții

(1) Operatorul sistemului de distribuție este responsabil de dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale în legătură cu creșterea cererii de gaze naturale, astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale, cu respectarea prevederilor prezentei legi și a Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, aprobat de Agenție. Cheltuielile de dezvoltare eficientă a rețelelor de distribuție a gazelor naturale le suportă operatorul sistemului de distribuție. Aceste cheltuieli se iau în considerare la stabilirea tarifelor pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale în cazul în care s-au efectuat în conformitate cu condițiile stipulate în licență, în metodologia de calculare a tarifelor reglementate, în Regulamentul privind investițiile, aprobate de Agenție.

(2) La dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, operatorul sistemului de distribuție trebuie să țină cont de interesele de mediu și de eficiența energetică și să aplice metode moderne de management al eficienței energetice și de gestionare a cererii.

(3) Operatorul sistemului de distribuție este obligat, ținând cont de strategia energetică aprobată de Guvern, de oferta și de cererea gazelor naturale actuale și prognozate să elaboreze și, după consultarea prealabilă cu toate părțile interesate, să prezinte Agenției spre aprobare un plan de dezvoltare a rețelelor de distribuție a gazelor naturale pentru trei ani (în continuare – planul de dezvoltare). Planul de dezvoltare trebuie să conțină măsuri eficiente pentru a garanta fiabilitatea rețelelor de distribuție a gazelor naturale ale operatorului sistemului de distribuție respectiv și să indice, fără a se limita, informații cu privire la:

a) infrastructura existentă, starea actuală a acesteia, gradul de uzură, lista intervențiilor efectuate în ultimul an, precum și rezultatele obținute în urma studiilor efectuate privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale și referitor la instalarea echipamentelor de măsurare;

b) rețelele de distribuție a gazelor naturale și a obiectivelor aferente, necesare de a fi construite, modernizate în următorii ani, pe fiecare nivel de presiune, cu reflectarea volumului total de investiții și a numărului de rețele;

c) măsurile de eficiență energetică și prognoza consumului;

d) mijloacele și investițiile necesare pentru a satisface cererea prognozată de gaze naturale;

e) investițiile care au fost aprobate și care urmează să fie aprobate și efectuate în următorii trei ani, precum și calendarul pentru aceste proiecte;

f) obiectivele și efectele financiare planificate de a fi obținute în urma implementării planului de dezvoltare, în special, în ceea ce privește impactul investițiilor asupra tarifelor pentru distribuția gazelor naturale și pentru alte servicii de sistem prestate de operatorul sistemului de distribuție, racordarea de noi utilizatori de sistem, micșorarea duratei întreruperilor, stabilitatea presiunii gazelor naturale în rețelele de distribuție a gazelor naturale, reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de distribuție a

gazelor naturale și îndeplinirea altor indicatori de calitate ai serviciului de distribuție a gazelor naturale.

(4) La elaborarea planului de dezvoltare, operatorul sistemului de distribuție trebuie să formuleze ipoteze rezonabile privind distribuția gazelor naturale, luând în considerare planurile de investiții pentru rețelele adiacente. În acest scop, operatorul sistemului de distribuție colaborează cu operatorul sistemului de transport și cu alți operatori ai sistemelor de distribuție.

(5) Operatorul sistemului de distribuție este obligat să prezinte Agenției pentru examinare și aprobare planul de dezvoltare. La examinarea planului de dezvoltare Agenția, în caz de necesitate, solicită operatorului sistemului de distribuție să consulte autoritățile publice, întreprinderile de gaze naturale și unii utilizatori de sistem existenți sau potențiali în legătură cu planul de dezvoltare și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. Agenția solicită operatorului sistemului de distribuție să își modifice planul de dezvoltare, inclusiv dacă acesta nu corespunde necesităților de investiții identificate în procesul de consultare.

(6) După examinarea și după evaluarea planului de dezvoltare, inclusiv prin prisma abordării necesităților de investiții identificate în procesul de consultare publică, Agenția aprobă planul de dezvoltare respectiv.

(7) Planul de dezvoltare, aprobat de Agenție se publică pe pagina electronică a operatorului sistemului de distribuție și pe pagina electronică a Agenției. Agenția monitorizează și evaluează punerea în aplicare a planului de dezvoltare aprobat. În funcție de necesitate sau la solicitarea Agenției, operatorul sistemului de distribuție examinează oportunitatea modificării planului de dezvoltare și, după respectarea procedurii descrise în prezentul articol, prezintă spre aprobare Agenției planul de dezvoltare modificat.

(8) În baza planului de dezvoltare, aprobat de Agenție, ținând cont de cererile parvenite din partea utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, precum și de informația actualizată privind starea și gradul de uzură a rețelelor de distribuție a gazelor naturale, operatorul sistemului de distribuție este obligat să elaboreze și să prezinte Agenției spre aprobare, anual, în termen de până la 30 septembrie, planul de investiții pentru anul următor (în continuare – planul anual de investiții). Planurile anuale de investiții se elaborează de operatorul sistemului de distribuție în conformitate cu cerințele stipulate în Regulamentul privind investițiile.

(9) Agenția examinează și aprobă planul anual de investiții prezentat de operatorul sistemului de distribuție, în termen de până la 30 noiembrie, cu posibilitatea extinderii termenului de examinare cu cel mult o lună. La examinarea planului anual de investiții, Agenția, în caz de necesitate, este în drept să solicite operatorului sistemului de distribuție să consulte autoritățile publice, întreprinderile de gaze naturale și unii utilizatori de sistem existenți sau potențiali în legătură cu planul anual de investiții și să prezinte Agenției informații cu privire la rezultatele consultărilor. Dacă planul anual de investiții prezentat de operatorul sistemului de distribuție nu corespunde cerințelor

stipulate în Regulamentul privind investițiile, Agenția este în drept să solicite operatorului sistemului de distribuție să facă modificările de rigoare.

(10) Operatorii sistemelor de distribuție publică pe pagina electronică planurile anuale de investiții aprobate de Agenție, detaliat pe proiecte, ce urmează a fi realizate de operatori. Anual, la solicitarea operatorilor sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție urmează să le prezinte planul de dezvoltare și planurile de investiții pentru a contribui la elaborarea de către operatorii sistemelor de transport a planurilor de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani.

(11) Anual, pînă la 30 aprilie, operatorul sistemului de distribuție prezintă Agenției un raport privind realizarea planului de dezvoltare și a planului de investiții pentru anul precedent, cu respectarea cerințelor stipulate în Regulamentul privind investițiile. Agenția este în drept să nu aprobe, în scopul recuperării prin tarif, investițiile efectuate de operatorul sistemului de distribuție care nu corespund planurilor investiționale, aprobate de Agenție.

Articolul 50. Operatorul combinat

Prevederile stabilite în art. 22, 23, 44 și 52 din prezenta lege nu împiedică exploatarea rețelelor combinate de transport al gazelor naturale, a rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a depozitelor de stocare de către un operator independent cu condiția ca acesta să îndeplinească condițiile menite să asigure separarea și independența operatorului sistemului de transport, stabilite în prezenta lege.

CAPITOLUL VII STOCAREA GAZELOR NATURALE

Articolul 51. Operatorul depozitului de stocare

(1) Întreprinderea de gaze naturale care deține cu titlu de proprietate și care exploatează un depozit de stocare își desfășoară activitatea în calitate de operator al depozitului de stocare, în temeiul licenței pentru stocarea gazelor naturale, eliberată de Agenție în conformitate cu legea.

(2) Operatorul depozitului de stocare este în drept să participe la piața gazelor naturale dacă respectă cerințele tehnice de racordare la rețelele de gaze naturale.

Articolul 52. Separarea operatorului depozitului de stocare

(1) Operatorul depozitului de stocare care este parte a unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală trebuie să fie independent cel puțin în ceea ce privește forma juridică, organizarea și procesul decizional de alte activități care nu sînt legate de stocarea gazelor naturale.

(2) Pentru a asigura independența operatorului depozitului de stocare în conformitate cu alin. (1) din prezentul articol se aplică următoarele principii:

a) persoanele responsabile pentru administrarea operatorului depozitului de stocare să nu participe în structurile întreprinderii de gaze naturale integrate

care este responsabilă, direct sau indirect, de îndeplinirea zilnică a activităților de producere a gazelor naturale sau de furnizare a gazelor naturale;

b) să fie întreprinse măsurile necesare pentru a garanta că interesele profesionale ale persoanelor care răspund de administrarea operatorului depozitului de stocare sînt luate în considerare, astfel încît să se asigure faptul că au posibilitatea de a acționa independent;

c) operatorul depozitului de stocare să dispună de suficiente drepturi de luare a deciziilor, independent de întreprinderea de gaze naturale integrată, cu privire la exploatarea, întreținerea și dezvoltarea depozitului de stocare. Aceasta nu ar trebui să împiedice existența unor mecanisme de coordonare adecvate care să asigure că sînt protejate drepturile întreprinderii dominante de supraveghere economică și cele de supraveghere a gestionării rentabilității activelor operatorului depozitului de stocare, întreprindere dependentă. În special, aceasta permite întreprinderii dominante să aprobe planul financiar anual al operatorului depozitului de stocare, întreprindere dependentă, sau orice alt document echivalent, precum și să stabilească plafonul maxim de îndatorare al operatorului depozitului de stocare, întreprindere dependentă. În schimb, se interzice întreprinderii dominante să dea instrucțiuni operatorului depozitului de stocare, întreprindere dependentă, cu privire la activitatea sa zilnică, cu privire la deciziile aferente dezvoltării și modernizării depozitului de stocare, care nu depășesc condițiile stabilite în planul financiar aprobat sau în oricare alt document echivalent.

(3) Operatorul depozitului de stocare este obligat să elaboreze un program de conformitate care să conțină măsurile întreprinse pentru a garanta excluderea de practici discriminatorii, precum și pentru a asigura monitorizarea corespunzătoare a respectării acestui program. Programul de conformitate trebuie să conțină, de asemenea, informații cu privire la obligațiile specifice impuse angajaților operatorului depozitului de stocare pentru realizarea obiectivului menționat în prezentul alineat. Persoana care răspunde de monitorizarea programului de conformitate urmează să prezinte Agenției un raport anual care să menționeze măsurile întreprinse pentru realizarea programului de conformitate. Raportul respectiv se publică pe pagina electronică a operatorului depozitului de stocare.

(4) Prevederile prezentului articol se aplică în cazul depozitelor de stocare care sînt necesare pentru asigurarea, din punct de vedere tehnic și/sau economic, a unui acces eficient la sistem în vederea aprovizionării consumatorilor cu gaze naturale în conformitate cu prevederile care reglementează organizarea accesului la depozitele de stocare din prezenta lege.

Articolul 53. Obligațiile și drepturile operatorului depozitului de stocare

(1) Operatorul depozitului de stocare trebuie să îndeplinească următoarele obligații:

a) să exploateze, întrețină, modernizeze și să dezvolte depozitul de stocare în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, pentru a contribui la dezvoltarea pieței deschise, dar și pentru a garanta o capacitate suficientă pentru

îndeplinirea obligațiilor sale de serviciu, ținând cont de prevederile de protecție a mediului;

b) să asigure accesul terților la depozitul de stocare, în condiții nediscriminatorii, reglementate, stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție;

c) să nu facă discriminare între utilizatorii de sistem sau între categoriile de utilizatori de sistem, evitând, în special, discriminarea în favoarea întreprinderilor înrudite;

d) să furnizeze operatorilor sistemelor de transport, operatorilor sistemelor de distribuție și altor operatori ai depozitelor de stocare informații suficiente pentru a asigura siguranța și eficiența exploatării, dezvoltarea coordonată și interoperabilitatea depozitului de stocare și a rețelelor de gaze naturale, precum și a depozitelor de stocare, interconectate;

e) să furnizeze, într-un mod inteligibil, cuantificabil și accesibil, toate informațiile necesare utilizatorilor de sistem pentru accesul eficient la și pentru utilizarea depozitelor de stocare, precum și referitor la serviciile pe care le prestează și privind condițiile relevante aplicate.

(2) În activitatea de stocare a gazelor naturale, operatorul depozitului de stocare trebuie să respecte următoarele principii:

a) asigurarea securității în alimentarea consumatorilor cu gaze naturale;

b) armonizarea variațiilor consumului sezonier, zilnic și pe ore cu sursele de gaze naturale disponibile;

c) asigurarea permanentă a echilibrului fizic al rețelelor de gaze naturale.

(3) Operatorul depozitului de stocare este obligat să elaboreze modelul contractului de prestare a serviciului de stocare și proiectul regulamentului privind depozitele de stocare, specifice activității proprii și să le prezinte Agenției pentru aprobare.

(4) Operatorul depozitului de stocare are următoarele drepturi:

a) să încaseze tariful aferent prestării serviciului de stocare a gazelor naturale, precum și să limiteze și/sau să întrerupă prestarea serviciului în caz de neplată, în termenele și în condițiile stabilite în Regulamentul privind prestarea serviciilor de stocare a gazelor naturale, aprobat de Agenție;

b) să întrerupă funcționarea depozitelor de stocare pe un termen strict necesar executării lucrărilor de întreținere și de reparații, în alte situații prevăzute de lege, cu anunțarea prealabilă a utilizatorilor de sistem cu care a încheiat contracte;

c) să refuze justificat accesul terților la depozitele de stocare în cazul lipsei de capacitate. Refuzul trebuie motivat și justificat în modul corespunzător.

Articolul 54. Prezentarea datelor și a informațiilor de către operatorul depozitului de stocare

(1) Operatorul depozitului de stocare este obligat să publice pe pagina sa electronică informații detaliate cu privire la serviciile prestate, referitor la condițiile relevante aplicate, precum și informația de ordin tehnic necesară

pentru asigurarea unui acces eficient al utilizatorilor de sistem la depozitele de stocare.

(2) Pentru a asigura tarife transparente, obiective și nediscriminatorii și pentru a facilita utilizarea eficientă a depozitelor de stocare, operatorul depozitului de stocare publică pe pagina sa electronică informații relevante și suficient de detaliate cu privire la modul de formare a tarifelor pentru serviciile prestate și referitor la metodologia de calcul și structura tarifelor.

(3) În ceea ce privește serviciile prestate, operatorul depozitului de stocare este obligat să publice pe pagina sa electronică informații referitor la capacitățile contractate și cele disponibile ale depozitelor de stocare cu cifrele aferente, în mod periodic și continuu și într-o formă standardizată și accesibilă.

(4) Operatorul depozitului de stocare urmează să transmită informațiile necesare în temeiul prezentei legi și a altor acte normative în domeniu într-un mod clar, cuantificabil, accesibil și nediscriminatoriu.

(5) Fiecare operator al depozitului de stocare urmează să publice informații cu privire la volumul de gaze naturale existent în fiecare depozit de stocare sau în fiecare grup de depozite de stocare, în cazul în care aceasta implică acordarea accesului la sistem al utilizatorilor de sistem, fluxurile de intrare și de ieșire, precum și capacitățile disponibile de stocare, inclusiv cu privire la instalațiile scutite de la obligația de a acorda acces terților. Aceste informații se comunică, de asemenea, operatorului sistemului de transport care urmează să le publice consolidat, pentru fiecare sistem, definit cu ajutorul punctelor relevante. Informația urmează să fie actualizată cel puțin odată pe zi.

(6) În cazul în care depozitul de stocare este folosit de un singur utilizator de sistem, acesta poate să adreseze Agenției o cerere argumentată referitor la prelucrarea în regim de confidențialitate a datelor menționate în alin. (5) din prezentul articol. Dacă Agenția ajunge la concluzia că cererea respectivă este justificată ținând cont, în special, de necesitatea asigurării unui echilibru între interesul protecției legitime a secretelor profesionale, a căror dezvăluire ar putea afecta în mod negativ strategia comercială a utilizatorului de sistem, și de obiectivul de a crea o piață internă a gazelor naturale competitivă, Agenția poate permite operatorului depozitului de stocare să nu facă publice datele menționate în alin. (5) din prezentul articol, pe parcursul unei perioade de cel mult un an.

(7) Prevederile alin. (6) din prezentul articol se aplică fără a aduce atingere obligațiilor de comunicare ale operatorului depozitului de stocare către operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție și de publicare de către aceștia a informației menționate, cu excepția cazului când datele cumulate sînt identice cu datele sistemului individual de stocare cu privire la care Agenția a dat acceptul privind nepublicarea.

(8) Operatorul depozitului de stocare este obligat să păstreze documentele aferente informației menționate în prezentul articol timp de 5 ani și să le prezinte, la cerere, autorităților publice, inclusiv Agenției și Consiliului Concurenței, dar și Secretariatului Comunității Energetice.

CAPITOLUL VIII

ACCESUL LA REȚELELE DE GAZE NATURALE ȘI LA DEPOZITELE DE STOCARE ȘI PRESTAREA SERVICIILOR DE TRANSPORT, DE DISTRIBUȚIE ȘI DE STOCARE A GAZELOR NATURALE

Articolul 55. Accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale

(1) Operatorul de sistem este obligat să acorde acces la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale tuturor utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, în mod transparent, obiectiv și fără discriminare.

(2) Accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale se acordă în baza tarifelor determinate în conformitate cu metodologiile de calculare a tarifelor reglementate, aprobate de Agenție, publicate în Monitorul Oficial și aplicate față de toți utilizatorii de sistem pe principii obiective și nediscriminatorii.

(3) Prevederile prezentei legi nu împiedică încheierea de contracte întreruptibile, pe termen scurt și a contractelor de furnizare a gazelor naturale pe termen lung cu condiția ca acestea să corespundă principiilor și regulilor stabilite în actele normative care reglementează concurența.

(4) Pentru îndeplinirea funcțiilor sale, inclusiv a celor ce țin de transportul transfrontalier, operatorul sistemului de transport trebuie să coopereze cu operatorii de transport din țările vecine, în conformitate cu acordurile încheiate cu aceștia.

(5) Pentru a gestiona accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, operatorul de sistem are obligația să țină un registru electronic în care urmează să precizeze, pentru fiecare punct de acces, identificat printr-un număr specific, toate datele necesare gestionării accesului la rețea, inclusiv datele cu privire la: identitatea persoanei cu care este încheiat contractul pentru prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, furnizorul existent, adresa locului de consum, debitul contractat, punctul de racordare, punctul de delimitare, presiunea în punctul de delimitare, caracteristicile echipamentului de măsurare, precum și mențiunea cu privire la faptul dacă respectivul loc de consum este conectat sau deconectat.

(6) Datele din registrul electronic pot fi accesate de consumatorii finali respectivi sau de furnizorii de gaze naturale, în baza acceptului în scris al consumatorului final sau în baza contractului de furnizare a gazelor naturale, încheiat între consumatorul final și furnizorul de gaze naturale care solicită acces la informația din registrul electronic.

(7) Operatorul de sistem este obligat să publice pe pagina sa electronică informația necesară pentru asigurarea accesului eficient la și pentru utilizarea rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și altă informație în condițiile prezentei legi.

Articolul 56. Accesul la depozitele de stocare și la stocarea în conductă

(1) Accesul la depozitele de stocare și la stocarea în conductă se acordă tuturor utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali, în mod transparent, obiectiv și fără discriminare.

(2) Pentru a asigura aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale și pentru a organiza accesul la serviciile auxiliare, accesul la depozitele de stocare și la stocarea în conductă se acordă în baza tarifelor reglementate, determinate și aprobate în conformitate cu metodologia de calculare a tarifelor reglementate pentru serviciul de stocare, aprobată de Agenție, cu respectarea principiilor stabilite în art. 99 din prezenta lege.

(3) Regulamentul privind prestarea serviciilor de stocare a gazelor naturale se elaborează de operatorul depozitului de stocare și se prezintă Agenției pentru examinare și aprobare. Agenția publică pe pagina sa electronică proiectul regulamentului privind prestarea serviciilor de stocare a gazelor naturale și consultă utilizatorii de sistem și autoritățile de resort în conformitate cu actele normative în domeniu. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor care se publică pe pagina electronică a Agenției. Regulamentul privind prestarea serviciilor de stocare a gazelor naturale aprobat de Agenție se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe pagina electronică a Agenției și a operatorilor depozitelor de stocare.

(4) Operatorul depozitului de stocare este obligat să publice pe pagina sa electronică informația necesară pentru a asigura accesul eficient la și utilizarea depozitului de stocare pe care îl exploatează, precum și altă informație în condițiile prezentei legi.

Articolul 57. Accesul la rețelele de gazoducte în amonte

(1) Întreprinderile de gaze naturale și consumatorii finali sînt în drept să obțină accesul la rețele de gazoducte în amonte, cu excepția părților din aceste rețele și a instalațiilor care sînt utilizate pentru operațiuni locale de producție în locul unde se produc gazele naturale.

(2) Pentru a asigura crearea unei piețe de gaze naturale competitivă, precum și pentru a preveni abuzurile de poziție dominantă, accesul la rețelele de gazoducte în amonte se acordă în mod echitabil, deschis, și nediscriminatoriu, ținîndu-se cont de securitatea și de regularitatea furnizării gazelor naturale, de capacitatea disponibilă existentă sau de capacitatea care poate fi disponibilă, de necesitatea respectării principiilor privind protecția mediului, în conformitate cu prevederile stabilite în prezenta lege și în actele normative de reglementare aprobate de Agenție în conformitate cu prezenta lege. În acest context trebuie să se țină cont de necesitatea:

a) de a fi refuzat accesul în cazuri justificate, cînd există o incompatibilitate de ordin tehnic, care nu poate fi rezolvată într-un mod acceptabil;

b) de a fi evitate dificultățile care nu pot fi depășite într-un mod acceptabil și care ar putea prejudicia producerea eficientă, curentă și viitoare, de gaze naturale, inclusiv din zăcăminte a căror fiabilitate economică este scăzută;

c) de a fi respectate necesitățile rezonabile și justificate în modul corespunzător ale proprietarului sau ale operatorului rețelei de gazoducte în amonte, cu privire la transportul și la prelucrarea gazelor naturale, precum și interesele tuturor celorlalți utilizatori ai rețelei de gazoducte în amonte sau a principalelor instalații de prelucrare și de manipulare care pot fi afectate;

d) de a fi aplicate prevederile prezentei legi, precum și ale Legii privind autorizarea executării lucrărilor de construcție la acordarea licenței de producere a gazelor naturale sau a autorizației de construire a rețelelor de gazoducte în amonte.

(3) Agenția urmează să notifice Secretariatul Comunității Energetice cu privire la măsurile aferente acordării accesului la rețelele de gazoducte în amonte.

Articolul 58. Refuzul de a acorda acces

(1) Operatorul de sistem, operatorul depozitului de stocare poate refuza accesul la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale, la depozitul de stocare în cazul lipsei de capacitate pe motiv că nu există rețea de gaze naturale sau dacă rețeaua de gaze naturale existentă, depozitul de stocare existent nu dispun de capacitatea tehnică necesară pentru a fi satisfăcute cerințele solicitantului, precum și în situația în care acordarea accesului la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale ori la depozitul de stocare îl împiedică pe operatorul de sistem, pe operatorul depozitului de stocare să-și îndeplinească obligațiile de serviciu public, stabilite în conformitate cu prezenta lege.

(2) Operatorul rețelei de gazoducte în amonte este în drept să refuze accesul la rețelele de gazoducte în amonte în cazul în care există o incompatibilitate de ordin tehnic.

(3) Refuzul privind accesul la rețea, la depozitul de stocare, la rețeaua de gazoducte în amonte trebuie formulat în scris de operatorul de sistem, de operatorul depozitului de stocare, de operatorul rețelei de gazoducte în amonte, cu prezentarea motivelor și a argumentelor justificate din punct de vedere tehnic și economic, iar, în cazul refuzului de acces la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale, cu prezentarea informațiilor pertinente despre măsurile necesare pentru înlăturarea motivelor de refuz, inclusiv a măsurilor aferente dezvoltării rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale și despre termenele concrete de dezvoltare a acestora.

(4) Operatorii de sistem care refuză accesul la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale, pe motiv de lipsă de capacitate, sînt obligați să întreprindă măsurile necesare pentru a asigura accesul la rețea al solicitantului, cu condiția ca acestea să fie justificate din punct de vedere economic, sau dacă solicitantul este dispus să suporte costul aferent măsurilor ce urmează a fi întreprinse.

(5) Operatorul sistemului de transport nu este în drept să refuze conectarea unui nou depozit de stocare sau a unui producător prin invocarea de viitoare posibile limitări ale capacităților de transport disponibile sau prin invocarea faptului că va suporta costuri suplimentare pentru creșterea necesară a capacității de transport. Operatorul sistemului de transport este obligat să asigure o capacitate de intrare și de ieșire suficientă pentru racordarea noului solicitant.

(6) Operatorul sistemului de transport este obligat să informeze Agenția despre orice caz în care unui participant la piață sau unui solicitant i se refuză accesul la rețelele de transport al gazelor naturale, precum și despre congestii, propunând modalități de soluționare a acestora.

(7) Solicitanții cărora li s-a refuzat accesul la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale, la depozitul de stocare sau la rețelele de gazoducte în amonte sînt în drept să adreseze o reclamație Agenției în acest sens, în conformitate cu prezenta lege. La examinarea reclamației, Agenția verifică dacă operatorul de sistem, operatorul depozitului de stocare sau operatorul rețelei de gazoducte în amonte și-a executat obligațiile stabilite în prezenta lege, inclusiv cu privire la prezentarea de informații pertinente despre măsurile necesare dezvoltării rețelelor de gaze naturale și despre termenele concrete de realizare a dezvoltării rețelelor de gaze naturale respective, în cazul operatorilor de sistem.

Articolul 59. Derogările pentru infrastructura nouă

(1) Pentru interconexiuni sau pentru depozite de stocare noi, infrastructură nouă în sensul prezentului articol, poate fi acordată, la cerere, pentru o perioadă limitată de timp, o derogare de la art. 7 alin. (2), de la art. 23 alin. (2) și de la art. 55-57 din prezenta lege, dacă sînt îndeplinite următoarele condiții:

a) investiția contribuie la dezvoltarea concurenței la furnizarea gazelor naturale, precum și la îmbunătățirea condițiilor de siguranță în aprovizionarea cu gaze naturale;

b) reieșind din gradul de risc, investiția nu ar avea loc dacă nu se acordă o derogare;

c) infrastructura nouă este în proprietatea persoanei fizice sau juridice care este separată cel puțin în privința formei sale juridice de operatorii de sistem care exploatează rețelele de gaze naturale la care vor fi racordate interconexiunea sau depozitul de stocare;

d) tarifele urmează a fi achitate de utilizatorii infrastructurii respective;

e) derogarea nu trebuie să fie în detrimentul concurenței sau în detrimentul funcționării eficiente a pieței interne a gazelor naturale ori în detrimentul funcționării eficiente a rețelei de gaze naturale reglementate la care este racordată infrastructura nouă.

(2) Alin. (1) din prezentul articol se aplică și în cazul creșterilor semnificative de capacitate a infrastructurilor existente, precum și în cazul modificării acestor infrastructuri, astfel încît să fie posibilă dezvoltarea unor noi surse de alimentare cu gaze naturale.

(3) Derogarea prevăzută la alin. (1) și (2) din prezentul articol se acordă în fiecare caz în parte, prin hotărîrea Agenției și urmare a deciziei autorității de

reglementare a țării vecine în cauză. Hotărîrea privind acordarea derogării poate acoperi capacitatea integrală sau parțială a infrastructurii noi sau pe cea a infrastructurii existente cu o capacitate majorată semnificativ.

(4) La primirea cererii privind acordarea derogării, Agenția notifică fără întârziere Secretariatul Comunității Energetice și Consiliul de reglementare al Comunității Energetice cu privire la solicitarea primită și transmite o copie a acesteia. Consiliul de reglementare al Comunității Energetice, în termen de două luni, poate prezenta un aviz consultativ Agenției, care poate servi drept bază pentru aprobarea hotărîrii Agenției.

(5) La aprobarea hotărîrii privind acordarea unei derogări, Agenția trebuie să examineze în fiecare caz în parte necesitatea impunerii unor condiții cu privire la durata derogării și a accesului nediscriminatoriu la noua infrastructură. La stabilirea acestor condiții, Agenția urmează să țină cont, în special, de capacitatea suplimentară ce va fi construită sau modificată, de durata proiectului și de specificul sistemului de gaze naturale.

(6) Înainte de acordarea unei derogări, Agenția urmează să decidă referitor la regulile și mecanismele ce urmează a fi utilizate pentru gestionarea și alocarea capacităților. În conformitate cu regulile respective, utilizatorii de sistem potențiali urmează să indice eventualul interes în legătură cu capacitatea pe care intenționează să o folosească înainte de alocarea capacității infrastructurii noi, inclusiv dacă intenționează să o folosească pentru uz propriu.

(7) Una din regulile privind gestionarea congestiilor urmează să instituie obligația de a oferi capacitatea neutilizată pe piață gazelor naturale, precum și dreptul utilizatorilor infrastructurii noi de a comercializa capacitățile contractate pe piața secundară. La evaluarea criteriilor prevăzute la lit. a), b) și f) alin. (1) din prezentul articol, Agenția trebuie să țină cont de rezultatele procedurii de alocare a capacităților.

(8) Agenția este în drept să consulte, în caz de necesitate, alte organe centrale de specialitate ale administrației publice în legătură cu aprobarea hotărîrii cu privire la acordarea derogării. Avizele primite de Agenție se publică pe pagina electronică a Agenției.

(9) Agenția aprobă hotărîrea cu privire la acordarea derogării în cazul în care, în termen de șase luni de la primirea solicitării, a ajuns la un acord comun cu autoritatea de reglementare a țării vecine. Hotărîrea cu privire la acordarea derogării urmează să fie motivată, inclusiv în privința condițiilor stabilite în conformitate cu alin. (6) din prezentul articol, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe pagina electronică a Agenției.

(10) Agenția expediază Secretariatului Comunității Energetice copia de pe hotărîrile cu privire la acordarea derogării sau privind respingerea cererii referitor la acordarea derogării, copia de pe cererea privind acordarea derogării, precum și alte informații pertinente, care să conțină date cu privire la:

a) motivele detaliate în baza cărora a fost acordată sau refuzată derogarea, inclusiv datele financiare care demonstrează necesitatea derogării;

b) analiza efectuată referitor la efectul derogării asupra concurenței și asupra bunei funcționări a pieței gazelor naturale;

c) motivele pentru perioada de timp și cota din capacitatea totală a infrastructurii noi pentru care se acordă derogarea;

d) rezultatul consultărilor cu autoritățile de reglementare implicate, dacă derogarea vizează o interconexiune;

e) faptul dacă infrastructura nouă contribuie la diversificarea surselor de furnizare a gazelor naturale.

(11) În termen de două luni din data primirii notificării în conformitate cu alin. (9) din prezentul articol, Secretariatul Comunității Energetice poate emite un aviz prin care să solicite Agenției să modifice sau să retragă hotărîrea cu privire la acordarea derogării. Acest termen poate fi prelungit cu un termen suplimentar de două luni prin acordul comun al Secretariatului Comunității Energetice și al Agenției, sau în cazul în care Secretariatul Comunității Energetice solicită informații suplimentare.

(12) În cazul în care Secretariatul Comunității Energetice a solicitat prezentarea de informații suplimentare, iar Agenția, în termenul stabilit, nu prezintă informația solicitată, notificarea Agenției se consideră retrasă, excepție fiind cazurile în care:

a) înainte de expirarea termenului respectiv, perioada de examinare a fost prelungită prin acordul comun al Secretariatului Comunității Energetice și al Agenției;

b) printr-o declarație temeinic motivată, Agenția a informat Secretariatul Comunității Energetice că aceasta consideră notificarea ca fiind completă.

(13) În funcție de avizul și de recomandările Secretariatului Comunității Energetice, Agenția este obligată să revoce sau să modifice hotărîrea cu privire la acordarea derogării și să notifice despre acest fapt Secretariatul Comunității Energetice, în termen de o lună de la aprobarea hotărîrii respective.

(14) Secretariatul Comunității Energetice este obligat să păstreze confidențialitatea informațiilor care constituie secret comercial.

(15) Hotărîrea Agenției și avizul Secretariatului Comunității Energetice cu privire la acordarea derogării expira după doi ani din data aprobării, în cazul în care construcția infrastructurii noi încă nu a început către acea dată, și după cinci ani din data aprobării, în cazul în care infrastructura nouă nu a fost dată în exploatare către acea dată, cu excepția cazului în care Agenția, Secretariatul Comunității Energetice decide că orice întârziere se datorează unor impedimente majore, independente de voința persoanei căreia i-a fost acordată derogarea.

Articolul 60. Derogări în legătură cu angajamentele de plată

(1) În cazul în care o întreprindere de gaze naturale se confruntă sau consideră că ar putea să se confrunte cu serioase dificultăți economice și financiare din cauza angajamentelor de plată asumate prin clauzele de tip „take-or-pay”, acceptate prin unul sau prin mai multe contracte de procurare a gazelor naturale, aceasta depune o cerere în adresa Agenției privind derogarea temporară de la obligația de acordare a accesului (în continuare – cererea privind derogarea temporară). Întreprinderea de gaze naturale depune cererea privind derogarea temporară înainte sau după refuzarea accesului la sistem. Dacă întreprinderea de

gaze naturale a refuzat accesul la sistem, cererea privind derogarea temporară se prezintă fără întârziere. Cererile privind derogarea temporară trebuie să fie însoțite de toate informațiile relevante referitor la natura și importanța problemei, precum și privind eforturile depuse de întreprinderea de gaze naturale respectivă pentru rezolvarea problemei invocate.

(2) În cazul în care, în situația descrisă în alin. (1) din prezentul articol, nu există soluții rezonabile alternative, Agenția este în drept să dispună, prin hotărâre, acordarea derogării temporare de la obligația de acordare a accesului. Agenția este obligată să anunțe neîntârziat Secretariatul Comunității Energetice despre decizia de a acorda derogarea și să prezinte, într-o formă agregată, toate informațiile relevante în legătură cu decizia luată. În decursul a opt săptămâni de la data recepționării notificării respective, Secretariatul Comunității Energetice emite un aviz, recomandând Agenției, după caz, să modifice sau să anuleze hotărârea privind derogarea temporară de la obligația de acordare a accesului.

(3) La aprobarea hotărârii privind acordarea derogării temporare de la obligația de acordare a accesului, Agenția trebuie să țină cont, în special, de următoarele criterii:

a) obiectivul creării unei piețe de gaze naturale nediscriminatorii, transparente și bazate pe concurență;

b) necesitatea de a îndeplini obligațiile de serviciu public și de a asigura securitatea aprovizionării cu gaze naturale;

c) poziția întreprinderii pe piața gazelor naturale și situația concurențială pe piață;

d) gradul de seriozitate al dificultăților de ordin economic și financiar întâmpinate de către întreprinderile de gaze naturale, de către operatorul sistemului de transport sau de către consumatorii eligibili;

e) data semnării și durata contractului/contractelor respective, inclusiv în ce măsură acestea permit implementarea anumitor schimbări pe piața gazelor naturale;

f) eforturile depuse pentru găsirea unei soluții privind problema invocată;

g) măsura în care, în cazul acceptării angajamentelor conform clauzelor de tip „take-or-pay” asumate prin contractele de procurare a gazelor naturale, întreprinderea de gaze naturale ar fi putut să prevadă, într-o manieră rezonabilă, luând în considerare dispozițiile prezentei legi, posibilitatea apariției unor dificultăți serioase;

h) gradul de interconexiune a sistemului de gaze naturale cu alte sisteme de gaze naturale și gradul de interoperabilitate a acestor sisteme;

i) efectele pe care acordarea unei derogări le-ar avea asupra aplicării corecte a dispozițiilor prezentei legi cu privire la buna funcționare a pieței gazelor naturale.

(4) Hotărârea privind acordarea derogării temporare de la obligația de acordare a accesului pentru contractele de procurare a gazelor naturale care conțin clauze de tipul „take-or-pay”, încheiate înainte de 1 iulie 2006, nu trebuie să conducă la situații care să facă imposibilă găsirea unor soluții alternative, viabile din punct de vedere economic. Se consideră că nu există dificultăți

serioase dacă vânzările de gaze naturale nu scad sub nivelul garanțiilor de cerere minimă incluse în contractele de procurare a gazelor naturale care conțin clauze de tip „take-or-pay” sau dacă aceste contracte pot fi adaptate sau dacă întreprinderea de gaze naturale poate găsi soluții alternative.

(5) Întreprinderile de gaze naturale cărora nu li s-a acordat o derogare în sensul menționat la alin. (1) din prezentul articol, nu sînt în drept să refuze sau să continue să refuze accesul la sistem din cauza angajamentelor de plată asumate prin clauzele de tip „take-or-pay” din cadrul contractelor de procurare a gazelor naturale. În acest sens, Agenția asigură aplicarea completă și implementarea corectă a prevederilor care reglementează accesul terților și încheierea contractelor de furnizare a gazelor naturale, stabilite în prezenta lege.

(6) Orice hotărîre a Agenției privind acordarea derogării temporare de la obligația de acordare a accesului trebuie să fie argumentată și publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 61. Eliberarea avizului de racordare la rețelele de gaze naturale

(1) Orice persoană fizică sau juridică are dreptul să solicite racordarea instalației de utilizare, a instalației de producere, a depozitului de stocare ce îi aparține la rețeaua de transport sau de distribuție a gazelor naturale a operatorului de sistem care își desfășoară activitatea în limitele teritoriului autorizat prin licență.

(2) Operatorul de sistem este obligat să elibereze solicitantului avizul de racordare în termen de cel mult 15 zile calendaristice de la înregistrarea solicitării și după prezentarea documentelor stabilite în Regulamentul privind racordarea. Avizul de racordare pentru producătorii de gaze naturale și pentru operatorii depozitelor de stocare se eliberează de operatorul de sistem în termen de cel mult 30 de zile calendaristice de la înregistrarea solicitării și după prezentarea documentelor stabilite în Regulamentul privind racordarea.

(3) Operatorul de sistem este obligat să colaboreze cu solicitantul la alegerea și la realizarea celei mai avantajoase soluții de racordare. La eliberarea avizului de racordare, operatorul de sistem este obligat să comunice solicitantului costul estimat pentru executarea instalației de racordare.

(4) Prin avizul de racordare eliberat, solicitantul poate fi obligat să suporte doar cheltuielile privind construcția unei instalații de racordare care să corespundă debitului solicitat. Nerespectarea acestei cerințe are drept consecință rambursarea de către operatorul de sistem a diferenței de cheltuieli dintre cheltuielile efectiv suportate de solicitant și cele ce urmau a fi suportate conform legii. Operatorul de sistem dispune de dreptul de a majora, din surse proprii, capacitatea instalației de racordare respective în cazul în care există perspectiva evidentă de apariție a altor utilizatori de sistem care pot fi conectați la instalația respectivă. Ulterior, operatorul de sistem urmează să recupereze cheltuielile aferente majorării capacității instalației de racordare respective de la solicitanții în beneficiul cărora a fost majorată capacitatea instalației de racordare.

(5) Operatorul de sistem este în drept să refuze eliberarea avizului de racordare doar în cazurile și cu respectarea condițiilor prevăzute în art. 58 din prezenta lege. Se interzice operatorului de sistem să condiționeze racordarea de transmiterea de către solicitant, cu titlu gratuit, a instalațiilor de gaze naturale pe care le deține cu titlu de proprietate.

Articolul 62. Proiectarea și executarea instalațiilor de racordare

(1) Proiectarea și montarea instalației de racordare, precum și punerea sub presiune a instalației de utilizare a unui solicitant, potențial consumator final, se efectuează de operatorul de sistem după achitarea de către solicitant a costului de proiectare și a tarifului de racordare aprobat de Agenție în condițiile legii. Consumatorul final potențial este în drept să angajeze altă persoană autorizată pentru proiectarea și executarea instalației de racordare. Prevederile prezentului alineat se indică în mod obligatoriu în avizul de racordare eliberat solicitantului de operatorul de sistem.

(2) Instalațiile de racordare montate de operatorul de sistem devin proprietatea operatorului de sistem care este responsabil de modernizarea, exploatarea și întreținerea acestora. Instalațiile de racordare montate de alte persoane autorizate aparțin consumatorilor finali care sînt în drept să le transmită cu titlu gratuit în proprietatea operatorului de sistem în condițiile stabilite în alin. (3) din prezentul articol.

(3) Persoanele fizice și juridice, indiferent de forma de proprietate și de organizare juridică, care au în proprietate instalații de gaze naturale sînt în drept să le transmită, cu titlu gratuit, în proprietatea operatorului de sistem. Activele dobîndite cu titlu gratuit nu se iau în considerare la calcularea bazei de active reglementate a operatorului de sistem, iar venitul obținut în urma transmiterii, cu titlu gratuit, a instalațiilor de gaze naturale menționate se consideră venit neimpozabil.

(4) Procedura și condițiile de racordare la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale a instalațiilor de utilizare, a instalațiilor de producere, a depozitelor de stocare se stabilesc în Regulamentul privind racordarea, elaborat de operatorul sistemului de transport, desemnat de Agenție, în colaborare cu ceilalți operatori de sistem și aprobat de Agenție. La elaborarea Regulamentului privind racordarea, operatorul sistemului de transport respectiv urmează să aplice prevederile stabilite în art. 66 din prezenta lege. Regulamentul privind racordarea, aprobat de Agenție, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe paginile electronice ale Agenției, ale operatorilor sistemelor de transport și ale operatorilor sistemelor de distribuție.

Articolul 63. Conducte directe de gaze naturale

(1) Producătorii și furnizorii de gaze naturale sînt în drept să alimenteze cu gaze naturale consumatorii finali prin intermediul unor conducte directe de gaze naturale.

(2) Orice consumator final este în drept să fie alimentat cu gaze naturale printr-o conductă directă de gaze naturale de către un producător sau de către un furnizor.

(3) Construcția conductelor directe de gaze naturale poate fi efectuată cu condiția obținerii, în prealabil, a autorizației pentru conducta directă de gaze naturale, eliberată de Agenție și, ulterior, a autorizației de construire eliberată de autoritățile publice locale.

(4) Agenția acordă autorizația pentru conducta directă de gaze naturale, în conformitate cu criteriile obiective și nediscriminatorii. Eliberarea autorizației pentru conducta directă de gaze naturale poate fi condiționată de Agenție de imposibilitatea sau de refuzul de acces la rețeaua de gaze naturale sau de examinarea de către Agenție a disputelor privind accesul la rețea.

(5) Eliberarea, prelungirea termenului, reperfectarea, suspendarea, reluarea valabilității sau retragerea autorizației pentru conducta directă de gaze naturale, precum și eliberarea duplicatului acesteia se efectuează în condițiile prezentei legi și în conformitate cu Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Articolul 64. Sisteme de distribuție închise

(1) Persoanele fizice sau juridice se alimentează cu gaze naturale printr-un sistem de distribuție închis în condițiile stabilite în prezentul articol.

(2) Asigurarea livrării gazelor naturale prin sistemul de distribuție închis și, respectiv, alimentarea cu gaze naturale a utilizatorilor sistemului de distribuție închis nu implică necesitatea obținerii licenței de distribuție a gazelor naturale și a licenței de furnizare a gazelor naturale.

(3) Pentru a asigura livrarea și alimentarea cu gaze naturale a utilizatorilor sistemului de distribuție închis, operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să obțină de la Agenție autorizație. Agenția acordă autorizație pentru sistemul de distribuție închis la solicitarea unei persoane juridice, dacă sînt întrunite următoarele condiții:

a) din motive tehnice sau de securitate specifice, procesul de exploatare sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului de distribuție închis sînt integrate;

b) sistemul respectiv de distribuție alimentează cu gaze naturale persoana care îl deține cu titlu de proprietate, persoana care exploatează acest sistem sau întreprinderile lor înrudite.

(4) În vederea obținerii autorizației pentru sistemul de distribuție închis, solicitantul, persoană juridică, este obligat să prezinte Agenției copia de pe decizia de înregistrare a întreprinderii, schema de amplasare a instalațiilor de gaze naturale din sistemul de distribuție închis și informații cu privire la utilizatorii sistemului de distribuție închis.

(5) Prin intermediul sistemului de distribuție închis pot fi alimentați cu gaze naturale consumatorii ale căror instalații de utilizare se află în zona geografică a sistemului de distribuție închis sau în nemijlocita apropiere de sistemul de distribuție închis sau care se află în raporturi de muncă sau în alte

raporturi similare cu proprietarul sistemului de distribuție închis, în condițiile stabilite într-un regulament aprobat de Agenție.

(6) În cazul modificării numărului utilizatorilor sistemului de distribuție închis, operatorul sistemului de distribuție respectiv este obligat să notifice Agenția.

(7) Operatorul sistemului de distribuție închis achiziționează gaze naturale pentru consum propriu și pentru alimentarea utilizatorilor sistemului său, după caz, pe piața gazelor naturale cu amănuntul.

(8) În cazul în care operatorul sistemului de distribuție închis nu-și execută obligațiile stabilite prin prezenta lege, utilizatorii sistemului de distribuție închis sînt în drept să adreseze o reclamație Agenției în conformitate cu prezenta lege.

(9) Agenția este în drept să retragă autorizația în cazul în care operatorul sistemului de distribuție închis își încalcă repetat obligațiile stabilite prin prezenta lege și refuză să se conformeze deciziilor sau hotărîrilor Agenției.

(10) Eliberarea, prelungirea termenului, reperfectarea, suspendarea, reluarea valabilității sau retragerea autorizației pentru sistemul de distribuție închis, precum și eliberarea duplicatului acesteia se efectuează în condițiile prezentei legi și în conformitate cu Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Articolul 65. Raporturile juridice dintre operator și utilizatorii sistemului de distribuție închis

(1) Pentru alimentarea cu gaze naturale a utilizatorilor sistemului de distribuție închis, operatorul este în drept să perceapă doar tariful calculat în conformitate cu metodologia aprobată de Agenție.

(2) Agenția elaborează și aprobă metodologia de calculare a tarifului reglementat pentru operarea sistemului de distribuție închis care urmează să se bazeze pe următoarele principii:

a) costul gazelor naturale furnizate se determină în baza prețului de procurare a gazelor naturale achitat furnizorului;

b) tariful pentru serviciul operatorului sistemului de distribuție închis se determină reieșind din cheltuielile justificate ale operatorului sistemului de distribuție închis necesare pentru întreținerea și exploatarea sistemului și pentru desfășurarea activității de livrare a gazelor naturale, cheltuielile necesare pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în sistemul de distribuție închis, precum și aplicarea unei marje rezonabile de profit care nu va depăși 5% din valoare netă a activelor utilizate de operatorul sistemului de distribuție închis în legătură cu activitatea autorizată. Profitul se aplică în cazul operatorilor sistemelor de distribuție închise care desfășoară activitatea de antreprenoriat.

(3) La solicitarea unuia din utilizatorii sistemului de distribuție închis, Agenția este obligată să verifice dacă tariful aplicat de operatorul sistemului de distribuție închis corespunde principiilor stabilite în metodologie.

Operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să prezinte Agenției toate documentele necesare acesteia pentru verificarea respectării de către operator a metodologiei aprobate. În cazul în care Agenția constată că tariful respectiv include mai multe costuri decât cele stabilite în metodologie, Agenția urmează să aprobe prin hotărâre tariful care urmează să fie aplicat de operatorul sistemului de distribuție închis în raport cu utilizatorii sistemului său. Revizuirea tarifului respectiv urmează să fie efectuată prin hotărârea Agenției.

(4) Operatorul sistemului de distribuție închis nu este în drept să perceapă alte plăți în legătură cu activitatea desfășurată în baza autorizației pentru sistem de distribuție închis.

(5) Utilizatorul sistemului de distribuție închis este în drept să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu orice furnizor. În acest caz, operatorul sistemului de distribuție închis este obligat să recalculeze tariful aplicat în raport cu utilizatorul respectiv și să includă în tarif doar costurile aferente serviciului operatorului sistemului de distribuție închis. Se interzice operatorului sistemului de distribuție închis să împiedice în orice mod utilizatorul să-și exercite dreptul de a schimba furnizorul. Raporturile juridice dintre operatorul sistemului de distribuție închis, utilizatorul sistemului care a optat pentru schimbarea furnizorului și furnizorul acestuia urmează să fie stabilite într-un regulament aprobat de Agenție.

Articolul 66. Regulamentul privind rețelele de gaze naturale

(1) În scopul asigurării funcționării sigure, inofensive și stabile a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale, în vederea creării condițiilor necesare pentru prestarea utilizatorilor de sistem a serviciului de transport al gazelor naturale și a serviciului de distribuție a gazelor naturale în mod continuu, fiabil și eficient, operatorii de sistem planifică, dezvoltă, modernizează, exploatează și întrețin rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale cu respectarea cerințelor minime de ordin tehnic și organizatoric stabilite în Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, aprobat de Agenție.

(2) Obiectivele de bază ale Regulamentului privind rețelele de gaze naturale sînt:

- a) stabilirea unui set de reguli pentru conducerea prin dispecer a fluxurilor din rețelele de gaze naturale, inclusiv din interconexiuni;
- b) asigurarea interoperabilității sistemelor de gaze naturale pe criterii obiective și nediscriminatorii;
- c) stabilirea unui set de reguli pentru asigurarea accesului utilizatorilor de sistem la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;
- d) stabilirea responsabilităților și a obligațiilor operatorilor de sistem și ale utilizatorilor de sistem;
- e) specificarea parametrilor tehnici ce urmează a fi respectați la funcționarea rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale;

f) stabilirea principiilor de planificare, dezvoltare, interconectare, exploatare, întreținere și de modernizare a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale;

g) stabilirea interfețelor și a fluxurilor informaționale între operatorii de sistem, precum și între operatorii de sistem și utilizatorii de sistem;

h) stabilirea procedurilor de exploatare a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale în regim normal, în condiții excepționale, de avarii, de evenimente de forță majoră și alte situații de exploatare.

(3) Schimbul de informații între operatorii de sistem, precum și între operatorii de sistem și utilizatorii de sistem se desfășoară în conformitate cu procedura privind colectarea și circulația datelor între participanții la piața gazelor naturale, cu respectarea altor norme în domeniu.

(4) Operatorul sistemului de transport, desemnat de Agenție, este obligat să elaboreze în colaborare cu ceilalți operatori de sistem proiectul regulamentului privind rețelele de gaze naturale și să-l prezinte Agenției pentru examinare și aprobare. În proiectul menționat operatorul sistemului de transport urmează să includă prevederile ce stabilesc normele tehnice pentru rețelele de distribuție a gazelor naturale, elaborate și prezentate acestuia de operatorii sistemelor de distribuție.

(5) Agenția publică pe pagina sa electronică proiectul Regulamentului privind rețelele de gaze naturale, prezentat de operatorul sistemului de transport și consultă utilizatorii de sistem. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor care se publică pe pagina electronică a Agenției. Regulamentul privind rețelele de gaze naturale, aprobate de Agenție se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe pagina electronică a Agenției și a operatorilor de sistem.

Articolul 67. Codul rețelelor de gaze naturale

(1) În scopul asigurării și gestionării unui acces eficient și transparent la rețelele de gaze naturale, inclusiv în legătură cu tranzacțiile transfrontaliere, exploatarea rețelelor de gaze naturale se efectuează în conformitate cu codul rețelelor de gaze naturale.

(2) Codul rețelelor de gaze naturale stabilesc procedurile aplicate de operatorul de sistem în scopul îndeplinirii în mod eficient a atribuțiilor stabilite prin prezenta lege, în special, în legătură cu:

- a) alocarea capacității și gestionarea congestiilor;
- b) asigurarea echilibrului în sistemul de gaze naturale;
- c) asigurarea interoperabilității sistemelor de gaze naturale și schimbul de date cu alți operatori ai rețelelor de transport a gazelor naturale.

(3) În contextul obligațiilor asumate de Republica Moldova în cadrul Tratatului Comunității Energetice, operatorul sistemului de transport, desemnat de Agenție, elaborează proiectul codului rețelelor de gaze naturale. Ceilalți operatori de sistem sînt obligați să colaboreze cu operatorul sistemului de transport respectiv în vederea elaborării codului rețelelor de gaze naturale.

(4) Agenția publică pe pagina sa electronică proiectul codului rețelelor de gaze naturale, prezentat de operatorii sistemelor de transport și consultă participanții la piața gazelor naturale, inclusiv utilizatorii de sistem și autoritățile de resort în conformitate cu actele normative în domeniu. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor care se publică pe pagina electronică a Agenției. Codul rețelelor de gaze naturale aprobate de Agenție se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe pagina electronică a Agenției și a operatorilor de sistem.

Articolul 68. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale

(1) Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale se evaluează în baza indicatorilor de calitate stabiliți în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat de Agenție, care reflectă continuitatea livrării gazelor naturale, parametrii de calitate a gazelor naturale livrate și calitatea relațiilor dintre operatorul de sistem și utilizatorii de sistem. Agenția stabilește indicatori generali, care se calculează pentru operatorul de sistem, și indicatori garantați, care vizează utilizatorul de sistem individual, precum și valorile minime ale indicatorilor de calitate, care vor fi actualizate în funcție de situația obiectivă din sectorul gazelor naturale și de cerințele utilizatorilor de sistem.

(2) Pentru nerespectarea valorilor minime ale indicatorilor de calitate, Agenția este în drept să reducă tarifele pentru transportul și distribuția gazelor naturale în mărime de pînă la 5% din valoarea tarifului respectiv și/sau să stabilească compensații individuale ce urmează a fi achitate de operatorul de sistem utilizatorilor de sistem, în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat de Agenție.

(3) Operatorul de sistem este obliga să țină evidența tuturor cererilor, sesizărilor, solicitărilor legate de indicatorii de calitate a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale și să prezinte anual Agenției, în termenele stabilite în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, rapoarte privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale.

(4) Operatorul de sistem este obligat să înființeze și să asigure activitatea serviciului telefonic 24/24 pentru a recepționa sesizările utilizatorilor de sistem cu privire la calitatea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, precum și cu privire la necesitatea înlăturării eventualelor defecte ale utilajului sau ale rețelelor de gaze naturale.

Articolul 69. Evidența și măsurarea gazelor naturale

(1) Gazele naturale produse, livrate, inclusiv în contextul schimburilor transfrontaliere și furnizate urmează a fi măsurate prin intermediul echipamentelor de măsurare. Echipamentele de măsurare care servesc la

măsurarea fluxurilor de gaze naturale, la determinarea și la decontarea consumurilor de gaze naturale între părțile contractante se verifică metrologic, conform Legii metrologiei, iar operatorii de sistem sînt responsabili de instalarea și de sigilarea acestora în condițiile stabilite în prezentul articol.

(2) Măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale se efectuează în conformitate cu prevederile Regulamentului privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, aprobat de Agenție, care se aplică în mod nediscriminatoriu producătorilor, operatorilor de sistem, operatorilor depozitelor de stocare, furnizorilor și consumatorilor de gaze naturale și care reglementează, în special:

a) stabilirea punctelor de măsurare și a cerințelor tehnice minime ale echipamentului de măsurare pentru fiecare categorie de puncte de măsurare;

b) măsurarea volumelor și a debitelor de gaze naturale produse, stocate, livrate, inclusiv în contextul schimburilor transfrontaliere, furnizate sau consumate, precum și a fluxurilor transfrontaliere;

c) definirea funcțiilor și a obligațiilor producătorilor, operatorilor de sistem, operatorilor depozitelor de stocare, furnizorilor și consumatorilor de gaze naturale în legătură cu măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale;

d) colectarea și prezentarea de către operatorii de sistem a datelor cu privire la echipamentele de măsurare și a datelor constatate la citirea indicațiilor echipamentelor de măsurare, în scopul facturării și menținerii bazelor de date;

e) măsurarea valorilor mărimilor specifice serviciilor de sistem, colectarea și acumularea datelor respective;

f) cerințele privind funcționarea și clasa de exactitate a echipamentelor de măsurare, precum și metodele de măsurare a gazelor naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, în special în legătură cu modul de instalare, de verificare metrologică și de întreținere a echipamentului de măsurare;

g) modul de colectare, procesare, stocare și prezentare a informațiilor privind indicațiile echipamentelor de măsurare solicitanților, inclusiv operatorilor de sistem, operatorilor depozitelor de stocare, furnizorilor și consumatorilor finali.

(3) Operatorii de sistem țin evidența gazelor naturale utilizînd doar echipamente de măsurare verificate metrologic, ale căror tipuri sînt incluse în Registrul de stat al mijloacelor de măsurare al Republicii Moldova, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasat pe pagina electronică a Institutului Național de Metrologie.

(4) Operatorii de sistem efectuează lucrările de instalare, exploatare, întreținere și verificare metrologică periodică a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali racordați la rețelele lor de gaze naturale.

(5) Pentru consumatorii casnici, cheltuielile legate de procurarea, instalarea, sigilarea, verificarea metrologică, întreținerea, repararea și înlocuirea echipamentelor de măsurare se suportă de operatorul sistemului de distribuție din sursele incluse în tarifele pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, cu excepția situațiilor în care consumatorul casnic solicită instalarea unui

echipament de măsurare inteligent care permite înregistrarea orară a volumelor de gaze naturale consumate. În acest din urmă caz consumatorul casnic respectiv suportă cheltuielile de procurare, întreținere și înlocuire a echipamentului de măsurare respectiv.

(6) Cheltuielile privind procurarea, instalarea, sigilarea, verificarea metrologică, înlocuirea, repararea și întreținerea echipamentelor de măsurare la consumatorii noncasnici se suportă de consumatorii noncasnici.

(7) Producătorii, operatorii depozitelor de stocare și consumatorii finali sînt obligați să acorde acces reprezentanților operatorilor de sistem la echipamentele de măsurare care se află în limitele proprietății lor, în vederea exercitării funcțiilor stabilite pentru operatorii de sistem prin prezenta lege, precum și prin regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale.

(8) Producătorii, operatorii depozitelor de stocare și consumatorii finali sînt obligați să păstreze intacte și să nu intervină în echipamentele de măsurare și în sigiliile aplicate asupra lor, instalate în limitele proprietății lor. În cazul în care deteriorarea echipamentului de măsurare și a sigiliilor aplicate acestuia se produce din vina consumatorului, acesta va suporta cheltuielile de dezinstalare, reparare, verificare metrologică, instalare sau de înlocuire a echipamentului de măsurare deteriorat.

(9) Operatorii sistemelor de distribuție sînt în drept să instaleze la consumatorii casnici echipamente de măsurare inteligente, care permit înregistrarea orară a volumelor de gaze naturale consumate, doar după ce vor demonstra eficiența economică a acestor măsuri și după aprobarea acestor măsuri de către Agenție.

Articolul 70. Întreruperi, limitări și sistarea livrării gazelor naturale

(1) Operatorul de sistem este în drept să întrerupă prestarea serviciilor pentru un timp cît mai scurt dacă a survenit una din următoarele împrejurări:

- a) sînt puse în pericol viața și sănătatea oamenilor;
- b) apare pericolul prejudicierii proprietății;
- c) se încalcă regimul de funcționare a obiectelor sistemului de gaze naturale;
- d) se efectuează racordări și alte operațiuni de exploatare și de întreținere care nu pot fi executate în alt mod;
- e) s-au produs avarii ori se lichidează consecințele lor.

(2) În condițiile și termenele stabilite în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, operatorul de sistem avizează din timp utilizatorii de sistem despre data și durata întreruperii prestării serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, dacă întreruperea nu este cauzată de o situație excepțională.

(3) Operatorul de sistem este în drept să limiteze ori să întrerupă prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale în caz de criză de combustibil, survenită la scară națională, sau în cazul unor interese ce țin de apărarea națională. La dispariția circumstanțelor care au condus la limitarea sau

la întreruperea prestării serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, operatorul de sistem este obligat să reia cât mai repede prestarea serviciilor.

(4) Operatorul de sistem nu repară prejudiciile pe care le-a cauzat prin limitarea sau întreruperea prestării serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale în condițiile prevăzute la alin. (3) din prezentul articol dacă acțiunile lor sînt conforme prevederilor alin. (1) și (2) din prezentul articol.

(5) Operatorul de sistem este în drept să limiteze ori să sisteze prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale în situațiile și condițiile stabilite în regulamentul privind racordarea. Cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, operatorul de sistem nu poate fi obligat să continue prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale utilizatorului de sistem care nu-și onorează obligațiile de plată sau care nu respectă condițiile de prestare a acestor servicii, stabilite în Regulamentul privind racordarea.

(6) În cazul conectării neautorizate a aparatelor sau a instalațiilor de gaze naturale la rețeaua de gaze naturale sau în cazul consumului de gaze naturale prin evitarea echipamentului de măsurare sau prin intervenție în funcționarea echipamentului de măsurare, operatorul de sistem este în drept să deconecteze de la rețelele de gaze naturale aparatele sau instalațiile de gaze naturale, conectate neautorizat, documentînd acest fapt și cu respectarea Regulamentului privind racordarea și a Regulamentului de furnizare a gazelor naturale.

(7) La solicitarea furnizorului operatorul de sistem este obligat să deconecteze instalațiile de gaze naturale ale consumatorilor finali, în termenele și în condițiile stabilite în Regulamentul privind racordarea și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(8) Operatorul de sistem este obligat să reia prestarea serviciului de transport sau de distribuție a gazelor naturale, după înlăturarea de către utilizatorul de sistem a cauzelor care au condus la sistarea prestării serviciului de transport sau de distribuție a gazelor și după achitarea tarifului pentru reconectare.

(9) Operatorul de sistem este în drept să deconecteze de la rețeaua de gaze naturale instalațiile utilizatorilor de sistem pentru încălcarea prevederilor Regulamentului cu privire la protecția rețelelor de gaze naturale care conduce la reducerea fiabilității furnizării de gaze naturale și/sau dacă sînt puse în pericol persoanele, bunurile ori mediul.

(10) Operatorul de sistem este în drept să limiteze sau să sisteze livrarea gazelor naturale în cazul apariției de situații excepționale pe piața gazelor naturale. Restricțiile în livrarea gazelor naturale în situații excepționale trebuie aplicate cu respectarea principiilor stabilite în prezenta lege și în alte acte normative de reglementare. Orice măsură de salvagardare trebuie luată de către operatorul sistemului de transport după consultare cu alți operatori de transport din țările cu care este interconectat sistemul gazelor naturale al Republicii Moldova, cu respectarea acordurilor bilaterale încheiate, inclusiv a acordurilor privind schimbul de informații.

CAPITOLUL IX

ALOCAREA CAPACITĂȚII ȘI PROCEDURILE DE GESTIONARE A CONGESTIILOR

Articolul 71. Principii generale privind alocarea capacității

(1) Operatorul sistemului de transport și operatorul depozitului de stocare sînt obligați să pună la dispoziția participanților la piața gazelor naturale capacitatea maximă a rețelelor de transport al gazelor naturale, a depozitelor de stocare, ținînd cont de necesitatea asigurării integrității sistemului de gaze naturale, a exploatării eficiente a sistemului de gaze naturale, precum și a securității aprovizionării cu gaze naturale. Aceasta nu trebuie să împiedice intrarea de noi participanți pe piața gazelor naturale și/sau să creeze bariere pentru crearea concurenței pe piața gazelor naturale.

(2) Operatorul sistemului de transport, desemnat de Agenție, în colaborare cu ceilalți operatori de sistem, operatorul depozitului de stocare sînt obligați să elaboreze în conformitate cu principiile stabilite în prezentul capitol și să prezinte Agenției pentru aprobare proiectul regulamentului privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor și, respectiv, proiectul regulamentului privind accesul la depozitele de stocare care să reglementeze condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv pentru schimburile transfrontaliere, la depozitele de stocare, condițiile de alocare a capacităților de transport și de stocare, precum și gestionarea congestiilor.

(3) Agenția publică pe pagina sa electronică proiectele regulamentelor menționate în alin. (2) din prezentul articol, prezentate de operatorul sistemului de transport și de operatorul depozitului de stocare și consultă utilizatorii de sistem și autoritățile de resort. Propunerile parvenite, precum și decizia privind acceptarea sau respingerea acestora se reflectă în sinteza recomandărilor care se publică pe pagina electronică a Agenției. Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor și Regulamentul privind condițiile de acces la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor, aprobate de Agenție se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se plasează pe pagina electronică a Agenției, a operatorului sistemului de transport și a operatorului depozitului de stocare.

Articolul 72. Alocarea capacității și gestionarea congestiilor de către operatorul sistemului de transport

(1) Operatorul sistemului de transport oferă participanților la piața gazelor naturale capacitatea maximă în toate punctele relevante, inclusiv la punctele de intrare în și de ieșire din rețelele de transport al gazelor naturale, cu respectarea principiilor stabilite în art. 71 alin. (1) din prezenta lege.

(2) Operatorul sistemului de transport pune în aplicare mecanisme nediscriminatorii și transparente de alocare a capacității, care:

a) oferă semnale economice corespunzătoare pentru utilizarea eficientă și la nivel maxim a capacității, facilitează investițiile în infrastructuri noi și facilitează schimburile transfrontaliere de gaze naturale;

b) sînt compatibile cu mecanisme de piață, fiind în același timp flexibile și capabile să se adapteze în funcție de evoluția condițiilor pieței gazelor naturale;

c) sînt compatibile cu condițiile de acces la rețelele de gaze naturale ale statelor membre care sînt parte a Comunității Energetice.

(3) În legătură cu alocarea capacității, operatorul sistemului de transport prestează servicii ferme și servicii întreruptibile, cu durata de cel puțin o zi și urmează să implementeze proceduri universale pentru nominalizare și renominalizare, în conformitate cu Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.

(4) La gestionarea congestiilor, operatorul sistemului de transport aplică proceduri nediscriminatorii și transparente, care să faciliteze livrarea gazelor naturale, inclusiv schimburile transfrontaliere de gaze naturale, desfășurate în mod nediscriminatoriu, și care au la bază următoarele principii:

a) în cazul unei congestii contractuale, operatorul sistemului de transport urmează să ofere capacitatea neutilizată pe piața principală cel puțin pe termen scurt (o zi) și în cadrul prestării unui serviciu întreruptibil;

b) utilizatorii de sistem care doresc să revîndă sau să subînchirieze capacitatea contractată neutilizată pe piața secundară au dreptul să facă acest lucru în urma unei notificări adresată operatorului sistemului de transport în conformitate cu termenele și condițiile stipulate în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.

(5) În cazul congestiilor fizice, operatorul sistemului de transport aplică mecanisme nediscriminatorii și transparente de alocare a capacității, stabilite în Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și privind gestionarea congestiilor.

(6) Operatorul sistemului de transport informează utilizatorii de sistem cu privire la situațiile în care ar putea fi afectată disponibilitatea capacității contractate.

(7) Dacă, la îndeplinirea obligațiilor contractuale de livrare, apar dificultăți din motive legate de integritatea sistemului de gaze naturale, operatorul sistemului de transport informează utilizatorii de sistem cu privire la aceasta și caută de îndată o soluție nediscriminatorie.

(8) În cazul în care capacitatea contractată rămîne neutilizată, operatorul sistemului de transport propune această capacitate pe piața principală pe bază întreruptibilă prin intermediul unor contracte cu durată diferită, dacă această capacitate nu este oferită de utilizatorul de sistem în cauză pe piața secundară, la un preț rezonabil.

(9) Veniturile obținute de operatorul sistemului de transport în urma alocării capacității întreruptibile oferite se iau în considerare la calculul tarifului pentru serviciul de transport al gazelor naturale. În caz de necesitate, Agenția este în drept să decidă cu privire la utilizarea acestor venituri pentru efectuarea

de investiții în modernizarea sau dezvoltarea rețelelor de transport a gazelor naturale.

(10) Operatorul sistemului de transport este obligat să depună toate eforturile rezonabile pentru a oferi pe piață gazelor naturale cel puțin o parte a capacității neutilizate sub formă de capacitate fermă.

(11) Informațiile aferente alocării capacităților de transport și cu privire la gestionarea congestiilor se prezintă Agenției de operatorul sistemului de transport și se publică pe pagina sa electronică în modul și condițiile prevăzute în prezenta lege și în Regulamentul privind condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale și referitor la gestionarea congestiilor.

Articolul 73. Alocarea capacității și gestionarea congestiilor de către operatorul depozitului de stocare

(1) Operatorul depozitului de stocare oferă participanților la piața gazelor naturale capacitatea maximă a depozitelor de stocare, cu respectarea principiilor stabilite în art. 71 alin. (1) din prezenta lege.

(2) Operatorul depozitului de stocare pune în aplicare mecanisme de alocare a capacității nediscriminatorii și transparente, care:

a) oferă semnale economice corespunzătoare pentru utilizarea eficientă și la nivel maxim a capacității și facilitează investițiile în infrastructuri noi;

b) sînt compatibile cu mecanisme de piață, fiind în același timp flexibile și capabile să se adapteze în funcție de evoluția condițiilor pieței gazelor naturale;

c) sînt compatibile cu condițiile de acces la rețea.

(3) Contractele cu privire la utilizarea depozitelor de stocare trebuie să includă măsuri care să împiedice blocarea capacității neutilizate, ținîndu-se seama de următoarele principii, care se aplică în cazuri de congestie contractuală:

a) operatorul depozitului de stocare trebuie să ofere fără întîrziere pe piața primară capacitatea de stocare neutilizată, cel puțin pe termen scurt (o zi) și în cadrul prestării unui serviciu întreruptibil;

b) utilizatorii depozitelor de sistem care doresc să revîndă capacitatea contractată pe piața secundară trebuie să aibă dreptul să facă acest lucru.

(4) Informațiile aferente alocării capacităților de stocare și cu privire la gestionarea congestiilor se prezintă Agenției de operatorul depozitului de stocare și se publică pe pagina sa electronică în modul și condițiile prevăzute în prezenta lege și în Regulamentul privind condițiile de acces la depozitele de stocare și referitor la gestionarea congestiilor.

CAPITOLUL X

FOLOSIREA TERENURILOR ȘI DREPTURILE ASUPRA PROPRIETĂȚII UNUI TERȚ

Articolul 74. Principii generale

(1) Terenurile proprietate publică a autorităților administrației publice locale, necesare pentru construcția, întreținerea, exploatarea, reabilitarea sau modernizarea rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale, se transmit operatorilor de sistem în folosință, cu titlu gratuit.

(2) Asupra terenurilor și a altor bunuri proprietate privată, operatorii de sistem, cu acordul proprietarilor, în condițiile legii, pe durata lucrărilor de construcție, întreținere, exploatare, reabilitare, modernizare, inclusiv de rețehnologizare a rețelelor de gaze naturale, beneficiază de următoarele drepturi:

a) dreptul de uz (folosință) asupra terenului pentru executarea lucrărilor necesare construcției, reabilitării sau modernizării rețelelor de gaze naturale;

b) dreptul de uz (folosință) asupra terenului pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor de gaze naturale prin efectuarea reviziilor, a reparațiilor și a altor intervenții necesare pentru întreținerea și exploatarea rețelelor de gaze naturale;

c) servitutea de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului pentru executarea lucrărilor la locul de amplasare a rețelelor de gaze naturale cu ocazia intervenției privind efectuarea modernizării și a reabilitării sau pentru desfășurarea lucrărilor de reparație, revizie sau a altor lucrări de exploatare și de întreținere, pentru înlăturarea consecințelor avariilor, precum și pentru accesul la locul lor de amplasare;

d) dreptul de a obține restrângerea sau sistarea unor activități care ar pune în pericol viața și sănătatea persoanelor, bunurile sau anumite activități;

e) dreptul de acces la terenul unde se află rețelele de gaze.

(3) Operatorii de sistem sînt obligați să notifice în scris proprietarul terenurilor sau al bunurilor, care poate fi afectat ca urmare a lucrărilor la rețelele de gaze naturale, cu excepția cazurilor de avarii, situație în care proprietarul este înștiințat în termenul cel mai scurt posibil.

(4) Proprietarii terenurilor pot indica o alta perioadă pentru efectuarea lucrărilor de construcție, întreținere, exploatare, reabilitare, modernizare, inclusiv de rețehnologizare a rețelelor de gaze naturale, pe parcursul următoarelor 12 luni.

(5) La încetarea exercitării drepturilor prevăzute la alin. (2) din prezentul articol, operatorii de sistem sînt obligați să asigure degajarea terenului și repunerea lui în situația inițială.

(6) Operatorii de sistem sînt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile prevăzute la alin. (2) din prezentul articol și să achite proprietarului de teren sau de alte bunuri, proprietate privată, despăgubirea cuvenită pentru pagubele produse la efectuarea lucrărilor menționate, inclusiv în cazul înlăturării consecințelor avariilor.

Articolul 75. Dreptul de uz (folosință) asupra proprietății unui terț

(1) Dreptul de uz (folosință) asupra terenului pentru executarea lucrărilor necesare construcției, reabilitării sau modernizării rețelelor de gaze naturale se stabilește prin contract, încheiat cu proprietarul terenului, și se întinde pe durata executării lucrărilor. La exercitarea dreptului menționat, operatorii de sistem, cu acordul prealabil al proprietarului terenului sau al imobilului, sînt în drept:

- a) să depoziteze materiale, echipamente, utilaje și instalații, necesare executării lucrărilor;
- b) să capteze apă, în condițiile legii;
- c) să instaleze utilaje și să lucreze cu acestea, să amplaseze birouri și locuințe de șantier;
- d) să oprească ori să restrîngă activități ale proprietarului în măsura strict necesară executării lucrărilor menționate.

(2) Dreptul de uz (folosință) prevăzut la alin. (1) încetează la expirarea termenului stabilit pentru executarea lucrărilor sau înainte acestui termen, la data finisării anticipate a lucrărilor sau la data sistării acestora. Oricare dintre aceste situații trebuie notificată fără întârziere proprietarului.

(3) Dreptul de uz (folosință) asupra terenului pentru exploatarea și întreținerea rețelelor de gaze naturale, prin efectuarea reviziilor, a reparațiilor și a altor intervenții necesare, în scopul asigurării funcționării lor normale, se stabilește prin contract, încheiat cu proprietarul, și se întinde pe toată durata de funcționare a rețelelor de gaze naturale, iar exercitarea lui se face ori de cîte ori este nevoie pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor de gaze naturale. În exercitarea dreptului menționat, operatorii de sistem, cu acordul prealabil al proprietarului, sînt în drept:

- a) să depoziteze materiale, echipamente, utilaje și instalații pentru întreținere, revizie, reparație și pentru alte intervenții, necesare asigurării funcționării normale a rețelelor de gaze naturale;
- b) să instaleze utilaje și să lucreze cu acestea;
- c) să afecteze culturi, plantații sau alte amenajări existente și să restrîngă activități ale proprietarului în măsura și pe durata strict necesară în vederea executării activităților de întreținere, revizii, reparații sau de alte intervenții pentru asigurarea funcționării normale a rețelelor de gaze naturale.

Articolul 76. Servitutea de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului unui terț

(1) Servitutea de trecere subterană, de suprafață sau aeriană a terenului cuprinde dreptul la construcția rețelelor de gaze naturale, precum și de acces la rețelele de gaze naturale pentru intervenții, reparații, revizii sau pentru desfășurarea altor lucrări de exploatare și de întreținere, pentru înlăturarea consecințelor avariilor, precum și pentru efectuarea reabilitării sau a modernizării rețelelor de gaze naturale.

(2) Servitutea se acordă în conformitate cu condițiile stipulate în Codul civil al Republicii Moldova.

Articolul 77. Restrângerea sau sistarea unor activități și accesul la terenul unde se află rețelele de gaze naturale

(1) Pentru a evita punerea în pericol a persoanelor, a bunurilor sau a unor activități desfășurate în zona de efectuare a lucrărilor de construcție, reabilitare, modernizare, întreținere și exploatare a rețelelor de gaze naturale, operatorii de sistem au dreptul să solicite restrângerea sau sistarea, pe durata desfășurării lucrărilor și a activităților în vecinătate. În acest caz, persoanele afectate se înștiințează în scris despre data începerii și, respectiv, a finalizării lucrărilor.

(2) Operatorii de sistem trebuie să exercite cu bună-credință și în mod rezonabil dreptul de acces la terenul unde se află rețelele de gaze naturale.

Articolul 78. Exproprierea

(1) Terenurile necesare construirii, reabilitării, retehnologizării, întreținerii și exploatării rețelelor de gaze naturale care aparțin cu titlu de proprietate unor terți pot fi expropriate de autoritatea competentă pentru cauză de utilitate publică, cu respectarea procedurii prevăzută de Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488-XIV din 8 iulie 1999, cu condiția despăgubirii proprietarului terenului respectiv.

(2) Exproprierea terenului poate avea loc doar dacă operatorii de sistem nu au reușit să obțină dreptul de uz sau de servitute asupra terenului și/sau dacă demonstrează că lucrările enumerate la art. 72 din prezenta lege vor împiedica substanțial folosirea ori chiar vor exclude posibilitatea folosirii de către proprietar a terenului său.

(3) După trecere în proprietatea publică a statului sau a autorităților administrației publice locale, terenul expropriat urmează să fie dat în folosință, cu titlu gratuit, operatorului de sistem pentru efectuarea lucrărilor necesare construcției sau exploatării rețelelor de gaze naturale.

Articolul 79. Zonele de protecție

(1) Pentru a se asigura protecția și funcționarea normală a rețelelor de gaze naturale, pentru a se evita punerea în pericol a persoanelor, a bunurilor și a mediului, în conformitate cu Regulamentul cu privire la protecția rețelelor de gaze naturale, aprobat de Guvern, se stabilesc zone de protecție a rețelelor de gaze naturale.

(2) În scopul protecției rețelelor de gaze naturale, persoanelor fizice și juridice li se interzice, fără acordul operatorului de sistem:

a) să efectueze construcții de orice fel în zona de protecție a rețelelor de gaze naturale;

b) să efectueze săpături de orice fel ori să înființeze plantații perene în zona de protecție a rețelelor de gaze naturale;

c) să depoziteze materiale pe căile de acces și în zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale.

(3) Persoanelor fizice și juridice li se interzice;

a) să pună pe rețelele de gaze naturale obiecte de orice fel;

b) să deterioreze construcțiile, îngrădirile sau inscripțiile de identificare și de avertizare aferente rețelelor de gaze naturale;

c) să limiteze ori să îngreudească prin împrejurări, prin construcții ori în orice alt mod accesul la rețeaua de gaze naturale;

d) să intervină în orice alt mod asupra rețelelor de gaze naturale, fără coordonarea în prealabil a acestor lucrări cu operatorii de sistem.

(4) Se interzice emiterea autorizațiilor de construire care permit efectuarea lucrărilor de construcție în zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale.

(5) Operatorii de sistem sînt obligați să sesizeze inspectoratul principal de stat pentru supravegherea tehnică a obiectelor industriale periculoase și să ceară încetarea lucrărilor în cazul în care constată că în zona de protecție a rețelelor de gaze naturale se efectuează lucrări cu încălcarea Regulamentului cu privire la protecția rețelelor de gaze naturale, în termenele stabilite în Regulamentul respectiv.

CAPITOLUL XI CONSUMATORUL FINAL

Articolul 80. Prevederi generale

(1) Toți consumatorii finali sînt eligibili și au dreptul de a procura gaze naturale de la orice furnizor ales, în conformitate cu contractul de furnizare a gazelor naturale, în condiții de accesibilitate, de continuitate și de fiabilitate.

(2) Orice consumator final este în drept să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu orice furnizor, la alegere. Durata contractului de furnizare și prețul gazelor naturale furnizate se negociază de furnizor și consumatorul final în condiții de piață. Furnizorii sînt obligați să încheie contracte pentru prestarea serviciului de transport, a serviciului de distribuție a gazelor naturale, pentru a asigura livrarea gazelor naturale pînă la locul de consum al consumatorilor finali deserviți.

(3) Fiecare consumator final are dreptul la alegerea liberă și la schimbarea furnizorului, în condițiile în care și-a onorat obligațiile de plată a gazelor naturale consumate către furnizorul actual, precum și dreptul de a dispune de toate datele relevante cu privire la consumul de gaze naturale. La schimbarea furnizorului, consumatorul final nu poate fi obligat la plata vreunei taxe.

(4) Consumatorii casnici și societățile comerciale mici beneficiază de dreptul la furnizarea gazelor naturale în contextul obligației de serviciu public, în conformitate cu prezenta lege.

(5) Toți consumatorii finali care și-au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe (furnizorul își încetează activitatea, furnizorului i s-a suspendat sau i s-a retras licența, furnizorul este în imposibilitate de a furniza gaze naturale) au dreptul de a beneficia, pe o anumită perioadă de timp, stabilită în conformitate cu art. 90 din prezenta lege, de furnizarea gazelor naturale de către furnizorul de ultimă opțiune.

(6) În baza unei înțelegeri exprese consumatorul final autorizează accesul gratuit al furnizorului cu care a încheiat contract de furnizare a gazelor naturale sau cu care intenționează să încheie contract de furnizare a gazelor naturale la datele de evidență a consumului său gaze naturale deținute de operatorul de sistem. Operatorul sistemului de transport și operatorul sistemului de distribuție sînt obligați, în baza unei cereri semnate de consumatorul final, să prezinte aceste date furnizorului în cauză. Condițiile generale care definesc modalitatea de prezentare a datelor și procedura de acordare a accesului la date pentru furnizori și pentru consumatorii finali se stabilesc în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale. Nici consumatorii finali, nici furnizorii nu suportă costuri suplimentare pentru acest serviciu.

(7) Consumatorii noncasnici au dreptul de a încheia în aceleași timp contracte de furnizare a gazelor naturale cu mai mulți furnizori. În acest caz, unul din furnizori trebuie să-și asume responsabilitatea de echilibrare pentru consumatorul respectiv. Condițiile în care consumatorii noncasnici mari pot să exercite acest drept se stabilesc de Agenție în Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale.

(8) Instalațiile de gaze naturale ale consumatorilor finali nu trebuie să pună în pericol viața și sănătatea oamenilor, să prejudicieze proprietatea, să provoace deranjamente în funcționarea normală a obiectelor sistemului de gaze naturale și să afecteze furnizarea gazelor naturale către alți consumatori finali.

(9) În cazul perturbărilor tehnice sau de altă natură în furnizarea gazelor naturale, care nu sînt cauzate de instalațiile sale, consumatorul final este în drept să solicite eliminarea acestor perturbări în cel mai mic termen posibil, în conformitate cu termenele și condițiile stipulate în prezenta lege, în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(10) Întreruperile cauzate de punerea în aplicare a măsurilor de limitare a livrărilor, întreprinse în caz de perturbări pe piața gazelor naturale, nu sînt considerate perturbări în furnizarea gazelor naturale conform alin. (8) din prezentul articol.

Articolul 81. Obligațiile consumatorului final

Consumatorul final are următoarele obligații:

a) să respecte condițiile contractuale, să instaleze doar aparate și utilaje care corespund normelor tehnice și să utilizeze gazele naturale doar prin aparate omologate, în mod rațional, inofensiv, eficient și fără fraude;

b) să achite integral plata datorată pentru gazele naturale furnizate și penalitățile calculate, conform prevederilor contractuale și în termenele stabilite în factura de plată;

c) să păstreze intacte echipamentul de măsurare și sigiliile aplicate, să nu întreprindă acțiuni menite să sustragă gazele naturale prin ocolirea echipamentului de măsurare sau prin denaturarea indicațiilor acestuia și să sesizeze imediat furnizorul în cazul în care depistează defecțiuni în funcționarea echipamentului de măsurare sau violarea sigiliilor operatorului de sistem;

d) să rezilieze contractul de furnizare a gazelor naturale, dacă nu are nevoie de acestea și să achite integral furnizorului plata pentru gazele naturale consumate și, după caz, penalitățile aferente, în conformitate cu contractul de furnizare a gazelor naturale, dacă nu mai dorește să achiziționeze gaze naturale de la furnizorul respectiv;

e) să asigure integritatea și să întrețină în stare de funcționare normală instalațiile de gaze naturale ce-i aparțin, să nu efectueze, fără implicarea persoanelor autorizate și fără a fi obținut în prealabil acordul operatorului de sistem, lucrări de instalare, permutare și de reparație a instalațiilor sale de gaze naturale;

f) să asigure, în conformitate cu condițiile stipulate în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, acces personalului operatorului de sistem pentru controlul și citirea indicațiilor echipamentului de măsurare, precum și pentru controlul, deservirea și reparația instalațiilor de gaze naturale ce aparțin operatorului de sistem și sînt situate pe proprietatea consumatorului final;

g) să nu intervină și să nu permită altor persoane să intervină în utilajul și în rețelele de gaze naturale ale operatorului de sistem, amplasate pe proprietatea consumatorului final.

Articolul 82. Drepturile consumatorului final

Consumatorul final are următoarele drepturi:

a) să aibă acces la rețelele de gaze naturale de interes public și să consume gaze naturale la parametri de calitate;

b) să aleagă și să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu orice furnizor;

c) să solicite furnizorului încheierea, modificarea, prelungirea, suspendarea sau rezilierea contractului de furnizare a gazelor naturale;

d) să schimbe furnizorul în condițiile stabilite în prezenta lege și în Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului;

e) să solicite înlăturarea de către operatorul de sistem a deranjamentelor din rețelele de gaze naturale și/sau din rețelele interne ale blocurilor de locuit;

f) să solicite prezentarea de către furnizor a informațiilor privind istoricul de consum, privind plățile și penalitățile calculate și achitate;

g) să solicite sistarea furnizării gazelor naturale pentru o perioadă de timp determinată, conform Regulamentului de furnizare a gazelor naturale;

h) să aibă acces la echipamentul de măsurare în cazul în care acesta este instalat pe proprietatea operatorului de sistem, să fie prezent la citirea indicațiilor, controlul, verificarea și efectuarea constatării tehnico-științifice a echipamentului de măsurare;

i) să verifice și să constate respectarea de către furnizor a prevederilor contractului de furnizare a gazelor naturale;

j) să solicite repararea prejudiciilor cauzate de către furnizor, de către operatorul de sistem în cazul livrării gazelor naturale, cu încălcarea parametrilor de calitate, a indicatorilor de calitate stabiliți sau urmare a încălcării de către

furnizor, de către operatorul de sistem a prevederilor prezentei legi, a contractului încheiat ori a actelor normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege;

k) la eliberarea de către operatorul de sistem a unui nou aviz de racordare, în cazul majorării debitului contractat în condițiile prezentei legi și în conformitate cu Regulamentul privind racordarea;

l) să aibă acces la serviciul telefonic 24 din 24 ore al operatorului de sistem și la serviciul telefonic al furnizorului.

Articolul 83. Răspunderea consumatorului final

(1) Consumatorul final poartă răspundere pentru nerespectarea obligațiilor stabilite prin prezenta lege și, în special:

a) pentru neachitarea consumului de gaze naturale, în termenele și în condițiile stabilite în contract;

b) în cazul refuzului nemotivat al consumatorului final de a oferi acces la echipamentul de măsurare sau la instalațiile de gaze naturale ale operatorului de sistem, amplasate pe proprietatea consumatorului final;

c) pentru consumul de gaze naturale prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum a gazelor naturale, neînregistrate de echipamentul de măsurare;

d) în alte cazuri în conformitate cu prevederile contractuale, potrivit Regulamentului de furnizare a gazelor naturale și Regulamentului privind racordarea.

(2) În cazul neachitării consumului de gaze naturale, în termenele indicate în factura de plată, furnizorul, este în drept să aplice penalități în conformitate cu prevederile prezentei legi, precum și să solicite deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final de la rețeaua de gaze naturale, în modul și în condițiile stabilite în prezenta lege, în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale și în Regulamentul privind racordarea.

(3) Deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final de la rețeaua de gaze naturale pe motivul neachitării de către acesta a facturii de plată poate fi efectuată numai după expirarea termenului de cel puțin 10 zile de la data expirării termenului limită de achitare, indicat în factura de plată. Furnizorul, operatorul de sistem este obligat, prin factura de plată expediată consumatorului final spre achitare, să informeze consumatorul final despre posibilele consecințe în caz de neachitare.

(4) În cazul refuzului nemotivat al consumatorului final de a oferi operatorului de sistem acces la echipamentul de măsurare sau la instalațiile de gaze naturale ale operatorului de sistem, instalate pe proprietatea consumatorului final, operatorul de sistem este în drept să deconecteze instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final de la rețeaua de gaze naturale și să ceară strămutarea echipamentului de măsurare în modul și condițiile stabilite în Regulamentul privind racordarea.

(5) În cazul în care se constată documentar faptul că un consumator final a consumat gaze naturale prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin

denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum al gazelor naturale neînregistrat de echipamentul de măsurare, consumatorul final achită contravaloarea gazelor naturale consumate, care se determină prin aplicarea sistemului paușal.

(6) Reconectarea la rețeaua de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final, anterior deconectate, se va efectua doar după înlăturarea de către consumatorul final a cauzelor care au condus la deconectare. Reconectarea se va efectua în termene cât mai restrânse, însă nu mai târziu de 2 zile lucrătoare după înlăturarea cauzei de deconectare și după achitarea tarifului de reconectare.

(7) Se interzice deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali în zilele de vineri, sâmbătă și duminică, în zilele de sărbătoare nelucrătoare sau cu o zi înainte de ziua de sărbătoare nelucrătoare, precum și în celelalte zile după ora 18:00, excepție fiind cazurile de depistare a conectării neautorizate la rețelele de gaze naturale când instalațiile de gaze naturale conectate neautorizat se deconectează odată cu depistarea acestor cazuri.

(8) Deconectarea de la și reconectarea la rețeaua de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final se efectuează de operatorul de sistem, la cererea furnizorului sau din proprie inițiativă, în cazurile și condițiile stabilite în prezenta lege, în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, precum și în Regulamentul privind racordarea.

(9) Drepturile și obligațiile operatorului de sistem, ale furnizorului și ale consumatorilor finali în legătură cu deconectarea de la și reconectarea la rețelele de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali se stabilesc în prezenta lege, în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, precum și în Regulamentul privind racordarea.

(10) Fiecare operator de sistem, anual, publică pe pagina sa electronică informații cu privire la numărul consumatorilor finali care au fost deconectați de la rețelele de gaze naturale, motivele deconectării, precum și alte date în conformitate cu exigențele stabilite de Agenție.

Articolul 84. Protecția consumatorilor vulnerabili

(1) Consumatorii vulnerabili sînt protejați prin politici de protecție socială.

(2) Consumatorii vulnerabili pot beneficia de măsuri speciale de protecție, în condițiile stabilite în actele normative în domeniul protecției sociale. Măsurile respective nu trebuie să împiedice deschiderea efectivă și funcționarea pieței gazelor naturale în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege.

(3) În cazul consumatorilor vulnerabili, furnizorul poate aplica mecanisme de susținere pentru a evita întreruperea furnizării gazelor naturale acestei categorii de consumatori, inclusiv în cazul neachitării la timp a facturilor de plată pentru gazele naturale consumate.

CAPITOLUL XII

FURNIZAREA GAZELOR NATURALE

Articolul 85. Furnizarea gazelor naturale

(1) Furnizarea gazelor naturale se efectuează de furnizorii care dețin licență pentru desfășurarea genului de activitate respectiv.

(2) Furnizorul este independent de orice întreprindere care desfășoară activitatea de transport, de distribuție sau de stocare a gazelor naturale și nu poate deține licență pentru transportul, distribuția sau stocarea gazelor naturale.

(3) Furnizorii sînt obligați să furnizeze gaze naturale consumatorilor finali în conformitate cu termenele și condițiile prevăzute în prezenta lege și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(4) Furnizarea gazelor naturale consumatorilor eligibili se efectuează la prețuri de piață nereglementate, în bază de contract negociat între furnizor și consumatorii finali.

(5) Prin derogare de la prevederile alin. (4) din prezentul articol, în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public furnizorii sînt obligați să furnizeze consumatorilor finali, la solicitare, gaze naturale la tarife reglementate, rezonabile, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, cu respectarea parametrilor de calitate stabiliți și în conformitate cu prevederile prezentei legi și în condițiile prevăzute în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(6) Consumatorii care și-au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe (furnizorul își încetează activitatea, furnizorul i s-a suspendat sau i s-a retras licența, furnizorul este în imposibilitate de a furniza gaze naturale), au dreptul de a li se furniza gaze naturale de către furnizorul de ultimă opțiune, la tarife reglementate, rezonabile, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, pentru o perioadă limitată de timp, de cel mult 4 luni, în conformitate cu prevederile prezentei legi și în condițiile prevăzute în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(7) Furnizorii achiziționează gaze naturale pe piața angro a gazelor naturale, cu respectarea condițiilor stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale, aprobate de Agenție.

(8) Furnizorii care furnizează în contextul obligației de serviciu public, furnizorii de ultimă opțiune procură gaze naturale la cel mai mic preț, asigurînd, totodată, fiabilitatea furnizării gazelor naturale către consumatorii finali sînt obligați să încheie, să prelungească contractele de procurare a gazelor naturale în termene rezonabile și să le prezinte spre avizare Agenției cu cel puțin 15 zile înainte de expirarea contractelor precedente.

(9) Furnizorii care furnizează în contextul obligației de serviciu public, precum și furnizorii de ultimă opțiune își îndeplinesc obligațiile în limitele teritoriului stabilit de Agenție și trebuie să încheie, la solicitare, contracte de furnizare a gazelor naturale cu orice consumator final, care are dreptul la acest serviciu, în conformitate cu prezenta lege, cu respectarea Regulamentului de furnizare a gazelor naturale și la prețurile reglementate, aprobate de Agenție. Condițiile și termenele care trebuie respectate la încheierea contractelor de

furnizare a gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public se stabilesc în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(10) Termenele și condițiile de încheiere a contractelor de furnizare a gazelor naturale se stabilesc în prezenta lege și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(11) Furnizorii care furnizează în contextul îndeplinirii obligației de serviciu public și furnizorii de ultimă opțiune sînt în drept să vîndă gazele naturale și în condiții de piață, la prețuri negociate, cu condiția ținerii contabilității separate pentru fiecare tip de furnizare.

Articolul 86. Funcțiile și obligațiile furnizorului

(1) La desfășurarea activității sale, furnizorul este obligat să respecte prevederile prezentei legi și actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege, precum și să asigure continuitatea furnizării gazelor naturale la parametrii de calitate stabiliți și în conformitate cu clauzele contractelor de furnizare a gazelor naturale încheiate cu consumatorii finali.

(2) Fiecare furnizor este obligat să dispună de centre de deservire a consumatorilor finali, astfel încît ultimii să primească toate informațiile necesare, care să le permită să facă uz de drepturile care le sînt consfințite prin lege și prin alte acte normative în domeniu, inclusiv prin actele de reglementare aprobate de Agenție, în special:

a) informații privind prețurile practicate, precum și privind clauzele contractuale standard, condițiile ce trebuie îndeplinite pentru încheierea contractului de furnizare a gazelor naturale și alte informații relevante;

b) informații privind modalitățile de plată în termen, referitor la posibilele consecințe în cazul neachitării, a facturilor pentru gazele naturale consumate, precum și privind situațiile în care furnizorul este în drept să perceapă plata preventivă pentru gazele naturale furnizate consumatorilor finali;

c) informații privind procedura de schimbare a furnizorului, despre dreptul consumatorilor finali de a schimba furnizorul necondiționat și fără perceperea unei taxe, precum și referitor la dreptul consumatorului final de a primi o factură finală de achitare a plății pentru gazele naturale consumate, în termen de cel mult două săptămîni, după schimbarea furnizorului;

d) informații despre modalitățile de soluționare pe cale extrajudiciară a eventualelor neînțelegeri cu consumatorii finali, referitor la compensațiile ce urmează a fi achitate consumatorilor finali, precum și privind termenele de soluționare a reclamațiilor parvenite de la consumatorii finali;

e) informații despre modalitățile în care furnizorul urmează să comunice consumatorilor finali datele cu privire la consumul real de gaze naturale și la costuri reale;

f) informații cu privire la furnizarea lor a gazelor naturale conform parametrilor de calitate stabiliți, precum și referitor la drepturile de care dispun în calitate de consumatori mici sau în calitate de beneficiari ai serviciului de furnizare de ultimă opțiune;

g) alte informații în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(3) Informațiile enumerate în alin. (2) din prezentul articol urmează a fi publicate și pe pagina electronică a furnizorilor și ajustate periodic în cazul modificării legislației.

(4) Furnizorii care furnizează în contextul obligației de serviciu public și furnizorii de ultimă opțiune sînt obligați să înființeze și să asigure funcționarea unui serviciu telefonic, precum și să asigure ca centrele de deservire a consumatorilor finali să funcționeze conform programului de lucru de cel puțin 5 zile pe săptămînă, iar cel puțin o zi pe săptămînă să fie deschise pînă la ora 20:00. Personalul responsabil de examinarea reclamațiilor consumatorilor finali trebuie să dispună de dreptul real de a lua decizii, în numele furnizorului, și de posibilitatea de a conlucra cu operatorii de rețea pentru a soluționa problemele abordate de consumatorii finali, iar prezentarea informațiilor solicitate, gestionarea cererilor și a reclamațiilor consumatorilor finali, fixarea întîlnirilor cu reprezentanții furnizorului trebuie să fie posibilă, inclusiv prin telefon și prin posta electronică.

(5) Furnizorul este obligat să ofere consumatorilor finali posibilitatea de a achita consumul de gaze naturale prin mai multe modalități de plată, aplicate față de consumatorii finali în mod nediscriminatoriu. Orice diferență în ceea ce privește clauzele și condițiile privind plata urmează a fi argumentată din punctul de vedere al costurilor furnizorului. Furnizorul este în drept să solicite consumatorilor finali plata preventivă, conform estimărilor bazate pe consumul probabil, cu aplicarea de criterii echitabile, stabilite în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, inclusiv în cazul în care consumatorul se află în procedura de insolvabilitate.

(6) Fiecare furnizor facturează gazele naturale în baza unei facturi de plată, emise cu respectarea prevederilor Regulamentului de furnizare a gazelor naturale. Furnizorul include în factura pentru gazele naturale furnizate și costurile suportate în legătură cu prestarea lui a serviciilor de transport, de distribuție a gazelor naturale. Furnizorul poate include în factura de furnizare a gazelor naturale și alte taxe în conformitate cu legea și cu Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(7) Furnizorul este obligat să indice în factura de plată și în materialele promoționale, puse la dispoziția consumatorilor finali:

a) informații cu privire la contribuția fiecărei surse de gaze naturale în structura totală utilizată de furnizor la aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale;

b) informații cu privire la dreptul consumatorilor de a soluționa pe cale extrajudiciară neînțelegerile cu furnizorul, precum și termenele în care este în drept să conteste decizia furnizorului.

(8) Furnizorul este obligat să indice în factura de plată, în materiale promoționale informația cu privire la consumul de gaze naturale a consumatorului final, astfel încît acesta să aibă posibilitatea să-și regularizeze propriul consum de gaze naturale, referitor la prețurile aplicate, precum și cu

privire la costul gazelor naturale consumate. Informația respectivă se comunică la intervale de timp corespunzătoare, reieșind din capacitatea echipamentelor de măsurare instalate la consumatorii finali și ținând cont de periodicitatea de citire a indicațiilor echipamentului de măsurare, precum și de raportul eficacitate-costuri al acestor măsuri. Se interzice furnizorului să perceapă de la consumatorii finali plăți suplimentare pentru acest serviciu.

(9) Anual, fiecare furnizor este obligat să elaboreze și să publice pe pagina sa electronică un program de acțiuni referitor la acordarea asistenței consumatorilor finali privind: realizarea obligațiilor contractuale, prevenirea suspendării furnizării gazelor naturale, sprijinirea furnizării gazelor naturale consumatorilor finali în locuri depărtate de centrele urbane, precum și referitor la promovarea eficienței energetice.

(10) Anual, pînă la 30 aprilie, fiecare furnizor întocmește și prezintă Agenției un raport privind activitatea sa din anul precedent. Raportul respectiv se publică și pe pagina electronică a furnizorului.

(11) Fiecare furnizor este obligat să întreprindă măsurile necesare în vederea oferirii asistenței și a protejării intereselor consumatorilor finali, precum și în legătură cu examinarea plîngerilor acestora în mod eficient, inclusiv pentru soluționarea litigiilor pe cale extrajudiciară.

(12) Furnizorul este obligat să exercite și alte funcții, să îndeplinească alte obligații stabilite prin prezenta lege și prin actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege.

Articolul 87. Contractul de furnizare a gazelor naturale

(1) Furnizarea gazelor naturale consumatorilor finali se efectuează numai în baza unui contract de furnizare a gazelor naturale, încheiat între furnizor și consumatorul final, în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(2) Contractul de furnizare a gazelor naturale trebuie să conțină în mod obligatoriu următoarele:

- a) denumirea și adresa furnizorului;
- b) obiectul contractului, parametrii de calitate a gazelor naturale furnizate;
- c) mijloacele prin care se pot obține informații actualizate despre prețurile în vigoare;
- d) cazurile și condițiile de întrerupere a furnizării gazelor naturale, de deconectare sau de reconectare la rețelele de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali;
- e) durata contractului, cazurile și modalitatea de prelungire, modificare, suspendare și reziliere a contractului de furnizare a gazelor naturale, inclusiv să prevadă expres dreptul consumatorilor finali de a rezilia contractul, în mod unilateral și gratuit;
- f) prevederi referitor la modalitatea de notificare de către furnizor a consumatorului final cu privire la majorarea prețului de furnizare a gazelor naturale înainte de aplicarea acestuia;

- g) tipurile de servicii de întreținere oferite, în cazul în care sînt oferite;
- h) termenele de plată, modalitățile de plată, cazurile în care furnizorul este în drept să impună plata preventivă pentru consumul de gaze naturale, precum și măsurile ce vor fi întreprinse de furnizor în cazul nerespectării de către consumatorul final a obligațiilor contractuale;
- i) eventualele compensații și modalități de rambursare care se aplică în cazul în care furnizorul nu-și îndeplinește obligațiile contractuale, inclusiv în cazul facturării eronate sau dacă furnizorul își îndeplinește obligațiile contractuale cu întârziere sau în mod defectuos;
- j) modalitățile de inițiere a procedurilor de soluționare a neînțelegerilor aferente neexecutării sau executării defectuoase a clauzelor contractuale;
- k) drepturile și obligațiile furnizorului și ale consumatorului final, inclusiv informații cu privire la gestionarea recomandărilor.

(3) Condițiile contractuale trebuie să fie echitabile și urmează să fie prezentate potențialului consumator final, în prealabil, înainte de încheierea contractului de furnizare a gazelor naturale. În cazul în care contractul de furnizare a gazelor naturale se încheie prin intermediari, consumatorul final urmează să fie notificat cu privire la condițiile contractuale înainte de încheierea contractului.

(4) Furnizorul este obligat să elaboreze și să publice pe pagina electronică și să comunice prin utilizarea altor metode transparente clauzele contractuale standard ale contractului de furnizare a gazelor naturale, propus pentru negocieri consumatorilor finali. Clauzele contractuale standard urmează a fi elaborate în conformitate cu prezenta lege, precum și potrivit Regulamentului de furnizare a gazelor naturale. Clauzele contractuale standard pot fi detaliate și completate în anexe și în alte acte adiționale. Furnizorul și consumatorul final pot prevedea în contractul de furnizare a gazelor naturale posibilitatea reducerii volumului de gaze naturale în anumite perioade de timp ale zilei. Clauzele contractuale obligatorii ce urmează a fi introduse în contractul de furnizare a gazelor naturale încheiat în legătură cu furnizarea în contextul obligației de serviciu public și în legătură cu furnizarea de ultimă opțiune se aprobă de Agenție.

(5) Contractul de furnizare a gazelor naturale trebuie să fie elaborat cu utilizarea unui limbaj clar, inteligibil și neechivoc. Se interzice furnizorului să oblige consumatorii finali la prezentarea de documentație contractuală excesivă, să instituie în sarcina consumatorilor finali obligații administrative excesive, precum și să recurgă la practici de vânzare incorecte sau înșelătoare. Se interzice furnizorului să introducă în contract clauze care să interzică sau să condiționeze schimbarea furnizorului de către consumatorul final respectiv, precum și să perceapă de la consumatorul final taxă pentru rezilierea contractului. Clauzele contractuale care conțin asemenea prevederi sînt nule de drept.

(6) Contractul de furnizare a gazelor naturale se încheie dacă instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final sînt racordate la rețelele de gaze naturale, cu respectarea normelor de siguranță. Instalațiile de gaze naturale ale consumatorilor finali nu trebuie să pună în pericol viața și sănătatea oamenilor, să prejudicieze proprietatea, să provoace deranjamente în funcționarea normală a

obiectelor sistemului de gaze naturale și să împiedice furnizarea gazelor naturale către alți consumatori.

(7) Furnizorul care furnizează în contextul obligației de serviciu public, furnizorul de ultimă opțiune este obligat să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu potențialul consumator final care a îndeplinit sau care întrunește condițiile de încheiere a contractului, în conformitate cu prezenta lege și cu Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(8) Pentru achitarea cu întârziere a consumului de gaze naturale, consumatorii finali plătesc penalitate în mărime determinată și în modul stabilit prin contract, în urma negocierilor. Quantumul penalității este negociabil, dar nu poate depăși rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în monedă națională de băncile comerciale, pentru un an, înregistrată în anul precedent și publicată în raportul Băncii Naționale a Moldovei. La solicitarea consumatorilor finali, furnizorii vor renegocia quantumul penalității stabilite în contractele de furnizare încheiate cu toți consumatorii finali, cu respectarea plafonului maxim stabilit.

(9) Furnizorul poate solicita operatorului de sistem deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali doar în cazurile și cu respectarea termenelor și a condițiilor stabilite în prezenta lege și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(10) Furnizorul este obligat să notifice consumatorul final despre propunerea de a modifica contractul de furnizare a gazelor naturale, cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte, precum și despre faptul că acesta din urmă este în drept să nu accepte modificarea sau să rezilieze contractul de furnizare a gazelor naturale în caz de dezacord. Furnizorul este obligat, în mod direct, transparent și inteligibil, să notifice consumatorii finali despre orice majorare a prețurilor, nu mai târziu de sfârșitul primei perioade de facturare care urmează intrării în vigoare a majorării.

(11) Cu excepția cazurilor de neachitare de către consumatorul final a facturilor pentru gazele naturale, furnizorul poate rezilia în mod unilateral contractul de furnizare a gazelor naturale cu condiția expedierii consumatorului final a notificării prealabile cu cel puțin 30 de zile calendaristice înainte. Furnizorul care furnizează în contextul obligației de serviciu public, furnizorul de ultimă opțiune este în drept să suspende sau să rezilieze în mod unilateral contractul de furnizare a gazelor naturale numai în cazurile și cu respectarea condițiilor stabilite în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(12) Furnizorul este obligat să depună toată diligența pentru soluționarea pe cale extrajudiciară a neînțelegerilor aferente executării contractului de furnizare a gazelor naturale și să pună în aplicare un mecanism eficient și nediscriminatoriu de rambursare a cheltuielilor sau de achitare a compensațiilor consumatorilor finali.

Articolul 88. Procedura de schimbare a furnizorului

(1) Orice consumator final este eligibil și are dreptul să-și schimbe furnizorul. Procedura de schimbare a furnizorului de către consumatorii finali se

stabilește într-un regulament aprobat de Agenție. Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului reglementează în special:

- a) etapele procedurii de schimbare a furnizorului;
- b) condițiile care trebuie îndeplinite de către furnizorul nou;
- c) drepturile și obligațiile furnizorului nou în raport cu celelalte părți implicate în procesul de schimbare a furnizorului;
- d) drepturile și obligațiile furnizorului actual în contextul rezilierii contractului de furnizare a gazelor naturale;
- e) drepturile și obligațiile operatorului de sistem care exploatează rețelele de gaze naturale la care sînt racordate instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final;
- f) drepturile și obligațiile consumatorului final care inițiază procedura de schimbare a furnizorului;
- g) modalitățile de soluționare a obligațiilor financiare anterioare ale consumatorilor finali.

(2) Schimbarea furnizorului se efectuează în termen de cel mult 20 de zile calendaristice, în baza unei cereri depuse de consumatorul final. Procedura de schimbare a furnizorului poate fi gestionată de consumatorul final sau de furnizorul nou, în baza procurii de reprezentare a consumatorului final, întocmită cu respectarea prevederilor Codului civil.

(3) În cazul schimbării furnizorului, operatorul de sistem este obligat, la solicitarea consumatorului final, să încheie cu acesta sau cu furnizorul nou, contract pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, contract pentru prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale pentru locul (-urile) de consum indicate de consumatorul final. Pentru consumatorul final care schimbă furnizorul se aplică principiul „capacitatea urmează consumatorul”.

(4) Furnizorul actual este obligat să furnizeze gaze naturale unui consumator final care a inițiat procedura de schimbare a furnizorului pînă la rezilierea contractului de furnizare a gazelor naturale. Se interzice furnizorului actual, precum și operatorului de sistem să perceapă de la consumatorii finali plăți pentru schimbarea furnizorului, pentru încheierea contractului de furnizare a gazelor naturale, a contractelor pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale, a contractelor pentru prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale sau să împiedice în vreun mod derularea procedurii de schimbare a furnizorului de către consumatorul final.

(5) Echipamentul de măsurare, montat la locul (-urile) de consum al(e) consumatorului noncasnic care solicită schimbarea furnizorului, trebuie să permită înregistrarea orară a consumului de gaze naturale și să corespundă prevederilor Regulamentului privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale. În situația în care echipamentul de măsurare instalat la locul de consum al consumatorului noncasnic, pentru care se schimbă furnizorul, nu corespunde cerințelor stabilite în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale sau dacă nu permite înregistrarea orară a consumului de gaze naturale, echipamentul de măsurare se înlocuiește de către

consumatorul noncasnic, din contul său, pînă la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului.

(6) Furnizorul actual este obligat să expedieze consumatorului final o factură finală, de plată, în termen de cel mult două săptămîni de la schimbarea furnizorului, în baza indicațiilor echipamentului de măsurare expediate lui de operatorul de sistem. Eventualele litigii ce survin între furnizorul actual, furnizorul nou și operatorul de sistem în legătură cu schimbarea furnizorului se soluționează pe cale amiabilă sau în instanța de judecată. Orice litigiu dintre furnizorul actual și consumatorul final care nu ține de achitarea plății pentru furnizarea gazelor naturale, nu suspendă procedura de schimbare a furnizorului și punerea în aplicare a unui nou contract de furnizare a gazelor naturale.

(7) Operatorul de sistem și furnizorii țin evidență separată a reclamațiilor referitoare la schimbarea furnizorului și raportează, trimestrial, Agenției în legătură cu aplicarea și respectarea Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului, inclusiv cu privire la reclamațiile parvenite de la consumatorii finali în contextul schimbării furnizorului.

Articolul 89. Furnizarea gazelor naturale în contextul obligației de serviciu public

(1) Consumatorii casnici și societățile comerciale mici au dreptul de a fi aprovizionați cu gaze naturale de către furnizorii cărora le-a fost impusă obligația de serviciu public la parametri de calitate stabiliți, la tarife rezonabile, transparente, nediscriminatorii și ușor comparabile, în conformitate cu termenele și cu condițiile stipulate în prezenta lege și în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(2) În limitele teritoriului autorizat prin licență pentru un operator de distribuție, Agenția poate impune unui sau mai multor furnizori obligația de serviciu public de a furniza gaze naturale consumatorilor finali specificați în alin. (1) din prezentul articol.

(3) Drepturile și obligațiile furnizorului care furnizează în contextul obligației de serviciu public, precum și termenele și condițiile în care urmează să fie furnizate gazele naturale consumatorilor specificați în alin. (1) din prezentul articol se stabilesc în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(4) Anual, pînă la 30 aprilie, furnizorii care furnizează în contextul obligației de serviciu public elaborează și prezintă Agenției raportul cu privire la activitatea desfășurată în anul precedent în legătură cu furnizarea în contextul obligației de serviciu public. Raportul respectiv se publică pe pagina electronică a furnizorului respectiv.

Articolul 90. Furnizarea de ultimă opțiune

(1) Consumatorii finali care și-au pierdut furnizorul în anumite circumstanțe (furnizorul își încetează activitatea, furnizorul i s-a suspendat sau i s-a retras licența, furnizorul este în imposibilitate de a furniza gaze naturale) au dreptul de a li se furniza gaze naturale, pentru o anumită perioadă de timp, de

către furnizorul, care are obligația de serviciu public de a asigura furnizarea de ultimă opțiune.

(2) Prin hotărîrea aprobată în temeiul art. 11 din prezenta lege, Agenția poate impune unui sau mai multor furnizori obligația de serviciu public de a asigura furnizarea de ultimă opțiune. În eventualitatea survenirii circumstanțelor invocate în alin. (1) din prezentul articol, furnizorul de ultimă opțiune furnizează gaze naturale pentru consumatorii finali care și-au pierdut furnizorul, în condiții reglementate și la prețurile reglementate aprobate de Agenție. Agenția este în drept să impună obligația de furnizare de ultimă opțiune furnizorilor care furnizează în contextul obligației de serviciu public.

(3) Furnizorul care își încetează activitatea de furnizare sau este în imposibilitate de a furniza gaze naturale este obligat să notifice Agenția în conformitate cu prevederile stabilite în art. 15 alin. (7)-(8) din prezenta lege.

(4) La primirea notificării, Agenția identifică furnizorul de ultimă opțiune care își desfășoară activitatea în limitele teritoriului în care se află locurile de consum ale consumatorilor finali respectivi și aprobă hotărîrea privind asigurarea furnizării de ultimă opțiune consumatorilor finali deserviți de furnizorul care își încetează activitatea de furnizare sau este în imposibilitate de a furniza gaze naturale. Furnizorul de ultimă opțiune preia consumatorii finali, în baza hotărîrii Agenției, fără prezentarea unei cereri speciale de către consumatorii finali respectivi.

(5) Furnizorul care își încetează activitatea de furnizare sau este în imposibilitate de a furniza gaze naturale este obligat să notifice cu cel puțin 30 de zile lucrătoare înainte operatorul de sistem care deservește consumatorii săi finali cu privire la data încetării furnizării gazelor naturale, precum și despre trecerea acestora la furnizorul de ultimă opțiune desemnat de Agenție.

(6) Operatorul de sistem prezintă Agenției și furnizorului de ultimă opțiune, în termen de 5 zile lucrătoare din data notificării primite în conformitate cu alin. (5) din prezentul articol, informații despre consumatorii finali care urmează să fie preluați de furnizorul de ultimă opțiune.

(7) Procedura cu privire la ieșirea unui furnizor de pe piața gazelor naturale, indiferent de forma sau de cauzele ieșirii, precum și referitor la transmiterea consumatorilor finali furnizorului de ultimă opțiune se stabilește în Regulile pieței gazelor naturale.

(8) Furnizorul de ultimă opțiune furnizează gazele naturale consumatorilor finali pentru o perioadă de cel mult 4 luni. Pînă la expirarea perioadei de 4 luni, consumatorii finali ai furnizorului de ultimă opțiune sînt obligați să încheie un contract de furnizare a gazelor naturale la prețuri negociate sau un contract de furnizare a gazelor naturale în contextul prevederilor art. 89 din prezenta lege. În cazul în care un consumator final nu îndeplinește această cerință, la solicitarea furnizorului de ultimă opțiune, operatorul de sistem este obligat să deconecteze la cererea furnizorului de ultimă opțiune instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final în cauză, după notificarea prealabilă expediată consumatorului final cu 15 zile calendaristice înainte.

(9) În cazul furnizării de ultimă opțiune, contractul de furnizare a gazelor naturale se consideră ca fiind încheiat începând cu ziua în care furnizarea fizică este stabilită și asigurată către consumatorul final, indiferent dacă respectivul consumator final a depus sau nu cererea privind furnizarea gazelor naturale, în termenele și în condițiile stabilite în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(10) Furnizorul de ultimă opțiune pune la dispoziția consumatorului final contractul de furnizare a gazelor naturale, în scris, în termen de cel mult 8 zile calendaristice din data începerii furnizării de ultimă opțiune.

(11) Furnizorul de ultimă opțiune este în drept să solicite operatorului de sistem să deconecteze instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final care nu a efectuat plata pentru gazele naturale furnizate.

(12) Drepturile și obligațiile furnizorului de ultimă opțiune, precum și termenele și condițiile în care urmează să fie asigurată furnizarea de ultimă opțiune se stabilesc în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale.

(13) Furnizorul de ultimă opțiune este obligat să țină evidență separată pe categorii de consumatori și să întocmească rapoarte separate pentru furnizarea de ultimă opțiune.

(14) Anual, pînă la 30 aprilie, furnizorii de ultimă opțiune elaborează și prezintă Agenției raportul cu privire la activitatea desfășurată în anul precedent în calitate de furnizor de ultimă opțiune. Raportul respectiv trebuie să conțină informații cu privire la: numărul consumatorilor finali care au beneficiat de furnizarea de ultimă opțiune, volumul gazelor naturale furnizate, precum și durata medie de furnizare a gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligației de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune și se publică pe pagina electronică a furnizorului de ultimă opțiune.

Articolul 91. Păstrarea și prezentarea informației de către furnizor

(1) Furnizorul este obligat să păstreze timp de cel puțin 5 ani și să prezinte, la solicitare Agenției, Consiliului Concurenței, organelor centrale de specialitate ale administrației publice, precum și Secretariatului Comunității Energetice, informații și documente cu privire la contractele de furnizare a gazelor naturale încheiate cu consumatorii angro, cu operatorii de sistem și cu operatorii depozitelor de stocare.

(2) Aceste informații trebuie să conțină detalii privind caracteristicile tranzacțiilor corespunzătoare, precum normele privind durata, furnizarea, decontarea, cantitatea, datele și orele de executare, prețurile tranzacției, mijloacele de identificare ale consumatorilor angro, ale operatorilor de sistem și ale operatorilor depozitelor de stocare, în cauză, precum și detaliile specifice ale tuturor contractelor de furnizare a gazelor naturale.

(3) Agenția poate decide să prezinte participanților la piața gazelor naturale o parte din aceste informații, cu condiția nedivulgării informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată cu privire la anumiți participanți la piața gazelor naturale sau referitor la unele tranzacții de pe piața gazelor naturale.

CAPITOLUL XIII

PIAȚA GAZELOR NATURALE

Articolul 92. Principii generale

(1) Toate tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale, a altor produse conexe se efectuează pe piața gazelor naturale, care este compusă din piața angro a gazelor naturale și piața gazelor naturale cu amănuntul.

(2) Dreptul de participare la piața gazelor naturale aparține tuturor producătorilor, furnizorilor și consumatorilor, care își desfășoară activitatea pe piața gazelor naturale din Republica Moldova.

(3) Funcționarea pieței gazelor naturale, precum și reglementarea drepturilor și a obligațiilor participanților la piața gazelor naturale se efectuează în conformitate cu termenele și condițiile stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale.

(4) Operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție și operatorii depozitelor de stocare sînt participanți specifici ai pieței gazelor naturale și sînt în drept să participe pe piața gazelor naturale numai în condițiile stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale.

(5) Operatorii sistemelor de transport, în limitele funcțiilor stabilite, prezintă Agenției informația necesară ce ține de activitatea pe piața gazelor naturale și informează Agenția cu privire la orice încălcări depistate sau potențiale din partea participanților la piața gazelor naturale.

(6) Anual, pînă la 1 martie, Agenția elaborează și publică raportul privind piața gazelor naturale, care trebuie să conțină informații detaliate cu privire la organizarea și funcționarea pieței gazelor naturale, referitor la activitatea participanților la piața gazelor naturale, precum și informații privind tendințele evoluțiilor înregistrate pe piața gazelor naturale. Raportul Agenției privind piața gazelor naturale se publică pe pagina electronică a Agenției.

Articolul 93. Deschiderea și reciprocitatea

(1) Toți consumatorii finali sînt eligibili și au dreptul la libera alegere a furnizorului și la schimbarea furnizorului.

(2) La deschiderea pieței de gaze naturale, contractele de furnizare a gazelor naturale încheiate cu un consumator eligibil al unui stat-membru al Comunității Energetice se consideră valabile în cazul în care consumatorul respectiv este declarat eligibil atît în statul din care provine, cît și în statul în care achiziționează gaze naturale.

Articolul 94. Piața angro a gazelor naturale

(1) Tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale, inclusiv tranzacțiile de import sau export, tranzacțiile de vânzare-cumpărare a capacităților de interconexiune, a altor produse conexe la care participă producătorii, operatorii sistemelor transport, operatorii sistemelor de distribuție,

operatorii depozitelor de stocare și furnizorii, se efectuează pe piața angro a gazelor naturale.

(2) Piața angro a gazelor naturale este organizată și funcționează în conformitate cu prezenta lege și cu Regulile pieței gazelor naturale.

(3) Tranzacțiile de vânzare-cumpărare se efectuează de către participanții la piața gazelor naturale în bază de contracte bilaterale, care se formează în baza cererii și ofertei, ca rezultat al unor mecanisme concurențiale sau în baza negocierilor. Participanții sînt în drept să se angajeze în tranzacții bilaterale, inclusiv în tranzacții bilaterale de export al gazelor naturale sau de import al gazelor naturale, cu respectarea obligațiilor stabilite în prezenta lege și în Regulile pieței gazelor naturale.

(4) Tranzacțiile de vânzare-cumpărare se desfășoară în mod transparent, public și nediscriminatoriu.

Articolul 95. Piața gazelor naturale cu amănuntul

(1) Pe piața gazelor naturale cu amănuntul se efectuează tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale dintre furnizori și consumatorii finali în vederea satisfacerii consumului propriu al acestora.

(2) Pe piața gazelor naturale cu amănuntul tranzacțiile de vânzare-cumpărare se efectuează în conformitate cu contractele de furnizare a gazelor naturale, încheiate între furnizori și consumatorii finali.

(3) Pe piața cu amănuntul furnizorii vînd gaze naturale consumatorilor eligibili la prețuri negociate, în baza contractelor bilaterale încheiate cu aceștia. Tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale pe piața cu amănuntul se desfășoară în mod transparent, public și nediscriminatoriu.

(4) În contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public, furnizorii specificați în art. 89 din prezenta lege și furnizorii de ultimă opțiune furnizează consumatorilor finali gaze naturale la prețuri reglementate, aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege.

Articolul 96. Regulile pieței gazelor naturale

(1) Principiile, modul de organizare și de funcționare a pieței gazelor naturale se definesc în regulile pieței gazelor naturale aprobate de Agenție.

(2) Principiile de bază ale Regulilor pieței gazelor naturale constau în crearea cadrului legal adecvat pentru efectuarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare cu respectarea principiilor de transparență, de publicitate și de nediscriminare, precum și în asigurarea prestării serviciilor de sistem în bază de criterii obiective, transparente și nediscriminatorii.

(3) Regulile pieței gazelor naturale reglementează în special:

a) structura pieței gazelor naturale;

b) procedurile, principiile și standardele de organizare și de funcționare a pieței gazelor naturale, în funcție de modelul pieței gazelor naturale aplicat;

c) tipurile de contracte încheiate pe piața gazelor naturale și clauzele obligatorii ce urmează a fi introduse în contractele încheiate pe piața contractelor bilaterale reglementată;

d) metodele de calcul a fluxurilor efective de gaze naturale pe piața gazelor naturale, a volumelor de gaze naturale procurate de participanții la piața gazelor naturale în conformitate cu contractele încheiate, de evidență a cantității de gaze naturale la hotarele externe și interne ale rețelelor de transport al gazelor naturale.

e) procedurile și metodele de evidență a tranzacțiilor efectuate pe piața gazelor naturale;

f) procedura de efectuare a notificărilor fizice de către participanții la piața gazelor naturale;

g) procedurile și metodele aferente stabilirii și menținerii bazei de date pentru necesitățile pieței gazelor naturale;

h) procedurile și metodele aferente achiziției serviciilor de sistem și cele aferente achiziției gazelor naturale pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;

i) drepturile și obligațiile participanților la piața gazelor naturale, inclusiv obligațiile participanților la piața gazelor naturale în legătură cu echilibrarea;

j) metodele de calculare a dezechilibrelor cantitative provocate de participanții la piața gazelor naturale și a decontărilor financiare pentru dezechilibrele provocate pe piața gazelor naturale;

k) alte aspecte necesare pentru organizarea și funcționarea pieței gazelor naturale.

Articolul 97. Promovarea și monitorizarea concurenței pe piața gazelor naturale

(1) Agenția asigură crearea condițiilor necesare pentru o concurență efectivă pe piața gazelor naturale și pentru dezvoltarea acesteia, inclusiv prin promovarea în actele sale normative de reglementare a principiilor de echitate, transparență și nediscriminare, și monitorizează piața gazelor naturale, precum și efectuează controale pentru depistarea în timp util a abuzurilor pe piața gazelor naturale.

(2) Pentru îndeplinirea funcțiilor stabilite în alin. (1) din prezentul articol, Agenția efectuează, cel puțin la fiecare doi ani, studiu de piață, în baza rezultatelor căruia stabilește măsuri necesare și proporționale pentru promovarea unei concurențe eficiente pe piața gazelor naturale și, pe cale de consecință, pentru crearea premiselor necesare funcționării unei piețe eficiente a gazelor naturale.

(3) Studiul de piață se efectuează în baza hotărârii Agenției și cuprinde următoarele.

a) descrierea și obiectul pieții gazelor naturale;

b) evaluarea nivelului de eficiență, de concurență și de transparență pe piața gazelor naturale și evaluarea cantitativă a concentrației pe piața gazelor naturale, inclusiv prin aplicarea de indicatori de concentrare a pieței stabiliți în Regulile pieței gazelor naturale;

c) indicii privind întreprinderile de gaze naturale care dețin poziție dominantă pe piața gazelor naturale;

d) concluziile studiului de piață, care vor include rezultatele investigațiilor și măsurile necesare de a fi luate pentru asigurarea unei concurențe loiale pe piața gazelor naturale.

(4) În legătură cu efectuarea studiului de piață, Agenția inițiază consultări publice în conformitate cu termenele și condițiile stipulate în Legea privind transparența în procesul decizional. Comentariile primite în timpul consultărilor publice se reflectă în raportul Agenției.

(5) Orice studiu de piață inițiat va fi efectuat în cel mai eficient mod, în termen de până la patru luni de la data aprobării hotărârii corespunzătoare de către Agenție. În caz de necesitate, acest termen poate fi prelungit de Agenție, în mod rezonabil și justificat pentru o perioadă de cel mult patru luni. Studiul de piață se finalizează prin adoptarea hotărârii Consiliului de administrație al Agenției, în care se reflectă rezultatele obținute în urma studiului efectuat și măsurile necesare de a fi luate pentru funcționarea normală a pieței și pentru dezvoltarea concurenței loiale pe piața gazelor naturale.

(6) Agenția este în drept să inițieze la cererea unui participant la piața gazelor naturale, la sesizarea unui organ specializat al administrației publice centrale, a unei autorități publice sau la cererea unui participant la piața gazelor naturale investigații pe piața gazelor naturale.

(7) Investigația Agenției se efectuează în cel mai eficient mod în timp de 4 luni, termen care poate fi prelungit în baza hotărârii motivate a Agenției pentru cel mult 4 luni. Rezultatele investigației se reflectă într-o hotărâre a Agenției în care se reflectă circumstanțele constatate și decizia aprobată de Consiliul de administrație, inclusiv privind suspendarea temporară sau retragerea licenței unui participant la piața gazelor naturale sau privind suspendarea participării acestuia, temporar sau definitiv, pe piața gazelor naturale. Dacă în urma investigației sînt depistate semne de încălcare a legislației concurențiale, Agenția comunică acest fapt Consiliului Concurenței.

(8) Raportul Agenției privind aprecierea nivelului de concurență pe piața gazelor naturale, precum și hotărârile privind investigațiile efectuate pe piața gazelor naturale se publică pe pagina electronică a Agenției.

Capitolul XIV

REGLEMENTAREA PREȚURILOR, A TARIFELOR ȘI SEPARAREA CONTABILITĂȚII

Articolul 98. Prețuri și tarife aplicate în sectorul gazelor naturale

(1) În sectorul gazelor naturale se aplică următoarele prețuri și tarife:

a) prețuri negociabile, rezultate din cerere și ofertă pe piețele de gaze naturale;

b) prețuri și tarife reglementate.

(2) La categoria de prețuri și tarife reglementate se atribuie:

a) tarife reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, inclusiv tarifele de tip intrare și ieșire;

b) tarifele reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, tarifele diferențiate în funcție de nivelul de presiune a rețelelor de distribuție a gazelor naturale;

c) tarifele reglementate pentru serviciul de stocare a gazelor naturale;

d) prețurile reglementate pentru furnizarea de ultimă opțiune, pentru furnizarea în contextul obligației de serviciu public, inclusiv prețurile diferențiate în funcție de consum;

e) tarifele reglementate pentru serviciile auxiliare prestate de operatorul sistemului de transport și de operatorii sistemelor de distribuție, inclusiv tarifele de racordare și tarifele de reconectare.

(3) Prețurile și tarifele reglementate indicate în alin. (2) din prezentul articol se determină în conformitate cu metodologiile de calculare, de aprobare și de aplicare ale acestora, elaborate și aprobate în conformitate cu prezenta lege.

(4) Furnizorii de gaze naturale negociază cu consumatorii finali prețul la gazele naturale în conformitate cu cererea și oferta pe piețele de gaze naturale, cu excepția situațiilor în care gazele naturale se furnizează la prețuri reglementate.

Articolul 99. Metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate

(1) Metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate indicate în art. 98 alin. (2) din prezenta lege se elaborează și se aprobă de către Agenție, în conformitate cu prezenta lege.

(2) Metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate, menționate în alin. (1) din prezentul articol, se bazează pe următoarele principii:

a) funcționarea eficientă și asigurarea viabilității financiare a întreprinderilor de gaze naturale în baza costurilor justificate și strict necesare pentru desfășurarea activităților reglementate;

b) alimentarea în mod continuu și fiabil a consumatorilor cu gaze naturale cu respectarea parametrilor de calitate și a indicatorilor de calitate stabiliți;

c) desfășurarea activităților reglementate în condiții de siguranță;

d) orientarea sistemului de determinare a prețurilor și a tarifelor reglementate, astfel încât întreprinderile de gaze naturale și consumatorii finali să fie motivați în creșterea eficienței energetice, prin stabilirea de stimulente corespunzătoare atât pe termen scurt, cât și pe termen lung;

e) promovarea investițiilor eficiente în sectorul gazelor naturale;

f) eliminarea subvențiilor încrucișate;

g) prețurile și tarifele reglementate trebuie să fie justificate, rezonabile, verificabile, nediscriminatorii, transparente, bazate pe performanță și pe criterii obiective, precum și să conțină o rată rezonabilă de rentabilitate.

(3) Metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate, menționate în alin. (1) din prezentul articol, trebuie să includă:

- a) componența și modul de calculare a:
- cheltuielilor aferente procurării de gaze naturale, inclusiv pentru acoperirea nivelului rezonabil și justificat al consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale din rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;
  - cheltuielilor materiale;
  - cheltuielilor cu personalul;
  - cheltuielilor privind amortizarea imobilizărilor corporale și necorporale, inclusiv în cazul reevaluării acestora pentru a asigura ca activele respective să nu fie depreciate mai mult de o dată și pentru a exclude activele care au fost obținute gratuit, prin donații și granturi;
  - cheltuielilor aferente exploatării eficiente și întreținerii obiectelor sistemului de gaze naturale;
  - cheltuielilor de distribuție și administrative;
  - altor cheltuieli justificate și necesare pentru desfășurarea activității operaționale;
  - nivelului rentabilității determinat în funcție de metoda costului mediu ponderat al capitalului (pentru activitățile reglementate de stocare, de transport sau de distribuție a gazelor naturale);
  - devierilor tarifare create în perioada anterioară de aplicare a tarifelor și a prețurilor reglementate.
- b) determinarea costurilor necesare de a fi incluse în preț, în tarif, reglementat, separat pentru fiecare activitate desfășurată de întreprinderea de gaze naturale;
- c) condițiile de utilizare a costurilor privind amortizarea imobilizărilor corporale și necorporale, a costurilor materiale, de întreținere și de exploatare și modul de includere a acestor costuri în prețurile și în tarifele reglementate în cazul utilizării lor în alte scopuri sau în cazul neutilizării lor;
- d) nivelul consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale, determinat în conformitate cu metodologiile aprobate de Agenție;
- e) modul de recuperare prin prețuri și tarife reglementate a investițiilor efectuate, metoda de determinare și de aplicare a ratei de rentabilitate, pe tip de activitate. La aplicarea ratei de rentabilitate nu se ia în considerare valoarea ce a rezultat în urma reevaluării imobilizărilor corporale și necorporale, valoarea activelor achitate de consumatori, precum și activele care au fost obținute gratuit, prin donații și granturi;
- f) metoda de separare a cheltuielilor comune ale întreprinderii și rentabilității, pe tipuri de activități practicate de întreprindere și/sau în funcție de tipul rețelelor de gaze naturale;
- g) modul de determinare și de aplicare a tarifelor diferențiate în funcție de nivelul de presiune din rețelele de gaze și în funcție de consum;
- h) modul de ajustare a prețurilor și tarifelor reglementate.
- (4) Nivelul rentabilității pentru activitatea reglementată de furnizare a gazelor naturale se stabilește în metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a

prețurilor reglementate, astfel încât furnizorii să obțină un profit rezonabil și cu respectarea principiilor de echitate și de nediscriminare între furnizorii din aceeași categorie.

(5) Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifului reglementat pentru serviciul de transport al gazelor naturale trebuie să stabilească modul de determinare a tarifelor de intrare și de ieșire în/din sistemul de transport, mecanismele și metoda de stabilire a ratelor de alocare a costurilor în raport cu punctele de intrare și de ieșire.

(6) Prețurile și tarifele reglementate, precum și metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a acestora trebuie să fie nediscriminatorii, evitându-se discriminarea între activități, între categoriile de consumatori și categoriile de utilizatori de sistem.

(7) Metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate, menționate în alin. (1) din prezentul articol, se aprobă de Agenție și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, precum și se plasează pe pagina electronică a Agenției și a întreprinderilor de gaze naturale.

Articolul 100. Determinarea, aprobarea și monitorizarea aplicării prețurilor și a tarifelor reglementate

(1) Prețurile și tarifele reglementate în sectorul gazelor naturale se determină anual de către întreprinderile de gaze naturale, în conformitate cu metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate, precum și potrivit termenelor și condițiilor stabilite în Regulamentul privind procedurile de prezentare și de examinare a cererilor titularilor de licențe privind aprobarea prețurilor și a tarifelor reglementate, aprobat de Agenție.

(2) Prețurile și tarifele reglementate, determinate de întreprinderile de gaze naturale, conform prevederilor alin. (1) din prezentul articol, se prezintă Agenției spre examinare și aprobare.

(3) Agenția, în conformitate cu art. 7 alin. (2), cu art. 8 și cu art. 9 din prezenta lege, examinează și aprobă hotărîrea privind aprobarea prețurilor și a tarifelor respective.

(4) Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să prezinte Agenției informațiile care îi sînt necesare pentru examinarea și justificarea cheltuielilor, precum și a corectitudinii calculării prețurilor și a tarifelor reglementate.

(5) Hotărîrile Agenției cu privire la aprobarea tarifelor reglementate se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, se plasează pe pagina electronică a Agenției și a întreprinderilor de gaze naturale.

(6) Agenția supraveghează și monitorizează aplicarea de către întreprinderile de gaze naturale a metodologiilor de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate, precum și aplicarea corectă a prețurilor și a tarifelor reglementate, aprobate de Agenție.

Articolul 101. Separarea contabilității

(1) Întreprinderile de gaze naturale, indiferent de forma de proprietate și de forma juridică, întocmesc, supun auditului și publică situațiile lor financiare anuale.

(2) Pentru a se evita discriminarea, subvenționările încrucișate și denaturarea concurenței, întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să țină în sistemul lor de contabilitate internă conturi contabile separate pentru fiecare din activitățile de transport de distribuție și de stocare a gazelor naturale, așa cum ar fi în cazul în care aceste activități sînt desfășurate de întreprinderi separate.

(3) Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să țină contabilitate separată pentru alte activități ce țin de sectorul gazelor naturale, însă care nu se referă la activitățile de transport, distribuție și stocare a gazelor naturale, așa cum ar fi în cazul în care aceste activități sînt desfășurate de întreprinderi distincte. De asemenea, întreprinderile de gaze naturale trebuie să țină contabilitate separată pentru alte activități, nereglementate de prezenta lege. Bilanțul și situația de profit și pierdere se întocmesc separat pe fiecare activitate.

(4) Furnizorii care furnizează gaze naturale la prețuri reglementate și la prețuri negociate sînt obligați să țină contabilitate separată pentru fiecare tip de activitate practică.

(5) Întreprinderile de gaze naturale vor preciza în politicile lor de contabilitate regulile de alocare a activelor și pasivelor, a cheltuielilor și veniturilor, precum și a pierderilor, pe care le aplică la separarea contabilității pe tipuri de activități practicate, în conformitate cu prezenta lege, standardele de contabilitate și metodologiile de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate.

(6) Veniturile obținute în urma utilizării cu titlu de proprietate a rețelelor de transport și/sau de distribuție a gazelor naturale se specifică în contabilitatea întreprinderilor de gaze naturale. Situațiile financiare anuale trebuie să cuprindă în note informații despre orice tranzacție efectuată cu întreprinderile înrudite.

(7) Auditul menționat la alin. (1) din prezentul articol se efectuează cu respectarea condițiilor stabilite în Legea nr. 61-XVI din 16 martie 2007 privind activitatea de audit și în standardele internaționale de audit și trebuie să specifice, suplimentar, dacă se respectă obligația de a evita discriminarea și subvențiile încrucișate între activități și între categoriile de consumatori menționate la alin. (2)-(4) din prezentul articol.

Articolul 102. Accesul la contabilitate și prezentarea informațiilor

(1) Agenția este în drept, în baza solicitării în scris, precum și în cadrul controalelor realizate să aibă acces la contabilitatea întreprinderilor de gaze naturale, precum și să solicite întreprinderilor de gaze naturale să le prezinte datele și informațiile necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin.

(2) Întreprinderile de gaze naturale oferă accesul la contabilitate și prezintă datele și informațiile solicitate în conformitate cu prevederile alin. (1) din prezentul articol, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta lege și în

Regulamentul privind prezentarea rapoartelor și a informațiilor, aprobat de Agenție.

(3) Agenția este obligată să se abțină de la divulgarea informației care constituie secret comercial. Aceste informații pot fi dezvăluite doar în conformitate cu termenele și condițiile prevăzute de lege.

(4) Informațiile necesare pentru asigurarea unei concurențe efective, pentru funcționarea eficientă a pieței gazelor naturale și pentru reglementarea tarifelor și a prețurilor se fac publice. Această obligație este pusă în aplicare de Agenție fără a aduce atingere informației care constituie secret comercial.

CAPITOLUL XV

SECURITATEA APROVIZIONĂRII CU GAZE NATURALE

Articolul 103. Securitatea aprovizionării cu gaze naturale

(1) Securitatea aprovizionării cu gaze se asigură prin crearea premiselor necesare pentru funcționarea corectă și continuă a pieței gazelor naturale, precum și prin stabilirea de măsuri excepționale care urmează să fie puse în aplicare în cazul în care piața gazelor naturale nu este în măsură să asigure furnizarea volumelor necesare de gaze naturale. Prezentul capitol stabilește principiile și regulile de bază care reglementează funcțiile participanților la piața gazelor naturale și acțiunile ce trebuie întreprinse pentru coordonarea activităților pe piața gazelor naturale ca măsuri de prevenție, precum și acțiunile ce trebuie realizate în cazul întreruperilor efective în aprovizionarea cu gaze naturale.

(2) Asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale este în competența Guvernului care aprobă Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale și Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale, aprobă componența Comisiei de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, precum și îndeplinește alte funcții stabilite prin prezenta lege.

(3) Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale și Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale trebuie să conțină măsuri neechivoce, transparente și nediscriminatorii, care nu afectează concurența și funcționarea pieței gazelor naturale decât în cazuri justificate.

(4) Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale se elaborează de organul central de specialitate în domeniul energiei, definește rolurile și funcțiile participanților la piața gazelor naturale, stabilește standardele minime de siguranță în aprovizionarea cu gaze naturale și conține, în special, următoarele:

a) criteriile de identificare a consumatorilor protejați;

b) măsurile ce urmează a fi întreprinse de întreprinderile de gaze naturale pentru a asigura aprovizionarea cu gaze naturale a consumatorilor protejați în următoarele cazuri:

- la temperaturi extreme înregistrate pe parcursul perioadei de vîrf de șapte zile calendaristice, constatate statistic odată la 20 de ani;

- în orice perioadă dacă pe parcursul a cel puțin 30 de zile calendaristice cererea de gaze este excepțional de mare, constatate statistic odată la 20 de ani;
- în orice perioadă dacă pe parcursul a cel puțin 30 de zile calendaristice sînt afectate rețelele de gaze naturale principale în condiții de iarnă normale;
- c) criteriile de identificare a întreprinderilor de gaze naturale menționate în lit. b) din prezentul alineat;
- d) criteriile de identificare a diferitelor categorii de riscuri majore pentru securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- e) măsurile de reducere a riscurilor identificate conform lit. d) din prezentul alineat, și în special, în caz de perturbare a aprovizionării cu gaze naturale care implică afectarea infrastructurii de gaze naturale sau a sursei/rutei de aprovizionare cu gaze naturale în situația unei cereri de gaze naturale excepțional de înalte;
- f) informații cu privire la interconexiunile existente și care se planifică a fi construite și care contribuie la securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- g) conținutul raportului care urmează a fi prezentat de către întreprinderile de gaze naturale referitor la securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- h) alte obligații impuse întreprinderilor de gaze naturale și altor autorități, entități competente, inclusiv obligațiile privind siguranța exploatării sistemului de gaze naturale.

(5) La elaborarea Regulamentului privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei trebuie să țină cont de prevederile planurilor de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale pentru zece ani, elaborate de operatorii sistemelor de transport.

(6) Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale se bazează în primul rînd pe mecanismele de piață, iar la elaborarea acestuia trebuie să se țină cont de impactul economic și de eficiența măsurilor necesare de a fi întreprinse, de impactul acestora asupra funcționării pieței gazelor naturale, asupra mediului, precum și asupra consumatorilor.

(7) Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale se revizuieste odată la 2 ani sau mai devreme în caz de necesitate și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 104. Planul de acțiuni pentru situații excepționale

(1) Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale (în continuare – Planul de acțiuni) se elaborează de către organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei în colaborare cu Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale și se supune spre aprobare Guvernului.

(2) Planul de acțiuni:

- a) definește nivelurile de criză;
- b) determină rolul și funcțiile organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, ale întreprinderilor de gaze naturale, ale Comisiei de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor

naturale, ale altor autorități responsabile, precum și ale consumatorilor industriali de gaze, inclusiv ale producătorilor relevanți de energie electrică și termică, ținând cont de diferențele în ceea ce privește măsura în care aceștia sînt afectați în cazul întreruperii aprovizionării cu gaze naturale, și stabilește modalitățile și mijloacele de interacțiune a acestora cu organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, cu Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale pentru fiecare dintre nivelurile de criză definite;

c) identifică, dacă este cazul, măsurile și acțiunile de reducere a potențialului impact al perturbărilor în aprovizionarea cu gaze naturale asupra sistemului de termoficare și asupra aprovizionării cu energie electrică, produsă cu utilizarea gazelor naturale;

d) stabilește măsuri și proceduri detaliate care trebuie urmate la fiecare nivel de criză, inclusiv schemele privind asigurarea fluxului informațional, pentru ca întreprinderile de gaze naturale și consumatorii industriali de gaze naturale să poată reacționa la fiecare nivel de criză;

e) identifică măsurile care nu au la bază mecanismele de piață care urmează a fi implementate în cazul survenirii de situații excepționale și evaluează gradul în care utilizarea măsurilor respective este necesară pentru a soluționa situațiile survenite în caz de criză, identifică efectele acestora și definește procedurile necesare pentru implementarea lor. La identificarea măsurilor menționate trebuie să se țină cont de faptul că măsurile care nu se bazează pe mecanisme de piață pot fi utilizate doar în cazul în care cele bazate pe mecanismele de piață nu pot asigura aprovizionarea consumatorilor cu gaze naturale și, în primul rînd, a consumatorilor protejați;

f) descrie mecanismele aplicate pentru colaborarea cu țările care sînt Parte a Comunității Energetice în cazul survenirii situațiilor de criză, la fiecare nivel de criză;

g) descrie detaliile privind obligația de raportare impusă întreprinderilor de gaze naturale în caz de alertă pentru fiecare dintre nivelurile de criză;

h) stabilește o listă de acțiuni predefinite ce trebuie întreprinse pentru a asigura aprovizionarea cu gaze naturale în situații de urgență, inclusiv acordurile comerciale dintre părțile implicate în astfel de acțiuni, precum și mecanismele de compensare pentru întreprinderile de gaze naturale, dacă este cazul, cu respectarea confidențialității datelor și a informațiilor ce constituie secret comercial;

i) lista consumatorilor finali întreruptibili și ordinea în care urmează să fie limitată și/sau sistată furnizarea gazelor naturale consumatorilor finali;

j) tipul și, după caz, cantitățile de combustibili alternativi ce urmează a fi utilizate de consumatorii finali pe perioada întreruperii.

(3) La elaborarea Planului de acțiuni trebuie să se țină cont de:

a) existența capacității depozitelor de stocare și a volumului necesar de gaze naturale în acestea, precum și de existența investițiilor necesare pentru asigurarea capacității depozitelor de stocare în situații excepționale;

b) capacitatea de extracție din depozitele de stocare;

c) necesitatea asigurării de către operatorii sistemelor de transport a capacității de transport a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru a face posibilă preluarea și direcționarea volumelor de gaze naturale spre zonele de risc, precum și de necesitatea extinderii rețelelor de transport al gazelor naturale în vederea aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor protejați din zonele respective;

d) flexibilitatea sistemului de gaze naturale;

e) necesitatea de a stimula încheierea de contracte cu clauze de întrerupere a furnizării;

f) posibilitatea utilizării de combustibili alternativi de rezervă de către consumatorii industriali și de producătorii de energie electrică și termică;

g) existența și dezvoltarea capacității interconexiunilor pentru asigurarea schimburilor transfrontaliere de gaze naturale;

h) necesitatea de a stimula cooperarea operatorilor sistemelor de transport cu operatorii de transport din țările vecine pentru coordonarea livrărilor de gaze naturale;

i) necesitatea coordonării activităților de livrare a gazelor naturale între operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție și operatorii depozitelor de stocare;

j) flexibilitatea producției interne de gaze naturale;

k) flexibilitatea importului de gaze naturale;

l) posibilitatea diversificării surselor de aprovizionare cu gaze naturale;

m) existența contractelor de procurare a gazelor naturale pe termen lung;

n) necesitatea optimizării investițiilor în infrastructură pentru extinderea capacităților de transport, înlocuirea rețelelor cu durata de exploatare expirată în vederea reducerii consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale și pentru asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale, precum și pentru importul de gaze naturale prin intermediul tuturor surselor posibile, inclusiv prin terminale de regazificare și prin interconexiuni;

(4) Planul de acțiuni se revizuieste odată la 2 ani sau mai devreme, în caz de necesitate, și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(5) La îndeplinirea atribuțiilor sale privind aplicarea Planului de acțiuni, Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale urmează să țină cont de:

a) măsurile imediate luate de participanții la piața gazelor naturale ca reacție la diminuarea majoră a aprovizionării cu gaze naturale;

b) alte măsuri aprobate de Guvern privind securitatea aprovizionării cu gaze naturale în situațiile excepționale pe piața gazelor naturale.

Articolul 105. Situațiile excepționale pe piața gazelor naturale

(1) Existența unei situații excepționale se constată de operatorul sistemului de transport și se confirmă de Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, în modul stabilit în Regulamentul privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale.

(2) În cazul în care unul din operatorii sistemului de transport constată existența unei situații excepționale pe piața gazelor naturale, acesta este obligat, în comun cu celălalt operator al sistemului de transport, să întreprindă imediat măsurile stabilite în Planul de acțiuni și să notifice despre acest fapt Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale de pe piața gazelor naturale. În termen de 12 ore de la notificare, Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale verifică dacă sînt îndeplinite condițiile privind existența situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale și, după caz, constată apariția situației excepționale pe piața gazelor naturale.

(3) Dacă, după verificare, Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale decide că nu există o situație excepțională pe piața gazelor naturale, operatorii sistemelor de transport sînt obligați să reia de îndată activitatea în condiții obișnuite.

(4) Pe durata situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, întreprinderile de gaze naturale, la solicitarea operatorilor sistemelor de transport, au următoarele obligații:

a) în cazul producătorilor, să mobilizeze întreaga capacitate de producere a gazelor naturale în limita capacităților maxime de extracție;

b) în cazul operatorilor depozitelor de stocare, să mobilizeze întreaga capacitate de extragere a gazelor naturale;

c) în cazul operatorilor sistemelor de transport, să preia volumele suplimentare de gaze naturale puse la dispoziție de producători, de operatorii depozitelor de stocare și să asigure serviciile de transport al gazelor naturale, în condițiile prevăzute în Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale;

d) în cazul operatorilor sistemelor de distribuție, să întreprindă măsurile de limitare și/sau de sistare a livrării gazelor naturale, conform Planului de acțiuni.

(5) Pe perioada situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, măsurile întreprinse de operatorii sistemelor de transport, precum și de ceilalți participanți la piața gazelor naturale, în conformitate cu Planul de acțiuni, sînt obligatorii și prevalează în raport cu prevederile contractuale și actele normative în domeniu.

(6) Orice măsură de salvagardare urmează să fie aplicată temporar, astfel încît să cauzeze cît mai puține perturbări în funcționarea pieței gazelor naturale și trebuie să fie limită la strictul necesar pentru remedierea amenințării siguranței, integrității fizice a persoanelor sau a instalațiilor de gaze naturale.

(7) La dispariția cauzelor care au determinat apariția situației excepționale pe piața gazelor naturale, operatorii sistemelor de transport sînt obligați să reia de îndată activitatea în condiții obișnuite și să notifice imediat Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale despre aceasta. Comisia de supraveghere a situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, în termen de cel mult 12 ore, verifică și constată încetarea situației excepționale pe piața gazelor naturale.

(8) Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să întreprindă măsurile stabilite în Planul de acțiuni, cu respectarea următoarelor principii:

a) să nu fie introduse măsuri de restricționare a fluxului de gaze naturale din piața internă;

b) să nu fie introduse măsuri care pot pune în pericol în mod grav situația aprovizionării cu gaze naturale într-o altă țară, Parte a Comunității Energetice;

c) accesul transfrontalier la infrastructură să fie menținut pe măsura posibilității tehnice și în condiții de siguranță, în conformitate cu Planul de acțiuni.

(9) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei comunică Secretariatului Comunității Energetice despre măsurile întreprinse în legătură cu situațiile excepționale survenite pe piața gazelor naturale din Republica Moldova și prezintă toate datele și informațiile relevante.

(10) Dacă situațiile de criză nu pot fi gestionate în modul corespunzător prin aplicarea măsurilor la nivel național, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei comunică acest fapt președintelui Grupului de coordonare privind securitatea aprovizionării Comunității Energetice, care urmează să convoace o ședință a Grupului de coordonare privind securitatea aprovizionării pentru examinarea situației și, după caz, pentru acordarea asistenței Republicii Moldova și/sau a altor Părți ale Comunității Energetice vizate privind coordonarea măsurilor implementate la nivel național pentru a face față situației excepționale în sectorul gazelor naturale.

Articolul 106. Securitatea aprovizionării cu gaze naturale a unor categorii de consumatori finali

(1) Operatorii sistemelor de transport anunță, în conformitate cu art. 105 din prezenta lege, producătorii, operatorii sistemelor de distribuție, operatorii depozitelor de stocare și furnizorii de gaze naturale în legătură cu apariția situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale.

(2) În cazul situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, operatorii sistemelor de transport, operatorii sistemelor de distribuție și operatorii depozitelor de stocare vor presta cu prioritate serviciile de livrare a gazelor naturale consumatorilor protejați.

(3) Pe perioada situațiilor excepționale pe piața gazelor naturale, consumatorii finali menționați la art. 104 alin. (2) lit. i) pentru care s-a dispus măsura limitării și/sau a sistării furnizării de gaze naturale au obligația să întreprindă măsurile necesare pentru a asigura siguranța echipamentelor și a instalațiilor lor de gaze naturale și să treacă la utilizarea de combustibili alternativi, după caz.

Articolul 107. Monitorizarea securității aprovizionării cu gaze naturale

(1) Guvernul, prin intermediul organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, asigură monitorizarea securității aprovizionării cu gaze naturale, care vizează, în special:

a) implementarea adecvată a standardelor privind securitatea aprovizionării cu gaze naturale, conform prevederilor art. 103 din prezenta lege;

b) echilibrul dintre cerere și ofertă pe piața gazelor naturale;

- c) nivelul cererii viitoare previzibile de gaze naturale și sursele disponibile de acoperire;
- d) noile contracte de import pe termen lung a gazelor naturale din țările terțe;
- e) volumul util de gaze naturale și capacitatea de extracție din depozitele de stocare a gazelor naturale;
- f) gradul de interconectare a sistemului de gaze naturale al Republicii Moldova cu sistemele de gaze naturale ale țărilor vecine, precum și a țărilor Parte a Comunității Energetice;
- g) capacitățile suplimentare planificate sau în construcție;
- h) calitatea și nivelul de întreținere a rețelelor de gaze naturale, precum și îndeplinirea standardelor de securitate la exploatarea rețelelor de gaze naturale;
- i) realizarea măsurilor de acoperire a cererii de vîrf și a deficitului în furnizarea gazelor naturale în cazul indisponibilității unui sau mai multor furnizori, inclusiv în situațiile excepționale pe piața gazelor naturale.

(2) Anual, pînă pe data de 31 iulie, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei întocmește și publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, precum și pe pagina sa electronică un raport cu privire la rezultatele monitorizării securității aprovizionării cu gaze naturale. Raportul menționat se prezintă Secretariatului Comunității Energetice și trebuie să conțină informații cu privire la: rezultatele monitorizării aspectelor indicate în alin. (1) din prezentul articol, măsurile luate sau planificate pentru soluționarea acestora, capacitatea sistemului de gaze naturale de a satisface cererea existentă și prognoza consumului de gaze naturale, precum și informații cu privire la:

- a) impactul concurențial al măsurilor întreprinse în conformitate cu prevederile art. 106 din prezenta lege asupra tuturor participanților la piața gazelor naturale;
- b) disponibilitatea capacităților de stocare;
- c) durata contractelor de procurare a gazelor naturale pe termen lung, încheiate de către întreprinderile de gaze naturale înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova, în special durata rămasă și gradul de lichiditate al pieței de gaze naturale;
- d) cadrul de reglementare pentru oferirea de stimulente corespunzătoare noilor investiții.

(3) În caz de necesitate, în scopul realizării funcțiilor de monitorizare atribuite în temeiul prezentului articol, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei colaborează cu alte organe centrale de specialitate ale administrației publice, cu alte autorități publice competente, inclusiv cu Agenția și solicită prezentarea informațiilor necesare de către întreprinderile de gaze naturale, asigurînd confidențialitatea informațiilor care constituie secret comercial.

Articolul 108. Colaborarea regională

(1) În scopul salvagădării securității aprovizionării cu gaze naturale, autoritățile competente din Republica Moldova vor colabora cu autoritățile

competente respective din Părțile Comunității Energetice, promovînd astfel colaborarea bilaterală și cea regională.

(2) Colaborarea prevăzută în alin. (1) din prezentul articol se referă la situațiile care cauzează sau care pot cauza perturbări grave în aprovizionarea cu gaze naturale atît a Republicii Moldova, precum și a unei alte țări, Parte a Comunității Energetice. Colaborarea bilaterală și cea regională se referă în special la:

- a) coordonarea măsurilor privind securitatea aprovizionării cu gaze naturale în situații excepționale, stabilite în prezentul capitol;
- b) identificarea interconexiunilor de gaze naturale și, după caz, dezvoltarea și modernizarea acestora, inclusiv pentru asigurarea capacităților bidirecționale;
- c) identificarea de condiții și de modalități practice de acordare a asistenței reciproce.

(3) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei comunică Secretariatului Comunității Energetice despre proiectele de colaborare inițiate în conformitate cu prezentul articol.

CAPITOLUL XVI

SOLUȚIONAREA NEÎNȚELEGERILOR ȘI A LITIGIILOR.

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCALCAREA LEGISLAȚIEI ÎN

SECTORUL GAZELOR NATURALE

Articolul 109. Examinarea neînțelegerilor de către Agenție

(1) Neînțelegerile dintre întreprinderile de gaze naturale în legătură cu prezenta lege se examinează de Agenție. La reclamația oricăreia dintre Părți, Agenția emite decizie în termen de cel mult două luni de la data primirii reclamației respective. Agenția este în drept să prelungească motivat termenul respectiv cu două luni, comunicînd acest fapt persoanei care a depus reclamația. Ulterior, Agenția este în drept să extindă suplimentar termenul de examinare a reclamației cu acordul persoanei care a depus reclamația.

(2) Agenția examinează disputele, inclusiv disputele transfrontaliere, privind refuzul operatorului sistemului de transport de a acorda acces la rețelele de transport al gazelor naturale.

(3) Agenția examinează în procedură extrajudiciară neînțelegerile dintre consumatorii finali și întreprinderile de gaze naturale ce survin în legătură cu prezenta lege, precum și dintre operatorii și utilizatorii sistemului de distribuție închis și emite decizii în caz de necesitate. Agenția examinează reclamațiile depuse de consumatorii finali, de utilizatorii sistemului de distribuție închis în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare de la înregistrarea reclamației. Termenul de examinare a reclamației poate fi prelungit cu cel mult 30 de zile lucrătoare, fapt despre care este informat consumatorul final, utilizatorul sistemului de distribuție închis.

(4) Pe perioada examinării reclamațiilor privind facturarea, Agenția emite decizii privind interzicerea deconectării de la rețelele de gaze naturale a

instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final sau privind reconectarea acestora.

(5) În termen de 3 zile lucrătoare de la data aprobării, Agenția remite decizia asupra neînțelegerii spre executare părților implicate, cu expunerea motivelor pe care se întemeiază acest act. Decizia Agenției este obligatorie spre executare părților implicate.

Articolul 110. Examinarea neînțelegerilor de către întreprinderile de gaze naturale

(1) Întreprinderile de gaze naturale examinează reclamațiile depuse de consumatorii finali în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare de la înregistrarea reclamației. Termenul de examinare a reclamației poate fi prelungit cu cel mult 30 de zile lucrătoare, fapt despre care este informat consumatorul final, utilizatorul sistemului de distribuție închis. Pe durata examinării reclamațiilor consumatorilor finali privind facturarea, se interzice deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale acestora de la rețelele de gaze naturale.

(2) Reclamațiile consumatorilor finali în legătură cu: contractarea, deconectarea, reconectarea și facturarea se examinează și se soluționează de furnizor, în termenele stabilite de lege. În cazul în care furnizorul care furnizează în contextul obligației de serviciu public sau furnizorul de ultimă opțiune încalcă obligațiile sale stabilite prin prezenta lege și prin Regulamentul de furnizare a gazelor naturale, acesta este obligat să plătească consumatorului final compensații în termenele și în mărimea stabilite în Regulamentul de furnizare a gazelor naturale. Operatorul de sistem este obligat să colaboreze cu furnizorul prin prezentarea informațiilor solicitate de acesta și necesare lui pentru soluționarea problemelor abordate în reclamațiile consumatorilor finali.

(3) Reclamațiile consumatorului final cu privire la deconectare se examinează și se soluționează de furnizor, indiferent dacă deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali a fost efectuată la cererea furnizorului sau din inițiativa operatorului de sistem.

(4) În cazul în care, la examinarea reclamațiilor consumatorilor finali, furnizorul constată că operatorul de sistem a încălcat termenul de reconectare stabilit, acesta achită consumatorului final prejudiciat compensația calculată în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale. Operatorul de sistem este obligat să restituie furnizorului cheltuielile suportate în legătură cu achitarea compensației pentru prejudicierea consumatorului final din vina sa. Dacă operatorul de sistem refuză să restituie furnizorului contravaloarea compensației, ultimul este în drept să-și recupereze cheltuielile prin intentarea acțiunii în regres în instanța de judecată.

(5) Operatorul de sistem este obligat să examineze reclamațiile și să soluționeze problemele consumatorilor finali parvenite în legătură cu: racordarea, delimitarea, întreruperea și limitarea livrării gazelor naturale, referitor la calitatea serviciului prestat, precum și să achite consumatorilor finali compensații calculate în conformitate cu Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale.

(6) Consumatorii finali sînt în drept să solicite recuperarea prejudiciilor materiale și morale cauzate de furnizor, de operatorul de sistem, în conformitate cu prevederile Codului civil al Republicii Moldova și ale Legii protecției consumatorilor.

(7) În cazul în care un consumator final a adresat furnizorului sau operatorului de sistem o reclamație care urmează să fie examinată și soluționată de celălalt titular de licență, operatorul de sistem sau furnizorul, după caz, este obligat să transmită reclamația celuilalt titular de licență (furnizor sau operator de sistem) în termen de cel mult 5 zile lucrătoare de la data înregistrării reclamației și să informeze despre acest fapt consumatorul final.

(8) Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să depună toată diligența pentru a soluționa pe cale extrajudiciară eventualele neînțelegeri ce pot apărea în raport cu consumatorii finali, precum și să pună în aplicare un mecanism eficient și nediscriminatoriu de rambursare a cheltuielilor sau de achitare a compensațiilor consumatorilor finali, în cazul nerespectării de către întreprinderile de gaze naturale a obligațiilor acestora.

(9) Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să dispună de centre de deservire a consumatorilor finali care să funcționeze conform programului de lucru de cel puțin 5 zile pe săptămîină a cîte 8 ore pe zi. Personalul responsabil de examinarea reclamațiilor consumatorilor finali trebuie să dispună de dreptul real de a lua decizii, în numele întreprinderii de gaze naturale, pentru a soluționa problemele abordate de consumatorii finali, iar întîlnirile cu reprezentanții întreprinderilor de gaze naturale urmează să fie stabilite inclusiv prin telefon sau prin poșta electronică. Întreprinderile de gaze naturale sînt obligate să țină evidența reclamațiilor parvenite din partea consumatorilor finali, și, la solicitare, să prezinte Agenției informații cu privire la data depunerii reclamației, numele persoanei care a depus reclamația, esența problemei abordate în reclamație, acțiunile întreprinse pentru soluționarea problemelor abordate în reclamație, decizia întreprinderii de gaze naturale.

Articolul 111. Soluționarea neînțelegerilor în instanța de judecată

(1) Cu excepțiile prevăzute de prezenta lege, neînțelegerile dintre participanții la piața gazelor naturale se soluționează în instanța de judecată.

(2) În caz de dezacord cu răspunsul întreprinderii de gaze naturale ori dacă nu a primit în termenul stabilit răspuns la petiția adresată întreprinderii de gaze naturale, consumatorul final este în drept să se adreseze în instanța de judecată pentru soluționarea litigiului, în termenele stabilite în Legea cu privire la petiționare.

(3) În cazul în care consumatorul final nu este de acord cu răspunsul Agenției la petiția depusă, acesta este în drept să conteste acest răspuns în instanța de judecată în conformitate cu Legea cu privire la petiționare. Deciziile Agenției de soluționare a problemelor invocate în petiție pot fi contestate în termenele prevăzute de Legea contenciosului administrativ.

Articolul 112. Răspunderea pentru încălcarea legislației în domeniul gazelor naturale

(1) Întreprinderile de gaze naturale poartă răspundere pentru neîndeplinirea sau pentru îndeplinirea necorespunzătoare a funcțiilor și obligațiilor stabilite prin prezenta lege, precum și prin actele normative de reglementare aprobate de Agenție în condițiile stabilite în prezenta lege.

(2) Dacă Agenția constată încălcarea de către întreprinderile de gaze naturale a prevederilor prezentei legi, precum și a actelor normative de reglementare aprobate de Agenție, aceasta este în drept să inițieze procedura contravențională în condițiile și termenele stabilite în Codul contravențional.

(3) În cazurile expres prevăzute în art. 113 din prezenta lege, Agenția este în drept să aplice titularilor de licențe, titularilor de autorizații și altor persoane juridice sancțiuni financiare, cu respectarea procedurii stabilite în Legea cu privire la energetică.

Articolul 113. Sancțiuni privind încălcarea prevederilor legale

(1) În temeiul prezentei legi, Agenția este în drept să aplice, prin hotărâre, sancțiuni de la 1% pînă la 5 % din cifra de afaceri anuală a titularilor de licență, a titularilor de autorizații, pentru încălcarea obligațiilor manifestate, prin:

a) refuzul repetat al titularului de licență de a prezenta informațiile și rapoartele solicitate de Agenție,

b) refuzul repetat al titularului de licență de a publica pe pagina electronică informațiile și rapoartele, în conformitate cu prezenta lege;

c) neexecutarea de către titularul de licență a prescripției privind lichidarea încălcărilor în conformitate cu art. 16 alin. (3) din prezenta lege;

d) refuzul titularului de licență de a permite efectuarea controalelor și a inspecțiilor dispuse de către autoritatea de reglementare sau obstrucționarea autorității de reglementare în efectuarea acestora;

e) împiedicarea de către operatorul de sistem, de către furnizor a cel puțin 50 de consumatori de a exercita dreptul de schimbare a furnizorului;

f) împiedicarea de către operatorul sistemului de distribuție închis a utilizatorului sistemului său de a exercita dreptul de schimbare a furnizorului;

g) refuzul repetat al operatorului de sistem de eliberare a avizului de racordare la rețeaua de gaze naturale a instalațiilor de gaze naturale ale unui solicitant;

h) refuzul repetat al furnizorului de a încheia contractul de furnizare a gazelor naturale în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public;

i) refuzul repetat al titularului de licență de a executa hotărârile individuale și deciziile Agenției.

(2) Încălcările prevăzute în alin. (1) din prezentul articol, săvârșite în mod repetat se sancționează cu amendă în valoare de 5 % din cifra anuală de afaceri a titularului de licență.

(3) În temeiul prezentei legi, Agenția este în drept să aplice, prin hotărâre, sancțiuni de la 5% pînă la 10% din cifra de afaceri anuală a persoanelor juridice, pentru încălcarea obligațiilor manifestate prin:

a) nerespectarea obligațiilor privind realizarea separării legale și/sau contabile a activităților reglementate în sectorul gazelor naturale;

b) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a obligațiilor aferente asigurării, independenței sale în raport cu întreprinderea integrată pe verticală;

c) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport a hotărîrilor Agenției aprobate în conformitate cu art. 37 alin. (8) din prezenta lege;

d) nerespectarea de către operatorul sistemului de transport, de către operatorul sistemului de distribuție a hotărîrilor Agenției aprobate în conformitate cu art. 34 și 45 din prezenta lege;

e) desfășurarea activității reglementate în sectorul gazelor naturale fără licență sau fără autorizație în acest sens.

(4) Încălcările prevăzute la alin. (3) din prezentul articol, săvârșite în mod repetat se sancționează cu amendă în valoare de 10 % din cifra anuală de afaceri a titularului de licență.

CAPITOLUL XVII DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 114. Dispoziții finale și tranzitorii

(1) La intrarea în vigoare a prezentei legi piața gazelor naturale se declară deschisă, iar fiecare consumator final din Republica Moldova are dreptul să aleagă producătorul, furnizorul, precum și dreptul de a schimba furnizorul.

(2) În termen de o lună de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Agenția urmează să impună, în conformitate cu art. 11 din prezenta lege, obligațiile de serviciu public stabilite în art. 87 și 88 din prezenta lege, cu specificarea zonelor de activitate ale furnizorilor respectivi.

(3) Prin derogare de la prevederile art. 89 alin. (1) din prezenta lege, consumatorii noncasnici, care nu pot să-și aleagă furnizorul și să semneze contracte de furnizare a gazelor naturale la preț negociabil, sînt în drept să solicite semnarea contractelor de furnizare a gazelor naturale, în condiții reglementate, cu furnizorii care asigură furnizarea în contextul obligației de serviciu public, în conformitate cu art. 89 din prezenta lege. În termen de 4 luni de la constatarea de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, în baza avizului Agenției, a existenței premiselor necesare pe piața gazelor naturale privind procurarea de către consumatorii noncasnici a gazelor naturale la prețuri negociate, Guvernul urmează să aprobe hotărîrea privind retragerea dreptului consumatorilor noncasnici de a achiziționa gaze naturale în condiții reglementate, de la furnizorii care furnizează gaze naturale în conformitate cu art. 89 din prezenta lege.

(4) Contractele de furnizare a gazelor naturale încheiate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, rămîn valabile pînă la semnarea de către consumatorii finali a contractelor noi de furnizare a gazelor naturale, dar nu mai tîrziu de un an de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(5) Implementarea prevederilor prezentei legi cu privire la separarea operatorilor sistemelor de transport se efectuează în termen de pînă la 1 ianuarie 2020, cu aplicarea unuia din modelele stabilite în art. 23 alin. (2) din prezenta lege. Operatorii sistemelor de transport sînt obligați să supună spre aprobare Agenției, în prealabil, pînă la 1 ianuarie 2019 planul de implementare a unuia din modelele de separare și documentele aferente. Agenția este obligată să aprobe planul de implementare a unuia din modele de separare în termen de 6 luni de la prezentarea de către operatorii sistemelor de transport a tuturor documentelor necesare.

(6) În termen de cel mult două luni de la îndeplinirea obligației privind aplicarea unuia din modelele de separare, menționate în alin. (5) din prezentul articol, operatorii sistemelor de transport prezintă Agenției cererea și documentele necesare pentru certificare.

(7) În funcție de modelul de separare aplicat, în termen de cel mult două luni de la aprobarea hotărîrii Agenției privind certificarea, operatorii sistemelor de transport sînt obligați să prezinte Agenției, pentru aprobare, candidatura agentului de conformitate și planul de conformitate, cu respectarea exigențelor stabilite prin prezenta lege.

(8) În termen de cel mult 4 luni de la intrarea în vigoare a prezentei Legi, operatorii sistemelor de transport sînt obligați să prezinte Agenției pentru aprobare planul de conformitate potrivit exigențelor stabilite în art. 24 alin. (1) lit. d) din prezenta lege.

(9) În termen de cel mult 6 luni de la primirea notificării din partea Agenției cu privire la preluarea de către Comunitatea Energetică a Codului rețelelor de gaze naturale ale Uniunii Europene, operatorii sistemelor de transport sînt obligați să elaboreze și să prezinte Agenției pentru aprobare Codul rețelelor de gaze naturale, în conformitate cu exigențele stabilite în prezenta lege. După intrarea în vigoare a Codului rețelelor de gaze naturale aprobat de Agenție în conformitate cu art. 67 din prezenta lege, Regulamentul privind rețelele de gaze naturale devine caduc, iar în situațiile în care prezenta lege face referire la Regulamentul privind rețelele de gaze naturale acestea se substituie cu Codul rețelelor de gaze naturale.

(10) Operatorii sistemelor de distribuție care deserveșc un număr mai mare de 100 000 de consumatori finali ale căror instalații de gaze naturale sînt racordate la rețelele de gaze naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție respectivi, în termen de pînă la 1 ianuarie 2016, sînt obligați să finalizeze separarea funcțională, legală și contabilă în conformitate cu principiile stabilite în prezenta lege. Obligația privind separarea funcțională, legală și contabilă se aplică și operatorilor sistemelor de distribuție care fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală și care deserveșc împreună un număr mai mare de 100 000 consumatori finali.

(11) Adunarea generală a acționarilor, fondatorilor întreprinderilor de gaze naturale este în drept să decidă că nu este necesară evaluarea activelor întreprinderii în legătură cu separarea activităților, conform prevederilor alin. (5) și (10) din prezentul articol. Diferența rezultată în urma evaluării activelor nu va

fi luată în calcul la aplicarea ratei de rentabilitate în contextul determinării și aprobării tarifelor reglementate.

(12) În termen de o lună de la finalizarea acțiunilor stabilite în alin. (10) din prezentul articol, operatorii sistemelor de distribuție sînt obligați să prezinte Agenției spre aprobare programul de conformitate și propunerea privind agentul de conformitate, cu respectarea exigențelor prevăzute în art. 45 din prezenta lege. Neîndeplinirea obligației stabilite atrage sancționarea operatorilor sistemelor de distribuție, conform prevederilor Codului contravențional.

(13) Pînă la separarea legală a operatorilor sistemelor de distribuție de activitatea de furnizare a gazelor naturale, conform prevederilor alin. (10) din prezentul articol, operatorii sistemelor de distribuție pot fi concomitent și furnizori de gaze naturale și să desfășoare activitatea în conformitate cu licențele de activitate eliberate de Agenție provizoriu, pînă la efectuarea separării legale în conformitate cu prezenta lege.

(14) În termen de cel mult 30 de zile calendaristice de la intrarea în vigoare a prezentei legi, operatorii de sistem sînt obligați să încheie contracte de procurare a gazelor naturale pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de gaze naturale. Agenția este obligată, în baza cererii operatorilor de sistem, să ajusteze tarifele pentru serviciul de transport și pentru serviciul de distribuție, în termen de cel mult 30 de zile de la înregistrarea cererii.

(15) Pentru ajustarea condițiilor din licențele eliberate la prevederile prezentei legi, în decursul primului an de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Agenția este în drept să reperfecteze, la solicitare sau din oficiu, condițiile din licențele eliberate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi. Furnizorii sînt obligați să solicite eliberarea de noi licențe pentru furnizarea gazelor naturale, în conformitate cu prezenta lege în termen de cel mult 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(16) Guvernul, în termen de 6 luni:

a) aprobă și prezintă Secretariatului Comunității Energetice primul raport privind monitorizarea securității aprovizionării cu gaze naturale;

b) aprobă și prezintă Secretariatului Comunității Energetice primul raport privind monitorizarea modului de îndeplinire de către întreprinderile de gaze naturale a obligațiilor de serviciu public;

c) prezintă Parlamentului propuneri referitor la aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

d) aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

(17) Persoanele care dețin instalații de gaze naturale ce constituie sistem de distribuție închis în sensul art. 64 din prezenta lege sînt obligate să obțină de la Agenție autorizația pentru sistemul de distribuție închis în termen de cel mult 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(18) La constatarea premiselor necesare pe piața gazelor naturale, Agenția va asigura trecerea la tarifele reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, de tip intrare și ieșire, cu aplicarea principiilor stabilite în art. 99 alin. (5) din prezenta lege.

(19) După efectuarea unei evaluări a concurenței pe piața gazelor naturale, inclusiv prin aplicarea indicatorilor de concentrare a pieței stabiliți în Regulile gazelor naturale, la constatarea premiselor necesare, Agenția stabilește termenele pentru eliminarea treptată a prețurilor reglementate pentru consumatorii finali.

(20) Agenția, în termen de 24 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, aduce actele sale normative de reglementare în concordanță cu prezenta lege, precum și elaborează, publică și pune în aplicare actele normative noi de reglementare prevăzute de prezenta lege.

(21) Până la aprobarea tarifului de racordare, plata pentru racordare la rețeaua de gaze naturale va fi calculată în baza devizului de cheltuieli pentru montarea instalației de racordare.

(22) În cazul discrepanțelor sau al contradicțiilor între prevederile prezentei legi și prevederile altor legi care reglementează activitățile din sectorul gazelor naturale sau orice alte activități conexe, se aplică prevederile prezentei legi.

(23) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 123-XVIII din 23 decembrie 2009 cu privire la gazele naturale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010 nr.23-24, art. 31), cu modificările și completările ulterioare.

NOTĂ INFORMATIVĂ

la Proiectul de lege cu privire la gazele naturale

În calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice (TCE), Republica Moldova s-a obligat să transpună Pachetul energetic III. Astfel, pe data de 6 octombrie 2011, Consiliul Ministerial a aprobat Decizia privind transpunerea și implementarea în cadrul Comunității Energetice a Directivei nr. 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei nr. 2003/55/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 715/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețele pentru transportul gazelor naturale și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005.

Totodată, obligația de armonizare a legislației naționale cu principiile sistemului de drept al Uniunii Europene a fost asumată de Republica Moldova prin semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora (în continuare Acordul de Asociere RM - UE), ratificat de Parlament prin Legea nr. 112 din 02.07.2014.

Este de menționat că în prezent, participanții la piața gazelor naturale își desfășoară activitatea în conformitate cu Legea cu privire la gazele naturale, nr. 123 din 23.12.2009. Această lege transpune Directiva nr. 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă de gaze naturale și Directiva nr. 2004/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 aprilie 2004 privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale, iar Directiva nr. 2009/73/CE și Regulamentul nr. 715/2009 dezvoltă principiile și regulile stabilite în Pachetul energetic II.

În acest context, transpunerea și implementarea principiilor comunitare din pachetul energetic III va contribui la continuarea reformei sectorului de gaze naturale, inițiată prin adoptarea Legii cu privire la gazele naturale în vigoare și va contribui la instituirea, în perspectivă, a unei piețe de gaze naturale concurențiale în cadrul căreia consumatorii finali vor putea beneficia de dreptul de a li se furniza gaze naturale de un furnizor la alegere, la prețuri negociate și rezonabile, în condiții de calitate și de eficiență și cu respectarea principiului securității în aprovizionarea cu gazele naturale.

Directiva nr. 2009/72/CE și Regulamentul nr. 714/2009 stipulează în mod expres că statele membre urmează să stabilească în legislația primară norme comune pentru producerea, pentru transportul, pentru distribuția și pentru furnizarea gazelor naturale, precum și dispoziții menite să asigure protecția

consumatorilor, pentru a asigura dezvoltarea unei piețe mature a gazelor naturale bazate pe principiile transparenței, competitivității și a nediscriminării.

În vederea atingerii obiectivelor stabilite în Pachetul energetic III, actele comunitare menționate conțin o serie de prevederi care urmează să fie introduse în Proiectul legii cu privire la gazele naturale în redacție nouă, ca de exemplu prevederi care să reglementeze: cerințele de bază pentru asigurarea independenței operatorilor sistemelor de transport și a operatorilor sistemelor de distribuție în raport cu furnizorii și producătorii de pe piața gazelor naturale, condițiile privind certificarea operatorului sistemului de transport, principiile ce urmează a fi respectate la elaborarea planurilor de dezvoltare a rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale, condițiile privind eliberarea autorizațiilor pentru conductele directe și a autorizațiilor pentru sistemele de distribuție închise, cazurile și condițiile în care urmează să fie îndeplinite obligațiile de serviciu public, inclusiv furnizarea gazelor naturale consumatorilor casnici și întreprinderilor mici.

Necesitatea includerii principiilor și a mecanismelor aferente în legătură cu subiectele invocate, precum și a celorlalte prevederi necesare pentru a asigura transpunerea prevederilor legislației comunitare care reglementează sectorul gazelor naturale sunt descrise detaliat în Analiza preliminară a impactului de reglementare care se anexează la prezenta Notă informativă.

De asemenea, în spiritul Directivei nr. 2009/73/CE, În Proiectul legii cu privire la gazele naturale sunt extinse competențele Agenției Naționale pentru Reglementare în energetică (în continuare ANRE), inclusiv prin acordarea acesteia a funcției de a aplica sancțiuni financiare pentru încălcarea obligațiilor stabilite în sarcina întreprinderilor de gaze naturale. În acest sens, potrivit lit. d) alin. (4) al art. 41 din Directiva nr. 2009/73/CE, autoritatea de reglementare trebuie să aibă competențe ”să impună sancțiuni eficace, proporționale cu efect de descurajare asupra întreprinderilor din sectorul gazelor naturale care nu își respectă obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive sau al oricărei decizii relevante și cu forță juridică obligatorie a autorității de reglementare. Acesta ar trebui să includă competența de a impune sau de a propune impunerea de sancțiuni de pînă la 10% din cifra de afaceri anuală a operatorului de transport și de sistem sau de pînă la 10% din cifra de afaceri a întreprinderii integrate pe vertical, după caz pentru nerespectarea obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive.”.

A se menționa că în prezent cadrul legal nu permite sancționarea extrajudiciară a titularilor de licență, fapt ce pune în imposibilitate autoritatea de reglementare să își realizeze eficient misiunea sa de asigurare a respectării cadrului legal de către subiecții participanți la piața gazelor naturale, precum și de combatere a încălcării prevederilor stabilite prin lege, săvârșite, de regulă intenționat și de repetate ori, de către aceștia, în condițiile în care ANRE nu dispune de instrumente legale eficiente în acest sens.

Totodată, în contextul în care, potrivit prevederilor Legii cu privire la gazele naturale, în redacție nouă, autoritatea de reglementare ANRE urmează să elibereze autorizații pentru conducte directe, precum și autorizația pentru sistemele de distribuție închise, este necesară operarea de modificări în Legea nr. 160 din 22 iulie 2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.170–175, art.494). De asemenea, în legătură cu transpunerea Directivei și a Regulamentului din 2009, Nomenclatorul actelor permissive stabilit în Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător urmează a fi completat cu următoarele acte permissive: certificarea operatorului sistemului de transport, aprobarea planului de dezvoltare a rețelelor de transport al gazelor naturale pentru zece ani, aprobarea planului de dezvoltare a rețelelor de distribuție a gazelor naturale pentru trei ani, aprobarea planului anual de investiții al operatorului sistemului de transport, al operatorului sistemului de distribuție și acordul prealabil scris cu privire la reorganizarea operatorului sistemului de transport, al operatorului sistemului de distribuție, al operatorului depozitului de stocare sau fuziunea acestuia cu alte societăți comerciale. Aceste acte permissive, de asemenea, urmează să fie eliberate de ANRE în mod gratuit, ultimele două fiind prevăzute și de legea în vigoare.

Introducerea actelor permissive noi este absolut necesară în contextul realizării obligațiilor asumate de Republica Moldova în urma aderării la Tratatul Comunității energetice și a semnării Acordului de Asociere RM-UE. Totodată, pentru a minimiza impactul introducerii unui act permisiv în raport cu operatorul sistemului de transport, autorii AIR propun ca certificarea să fie acordată de ANRE pe termen nelimitat și în mod gratuit. Totodată, condițiile privind eliberarea și retragerea autorizațiilor menționate urmează să fie stabilite la nivel de lege, iar procedura și condițiile

Așadar, Ministerul Economiei consideră necesară adoptarea Proiectului legii cu privire la gazele naturale, în redacție nouă, pentru a asigura realizarea de către Republica Moldova a obligațiilor asumate pe plan internațional, dar și pentru a crea un cadru legal necesar pentru a încuraja intrarea de noi participanți pe piața gazelor naturale, fapt care va contribui la dezvoltarea concurenței, precum și la sporirea securității aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali. Mai mult, un sector de gaze naturale eficient va avea impact benefic asupra întregii economii naționale, inclusiv prin aprovizionarea întreprinderilor mici și mijlocii cu gaze naturale în mod fiabil, la prețuri competitive și transparente.

Viceministru

Valeriu TRIBOI

19.10.15 Nr. 03/11097
La nr. 06/1-5345 din 2 octombrie 2015

Ministerul Economiei

Cu referire la proiectul Legii cu privire la gazele naturale, al Legii privind modificarea și completarea unor acte normative, comunicăm următoarele.

La proiectul de Lege cu privire la gazele naturale:

1. În preambul urmează a fi indicată expres transpunerea parțială a Directivei nr. 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a gazelor naturale și de abrogare a Directivei nr. 2003/55/CE, în conformitate cu Declarația de compatibilitate efectuată de către Centrul de armonizare a legislației, autoritate administrativă din subordinea Ministerului Justiției.

2. La art. 2, urmează a fi revăzută oportunitatea păstrării cuvintelor „extrem de joase” în redacția noțiunii „situație excepțională pe piața gazelor naturale”. Or, sintagma „temperaturi extrem de joase” conține elemente de coruptibilitate și poate fi interpretată diferențiat la aplicarea actului normativ.

Aceeași obiecție se referă și la cuvintele „logic”, „clar” și „ușor accesibil” de la art. 54 alin. (4).

3. Urmează a fi argumentată suplimentar în nota informativă necesitatea stabilirii la art. 12 alin. (3) a normei cu privire la anexarea la licență, în mod obligatoriu, a condițiilor de desfășurare a activității licențiate. În caz contrar, luându-se în considerare faptul că, condițiile în cauză sunt stabilite în conformitate cu legislația în vigoare, dublarea legislației se consideră a fi inutilă. Mai mult, în măsura în care condițiile de desfășurare a activității licențiate vor forma anexa la licență, va fi admisă situația în care, urmare modificării sau completării actelor normative, condițiile indicate în anexă nu vor mai corespunde și nu vor putea fi considerate norme juridice, care necesită a fi respectate, potrivit art. 13 alin. (2).

4. Avînd în vedere faptul că, la art. 19 alin. (2) este vizat direct Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Tehnică a Obiectelor Industriale Periculoase, autoritate administrativă din subordinea și monitorizarea Ministerului Economiei, fiind considerată instituție interesată în soluționarea problemelor incluse în proiect, urmează ca proiectul dat să fie avizat de către această autoritate, precum și supus consultării publice, în conformitate cu art. 21 din Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, art. 4 lit. e) și art. 38 alin. (1) al Legii nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale, Legea nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și cu procedurile stabilite de Guvern.

5. La art. 36 alin. (5) va fi indicat termenul maxim, în interiorul căruia Agenția este obligată să notifice Secretariatul Comunității Energetice despre

hotărîrea privind certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport. Specificarea unui termen proxim este importantă pentru a nu fi admisă tergiversarea notificării respective și primirea avizului, care vor sta la baza aprobării de către Agenție a hotărîrii cu privire la certificarea operatorului sistemului de transport.

6. Urmează a fi revăzute prevederile art. 45 alin. (4) și (5) cu privire la împuternicirea Agenției cu dreptul de a respinge persoana propusă în calitate de agent de conformitate sau de a solicita operatorului sistemului de distribuție să desfacă contractul cu agentul de conformitate din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. Or, legislația actuală nu identifică seria de criterii, la nerespectarea cărora pot fi considerate acțiunile agentului de conformitate dependente sau lipsite de capacitate profesională.

7. Redacția art. 66 și 67 va cuprinde doar normele primare, care vor constitui temeiul legal de emitere a:

1) Hotărîrii de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului privind rețelele de gaze naturale, în corespundere cu art. 12 alin. (3) din Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003.

2) Codului rețelilor de gaze naturale, în corespundere cu art. 53 din Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001.

Obiecția data se referă și la art. 88, care urmează să conțină doar temeiul legal de emitere a Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului, urmînd ca ultimul să prevadă etapele, condițiile, drepturile și obligațiile și alte norme, ce vor reglementa raportul juridic în cauză.

8. Prima folosire a abrevierii „Agenția” va fi substituită cu denumirea completă a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, deoarece exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea lor în text, la prima folosire, în conformitate cu art. 46 alin. (8) din Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale.

9. În textul proiectului:

1) Se va face referință la numărul legislaturii și la data adoptării actelor normative (de exemplu la: art. 7 alin. (1) lit. a), art. 9 alin. (3), art. 70 alin. (2), art. 72 alin. (11), art. 78 alin. (1), art. 81 lit. f) și g), art. 82 alin. (1) lit. d) și art. 88 alin. (5)).

2) Elementele de text se vor grupa conform următoarei formule: articole numerotate cu cifre arabe, alineate numerotate cu cifre arabe între paranteze și litere numerotate cu litere latine și o paranteză, iar în cazul în care subdiviziunile sau diviziunile însemnate cu litere latine se împart, componentele lor se însemnează cu cratimă. (a se vedea art. 32 din Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001).

10. Păstrarea art. 81 alin. (11) se consideră a fi inutilă și urmează ca acesta să fie exclus, întrucît prevederea referitor la faptul că, drepturile și obligațiile consumatorilor finali se stabilesc în actele normative în vigoare, constituie un text cu caracter declarativ, care nu urmărește reglementarea unor situații juridice concrete.

11. De la art. 82 alin. (1) lit. b) se vor exclude cuvintele „la alegere”, deoarece se dublează prima sintagma „să aleagă” din cadrul aceluiași element de text.

12. La art. 109 alin. (1) se va stabili că, Agenția este în drept să prelungească **motivată** termenul de emitere a deciziei cu privire la rezultatele examinării reclamației privind soluționarea neînțelegerilor apărute între întreprinderile de gaze naturale.

13. În nota informativă va fi argumentată suplimentar sancțiunea de 1%-5% sau 10% pentru încălcarea prevederilor legale, propuse la art. 113.

14. La definitivarea proiectului și la întocmirea variantei sale finale, urmează a fi excluse divergențele apărute între autor și autoritățile și instituțiile interesate.

15. La proiectul respectiv, precum și la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nu a fost anexată expertiza anticorupție, efectuată în modul stabilit de Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003 și Regulamentul cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977 din 23 august 2006.

La proiectul de lege pentru modificarea și pentru completarea unor acte legislative:

16. În titlul proiectului, din sintagma „pentru completarea” se va exclude cuvântul „pentru”, utilizându-se titlul folosit în proiectul Hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului dat.

17. Urmare propunerii cu privire la modificarea și completarea la art. I a unui singur articol și la art. II a unei singure anexe, urmează ca amendările propuse să fie expuse în câte un singur alineat, cu referință la articolul și anexa respectivă din Lege.

La proiectele Hotărârilor de Guvern:

18. După cuvântul „privind” se va utiliza în titlu cuvintele „aprobarea avizului la proiectul de lege cu privire la”.

19. Lista miniștrilor contrasemnatari urmează a fi expusă, ținându-se cont de prevederile art. 102 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 și art. 30 din Legea nr. 64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern. Prin urmare, hotărârea adoptată de Guvern se semnează de Prim-ministru și se contrasemnează de către miniștrii care au obligația punerii în executare. În acest context, hotărârile urmează a fi contrasemnate de către ministrul economiei și ministrul justiției, iar referința la funcția de viceprim-ministru se va exclude.

20. Din redacția proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea și completarea unor acte normative, se va exclude textul ce urmează după formula de aprobare și prezentare pentru examinare Parlamentului a proiectului de lege, întru evitarea dublării conținutului proiectului de lege în proiectul hotărârii de Guvern.

21. Recomandăm să fie elaborat:

1) un singur proiect de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative, obiectul de reglementare al căreia va constitui ambele proiecte de legi.

2) un singur proiect de Hotărâre de Guvern, ce va viza aprobarea proiectului de lege propus.

Viceministru

Eduard SERBENCO